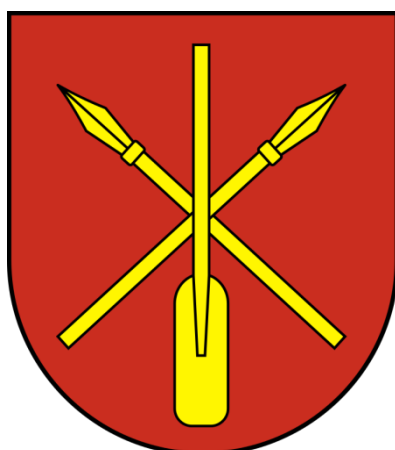

Diagnoza

do

Strategii Rozwoju Gminy Nielisz

na lata 2021-2027

Nielisz, 2021 r.

ZLECENIODAWCA

Gmina Nielisz
Nielisz 279
22-413 Nielisz
tel. 84 63 12 727 fax. 84 63 12 715
e-mail: sekretariat@nielisz.pl
www.nielisz.pl

WYKONAWCA

Doradztwo i Reklama Sp. z o.o.
ul. Prymasa S. Wyszyńskiego 4
22-400 Zamość
tel. 84 627 37 05, 512 138 998
e-mail: kontakt@doradztwoireklama.pl
www.doradztwoireklama.pl

Spis treści

WPROWADZENIE	4
PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE.....	5
I.Rys historyczny.....	5
II.Analiza stanu obecnego Gminy Nielisz.....	7
1.Uwarunkowania ogólne.....	7
2. Sfera przestrzenna.....	10
2.1. Cechy przestrzeni gminnej.....	10
2.2. Obiekty zabytkowe	13
2.3. Użytkowanie terenu	17
2.4. Zasoby naturalne i stan środowiska	20
2.5. Stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii.....	27
2.6. Mieszkalnictwo.....	29
2.7. Infrastruktura techniczna	33
2.7.1. Sieć drogowa.....	33
2.7.2. Gospodarka wodno-ściekowa.....	39
2.7.3. Sieć gazowa	41
2.7.4. Energia elektryczna	41
2.7.5. Ciepłownictwo	41
2.7.6. Telekomunikacja.....	42
2.7.7. Gospodarka odpadami	42
2.8. Zidentyfikowane problemy	45
3. Sfera społeczna	45
3.1. Struktura demograficzna.....	45
3.2. Szkolnictwo.....	58
3.3. Kultura	71

3.4. Sport i rekreacja.....	86
3.5. Ochrona zdrowia i opieka społeczna	87
3.6. Bezpieczeństwo publiczne.....	94
3.7. Działalność organizacji pozarządowych i aktywność mieszkańców.....	99
3.8. Bezrobocie i rynek pracy.....	101
3.9. Zidentyfikowane problemy sfery społecznej.....	107
4. Sfera gospodarcza.....	107
4.1. Charakterystyka lokalnej gospodarki.....	107
4.2. Rolnictwo	113
4.3. Turystyka	114
4.4. Zidentyfikowane problemy sfery gospodarczej	121
5. Zarządzanie	121
5.1. Podstawy prawne.....	121
5.2. Organizacja.....	122
5.3. Finanse.....	126
6. Konsultacje społeczne.....	130
Spis rysunków:	146
Spis tabel:	146
Spis wykresów:	147

WPROWADZENIE

Niniejszy dokument stanowi opracowanie na temat sytuacji społeczno-gospodarczej oraz przestrzennej Gminy Nielisz pod kątem obecnego, jak i przyszłego rozwoju lokalnego. Jest to analiza wyjściowa, która ma służyć przygotowaniu Strategii Rozwoju Gminy Nielisz na lata 2021–2027.

Prezentując dane, posłużono się perspektywą porównawczą – sytuacja w Gminie Nielisz została przedstawiona na tle województwa lubelskiego, powiatu zamojskiego oraz, tam gdzie było to możliwe analizie poddano wybrane jednostki samorządowe powiatu zamojskiego (gminy sąsiadujące z Gminą Nielisz).

Równocześnie, tam gdzie było to możliwe analizie poddano wewnętrzne zróżnicowanie Gminy, poprzez prezentację danych dla poszczególnych sołectw.

Do przygotowania niniejszej diagnozy wykorzystano dane statystyczne pochodzące z otwartych baz danych, głównie z Banku Danych Lokalnych GUS, a także dane zebrane i przekazane przez Urząd Gminy Nielisz. Opierano się również na powszechnie dostępnych raportach, opracowaniach tematycznych oraz informacjach zamieszczanych na oficjalnych stronach internetowych Jednostki Samorządu Terytorialnego. Wykorzystane źródła są prezentowane w formie podpisów pod tabelami i wykresami oraz za pomocą przypisów dolnych.

PODSTAWOWE INFORMACJE O GMINIE

I. Rys historyczny

Terytorium dzisiejszej Gminy Nielisz posiada długą i bogatą przeszłość. Historyczne metryki poszczególnych miejscowości Gminy, udokumentowane źródłowo, w niektórych przypadkach sięgają czasów średniowiecza. Do najstarszych wsi gminy zaliczane są m.in.: Gruszka (1389 r.), Nawóz (1502 r.), Nielisz (XVI w.), Ruskie Piaski (XV w.), Średnie (1492 r.), Zarudzie (1497 r.), Złojec (1398 r.). Większa część tych majątności należała pierwotnie najprawdopodobniej m.in. do dóbr książęcych, a później królewskich, a także do rodów rycerskich herbu: Lubicz, Jelita, Ostoja, Korczak, Pobóg i innych. W okresie X-XX w. dobra te stosunkowo często zmieniały swoich właścicieli.

Obszar obecnej Gminy Nielisz wraz z całym obszarem ziemi zamojskiej już w X w. znalazły się w obrębie państwa polskiego. Przez te obszary prowadził międzynarodowy szlak handlowy ze wschodu na zachód. Pod koniec XI w. ziemie te znalazły się pod panowaniem książąt ruskich, wchodząc w skład Rusi Halicko-Włodzimierskiej (Księstwo halicko-wołyńskie). Po śmierci księcia Romana Halickiego w bitwie pod Zawichostem w 1205 r., przejściowo obszarem tym władał król Węgier Andrzej II, a następnie książę i król Rusi Daniel Halicki i jego następcy z rodu Romanowiczów. W 1340 r. tereny te wraz z pozostałymi ziemiami dawnej Rusi Halicko-Włodzimierskiej zostały zajęte przez Kazimierza Wielkiego i stały się przedmiotem wojen i politycznej rywalizacji Polski, Litwy i Węgier. W 1387 r. król Polski Władysław Jagiełło włączył ostatecznie to terytorium do Korony. Ziemia chełmińska w XV w. w skład której wchodziły obecne ziemie Gminy Nielisz, była samodzielną jednostką administracyjną, zaliczaną do województwa ruskiego.

W wyniku I rozbioru Polski w 1772 r. ziemie te weszły w skład zaboru austriackiego. Po drugim rozbiorze w 1793 r., terytorium Gminy znalazło się w województwie lubelskim. W okresie Księstwa Warszawskiego (1809-1815) obszar Gminy Nielisz wchodził w skład powiatu zamojskiego, departamentu lubelskiego Księstwa Warszawskiego, a po utworzeniu Królestwa Polskiego (1815 r.) zależnego od Rosji, od 1816 r. do 1837 r. omawiane terytorium znalazło się w powiecie zamojskim, obwodzie zamojskim, w województwie lubelskim.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości na mocy Ustawy tymczasowej z 2 sierpnia 1919 r., o organizacji władz administracyjnych II instancji, obszar Gminy Nielisz wraz z całym terytorium powiatu zamojskiego znalazły się w granicach województwa lubelskiego.

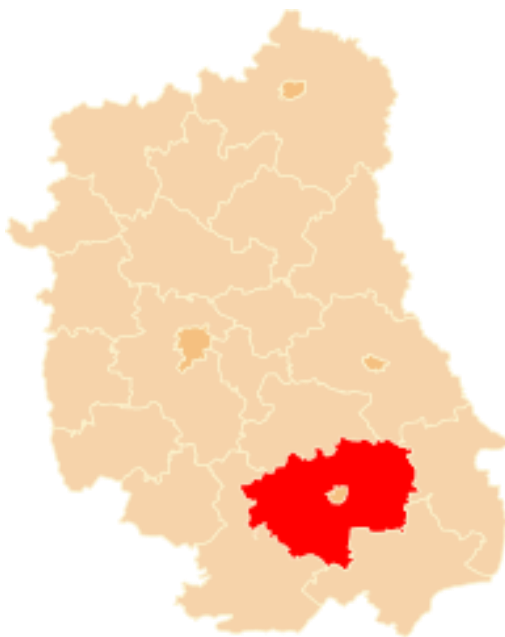
W czasie II wojny światowej, w okresie okupacji niemieckiej, powiat zamojski znalazł się w dystrykcie lubelskim Generalnego Gubernatorstwa. W granicach tej jednostki leżał obszar Gminy Nielisz. W grudniu 1942 r., z terenu Gminy Nielisz wysiedlono miejscowości: Nawóz, Staw Noakowski-Kolonia, Ruskie Piaski, Wólka Złojcka, Złojec oraz Zarudzie. Po zakończeniu II wojny światowej, w 1945 r. przywrócono przedwojenny podział administracyjny i teren Gminy Nielisz wraz z powiatem zamojskim znalazły się w granicach województwa lubelskiego. Następnie w wyniku reformy administracyjnej kraju z 1954 r., zlikwidowano gminy i wprowadzono Gromadzkie Rady Narodowe. Taki stan utrzymywał się do 1973 r., po czym zlikwidowano gromady i przywrócono gminy. Wtedy też reaktywowano Gminę Nielisz w powiecie zamojskim. Reforma administracji terytorialnej kraju w 1975 r., zlikwidowała powiaty i wprowadziła kolejne zmiany polegające na tym, iż od 1 czerwca tego roku, terytorium Gminy Nielisz weszło w skład nowo powstałego województwa zamojskiego. Od 1 stycznia 1999 r., w wyniku nowej reformy, omawiany teren znalazł się w granicach reaktywowanego powiatu zamojskiego w województwie lubelskim. W 2016 r. z inicjatywy Wójta Gminy Nielisz Adama Wala oraz Rady Gminy Nielisz ustanowione zostały symbole Gminy Nielisz: herb, flaga i pieczęć, mające stanowić trwałe znamiona tożsamości wspólnoty samorządowej, symbolizując więź historyczną, kulturową i społeczno-ekonomiczną mieszkańców Gminy Nielisz.

II. Analiza stanu obecnego Gminy Nielisz

1. Uwarunkowania ogólne

Gmina Nielisz leży w województwie lubelskim, w północnej części powiatu zamojskiego. Sąsiaduje z gminami Izbica, Rudnik, Stary Zamość, Sułów, Szczebrzeszyn, Zamość. Powierzchnia Gminy Nielisz zajmuje obszar 113,16 km², w tym użytki rolne stanowią ok. 80%, a użytki leśne ponad 14%. Gmina oddalona jest ok. 20 km od siedziby powiatu – miasta Zamość i ok. 80 km od miasta Lublina – siedziby województwa. Gmina podzielona jest terytorialnie na 22 miejscowości i liczy 5 632 mieszkańców a gęstość zaludnienia wynosiła w 2019 roku 48 osób/km². Gmina stanowi 6,04% powierzchni powiatu zamojskiego.

Rysunek 1. Schematyczna mapa województwa lubelskiego

Źródło: Opracowano na podstawie źródeł internetowych

Terytorialnie powiat zamojski należy do grupy największych jednostek samorządowych w Polsce (drugi w województwie lubelskim).

Powierzchnia powiatu wynosi 1872,3 km². Geograficznie położony jest na obszarze Wyżyny Lubelskiej, Padole Zamojskim, Roztoczu Środkowym oraz Wyżynie Zachodniowołyńskiej.

W skład powiatu wchodzi 15 gmin, w tym: 3 miasta i gminy: Krasnobród, Szczebrzeszyn i Zwierzyniec oraz gminy: Adamów, Grabowiec, Komarów, Łabunie, Miączyn, Nielisz, Radecznica, Sitno, Skierbieszów, Stary Zamość, Sułów, Zamość.

Przez obszar powiatu zamojskiego przebiega droga krajowa Nr 17, stanowiąca jego główną arterię komunikacyjną i podstawowy szlak drogowy. Droga krajowa Nr 17 jest trasą o znaczeniu międzynarodowym, łączącą Warszawę z Lwowem. Zapewnia także bezpośrednie połączenie powiatu z Lublinem. Gmina Nielisz Położona jest w stosunkowo niewielkiej odległości od miasta Zamość – najkrótsza trasa drogowa pomiędzy Nieliszem a Zamościem wynosi około 20 km.

Rysunek 2. Schematyczna mapa powiatu zamojskiego

Źródło: Opracowano na podstawie źródeł internetowych

Gmina Nielisz posiada powierzchnię 113,16 km², co stanowi 6% powierzchni powiatu zamojskiego.

Z analizy wynika, że największy udział powierzchniowy gmin sąsiadujących z Gminą Nielisz na tle powiatu zamojskiego ma Gmina Zamość – 10,0%.

Tabela 1. Porównanie powierzchni gmin powiatu zamojskiego oraz Gminy Nielisz na tle województwa lubelskiego w 2020 roku

Lp.	Gmina	Powierzchnia ogółem w [km ²]	Udział w powierzchni powiatu [%]
1	Gmina Adamów	110,70	6
2	Gmina Grabowiec	128,50	7
3	Gmina Komarów-Osada	123,80	7
4	Gmina Krasnobród	126,90	7
5	Gmina Łabunie	87,30	5
6	Gmina Miączyn	156,10	8
7	Gmina Nielisz	113,16	6
8	Gmina Radecznica	110,00	6
9	Gmina Sitno	111,80	6
10	Gmina Skierbieszów	139,20	7
11	Gmina Stary Zamość	97,50	5
12	Gmina Sułów	93,20	5
13	Gmina Szczepieszyn	123,50	7
14	Gmina Zamość	196,10	10
15	Gmina Zwierzyniec	153,60	8
POWIAT		1 870,50	100
Gmina Nielisz na tle województwa lubelskiego			
WOJEWÓDZTWO LUBELSKIE		2 512 200	0,0045

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Gminy w pobliżu Gminy Nielisz:

- Gmina Stary Zamość – 8,7 km,
- Gmina Sułów – 9,0 km,
- Gmina Rudnik – 9,6 km,
- Gmina Szczepieszyn – 13,5 km,
- Gmina Izbica – 13,9 km,
- Gmina Gorzków – 15,7 km,
- Gmina Radecznica – 16,9 km,
- Gmina Zamość – 17,1 km,
- Gmina Żółkiewka – 18,8 km.

2. Sfera przestrzenna

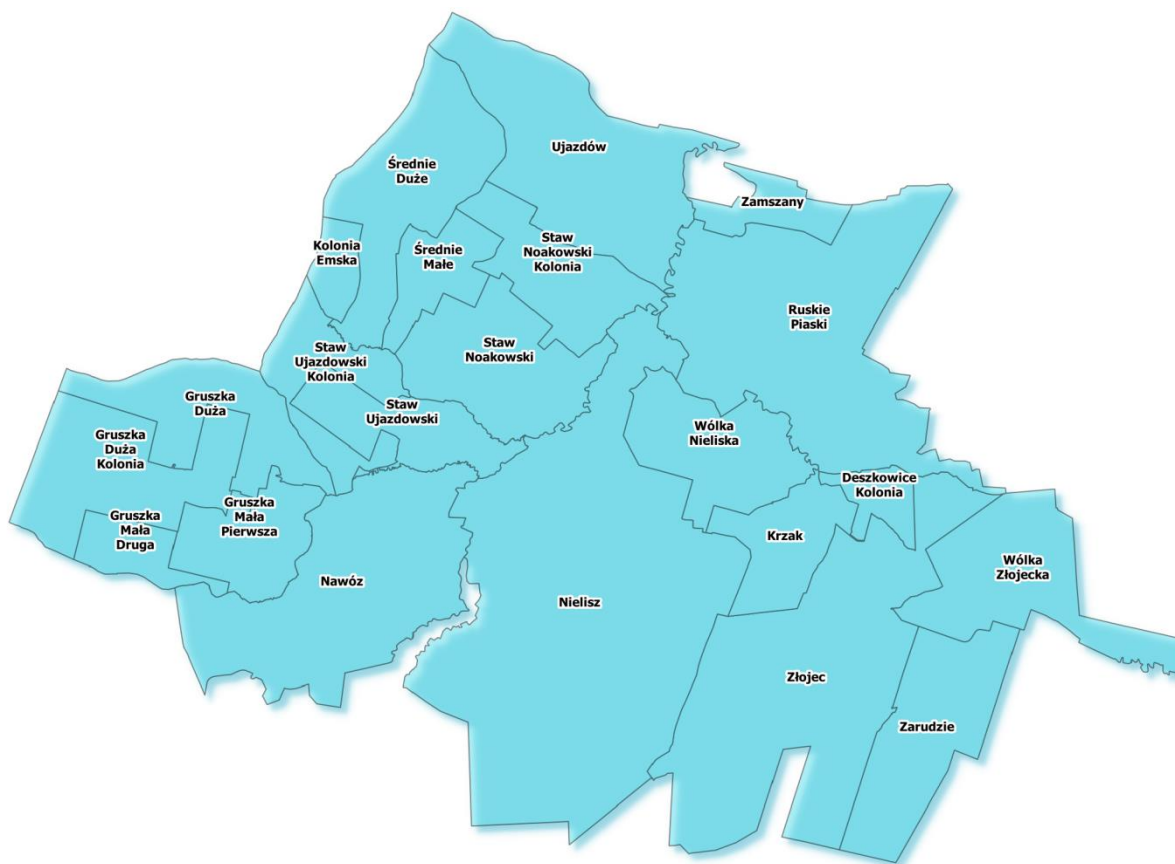
2.1. Cechy przestrzeni gminnej

Gmina Nielisz leży w województwie lubelskim, w północnej części powiatu zamojskiego. W granicach Gminy Nielisz i Sułów z zaporą czołową w Nieliszu zlokalizowany jest największy w Polsce południowo-wschodniej zbiornik retencyjno-rekreacyjny o całkowitej powierzchni ok. 950 ha, o pojemności 19,5 mln m³ wody i długości linii brzegowej 32,7 km, którego istnienie możliwe jest dzięki wodom rzek Wieprz i Por.

Gmina Nielisz obejmuje następujące miejscowości:

- Deszkowice-Kolonia,
- Gruszka Duża,
- Gruszka Duża-Kolonia,
- Gruszka Mała Druga,
- Gruszka Mała Pierwsza,
- Kolonia Emska,
- Krzak,
- Nawóz,
- Nielisz,
- Ruskie Piaski,
- Staw Noakowski,
- Staw Noakowski-Kolonia,
- Staw Ujazdowski,
- Staw Ujazdowski-Kolonia,
- Średnie Duże,
- Średnie Małe,
- Ujazdów,
- Wólka Nieliska,
- Wólka Złojcka,
- Zamszany,
- Zarudzie,
- Złojec.

Rysunek 3. Mapa Gminy Nielisz w podziale na miejscowości

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. – opracowanie własne

Według podziału fizjograficznego Lubelszczyzny (wg. J.Kondrackiego) Gmina Nielisz leży w prowincji Wyżyn Polskich w makroregionie Wyżyna Lubelska – w 3 mezoregionach: Padół Zamojski, Wyniosłość Giełczewska (NW skraj Gminy) oraz Działy Grabowieckie (NE kraniec Gminy).

Działy Grabowieckie i Wyniosłość Giełczewska, rozdzielone przełomową doliną Wieprza, to po Roztoczu strefa największych wzniesień Wyżyny Lubelskiej. Jest to fragment wyższego poziomu wierzchowinowego obejmującego tereny wyżynne w przedziale hipsometrycznym 220-260 m n.p.m. z ostańcami najwyższego poziomu wierzchowinowego (280-300 m n.p.m.).

Wysokości bezwzględne osiągają, a nawet miejscami w strefach działów wodnych, przekraczają 300 m n.p.m. Boży Dar: 307 m n.p.m. na Wyniosłości Giełczewskiej, Dębowiec /gm. Sitno pow. zamojski:311 m n.p.m. - Działy Grabowieckie. Ww. mezoregiony rozdziela dolina Wieprza, natomiast granica fizjograficzna pomiędzy

w.w. mezoregionami a Padołem Zamojskim ma charakter wyraźnej krawędzi. Padół Zamojski został wypreparowany w strefie mało odpornych margli kredowych. Jest to najrozleglejsza forma wklęsła w obrębie Wyżyny Lubelskiej. Cechą charakterystyczną tej jednostki są rozległe doliny, często zatorfione, wykorzystywane przez drobne strugi, oddzielone niskimi garbami kredowymi. Obszar ma charakter mało urozmaiconej geomorfologicznie, rozległej równiny denudacyjnej średniego poziomu wierzchwinowego /220-250 m n.p.m./ z nielicznymi płytkimi dolinkami denudacyjnymi.

Deniwelacje terenu w skali Gminy wynoszą 77,5 m n.p.m. Najwyżej wyniesione są tereny w północno-zachodniej części Gminy, natomiast najniższy poziom tworzy dno doliny Wieprza. Kulminacja w Borku Noakowskim osiąga 265,5 m n.p.m, natomiast najniższy punkt znajduje się w strefie przykorytowej Wieprza w pobliżu północnej granicy Gminy: 187,0 m n.p.m.

Według kryteriów geologiczno-tektonicznych Gmina Nielisz położona jest na pograniczu dwóch makrostruktur tektonicznych: rowu lubelskiego na kierunku NW-SE oraz stanowiącego część platformy paleozoicznej tzw. wyniesienia radomsko-kraśnickiego. Rów lubelski oddziela platformę paleozoiczną od podniesionej części platformy prekambryjskiej rozciągającej się po NE stronie rowu. Struktury podłoża w tym rejonie kształtowały się w strefie kontaktu dwóch bloków skorupy ziemskiej: prekambryjskiego i paleozoicznego, podczas wielokrotnie powtarzających się ruchów górotwórczych. Efektem są liczne uskoki o dużych na ogół zrzutach, występujące w kilku epokach geologicznych, z czwartorzędem włącznie. Widoczne są również w fizjografii terenu w postaci często stromych krawędzi i rowów zajętych przez doliny rzeczne (np. doliny Łętowni i Rakówki). Paleozoiczne podłoże krystaliczne znajduje się na głębokości około 10 km. Sedymentacja utworów na podłożu krystalicznym przebiegała w zmiennych fazach kontynentalnych i morskich z okresami intensywnej denudacji. Rów lubelski wypełniony jest utworami kredy, jury, a poniżej dużej miąższości kompleksem skał karbonu i dewonu. Utwory podłoża kredowego mają miąższość kilkuset metrów i są zróżnicowane litologicznie (różna zawartość węgla wapnia i krzemionki) i wykształcone głównie jako margle, rzadziej jako opoki.

Główne rysy rzeźby, czytelne w geologicznych strukturach powierzchniowych (zrównania wierzchwinowe) ukształtowały się w trzeciorzędzie w wyniku intensywnej

erozji i denudacji na stokach. Z początkiem czwartorzędu powstały rynny dolinne wcięte na głębokość 40-75 m w stosunku do dzisiejszego położenia koryt. W zmiennych warunkach klimatycznych (okresy zlodowaceń i regresji lądolodu) występowały kolejne zmiany procesów geomorfologicznych (denudacja na wierzchowinach, akumulacja korytowa i rozlewiskowa w dolinach) z towarzyszącymi procesami eolicznymi.

Podłoże kredowe (górnymastrycht) wykształcone w postaci margli i margli ilastych wychodzi na powierzchnię w poziomach wierzchowinowych w południowo-zachodniej części Gminy w rejonie wsi Gruszka. Wierzchowiny przykryte są na ogół lessami oraz lessami piaszczystymi i gliniastymi niewielkiej miąższości – około 1 m. Duże przestrzenie zajmują również plejstoceny mułki, żwirki i piaski rzeczne teras nadzalewowych doliny Wieprza i doliny Łabuńki o miąższości 3-6 m oraz piaski eoliczne w wydmach w okolicach Nielisza i Złojca. W dolinie Wieprza występują torfy niskie o miąższości około 4 m.

Wg kryteriów hydrograficznych Gmina Nielisz /wg T. Wilgata/ położona jest w regionie Wyżyna Lubelska i Roztocze – Subregion Centralny.

Subregion Centralny cechuje się małą gęstością sieci wodnej, znacznie mniejszymi opadami i zasobami wód podziemnych niż inne regiony hydrograficzne Lubelszczyzny oraz okresowymi niedoborami wody. Zjawiska wodne koncentrują się w nielicznych dolinach rzecznych, natomiast międzyrzecza są całkowicie bezwodne. Ubóstwo zjawisk wodnych wynika z łatwości przenikania wód opadowych i roztopowych do podziemia. Ośią hydrologiczną i hydrogeologiczną Gminy Nielisz i Lubelszczyzny jest Wieprz płynący w dnie szerokiej kopalnej pradoliny. Dolina Wieprza stanowi strefę drenażu wód podziemnych kredowych.¹

2.2. Obiekty zabytkowe

Dziedzictwo kulturowe obszaru pełni jedną z najważniejszych ról w określeniu tożsamości regionalnej mieszkańców. Gmina Nielisz należy do zasobnych w walory kulturowe i zabytkowe. Zestawienie najważniejszych zabytków znajdujących się na terenie Gminy Nielisz prezentuje tabela poniżej.

---

¹ Strategia Rozwoju Gminy Nielisz na lata 2015-2020

Tabela 2. Wykaz zabytków z terenu Gminy Nielisz wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego – według stanu na 23.01.2020 r.

Lp.	Miejscowość	Zakres wpisu	Nr rejestru
1	Nielisz	- kościół parafialny rzymskokatolicki pw. św. Wojciecha	A/185
2	Nielisz	- cmentarz wojenny z I wojny światowej	A/1523
3	Ruskie Piaski	- zespół pałacowo-parkowy: pałac z wieżą i basztą, park, staw	A/1320
4	Staw Noakowski	- dwór i park	A/1446
5	Ujazdów	- zespół dworski: dwór, budynek gospodarczy (obiekt mieszkalny)	A/1324

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie www.wkz.lublin.pl

Ponadto, Gmina Nielisz prowadzi gminną ewidencję zabytków do których należą obiekty przedstawione w tabeli poniżej.

Tabela 3. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków na terenie Gminy Nielisz

Numer karty	Nazwa obiektu
1	Kościół parafialny drewniany pw. św. Wojciecha BM Różańcowej w Nieliszu
2	Cmentarz przykościelny w zespole kościoła parafialnego pw. św. Wojciecha i BM Różańcowej w Nieliszu
3	Dzwonnica drewniana w zespole kościoła parafialnego pw. św. Wojciecha i BM Różańcowej w Nieliszu
4	Kaplica (dawna Altana) drewniana w zespole kościoła parafialnego pw. św. Wojciecha ob. Pw. Św. Wojciecha i BM Różańcowej w Nieliszu
5	Dwór murowany w zespole dworskim w Ujazdowie
6	Park w zespole dworskim Ujazdowie
7	Oficyna murowana w zespole dworskim Ujazdowie
8	Pałac z wieżą i basztą murowany w zespole pałacowo-parkowym w Ruskich Piaskach
9	Park w zespole pałacowo-parkowym w Ruskich Piaskach
10	Cmentarz wojenny z I wojny światowej (nieczynny) w Nieliszu
11	Dwór murowany w zespole dworskim w Stawie Noakowskim
12	Park w zespole dworskim w Stawie Noakowskim
13	Urząd gminy murowany obiekt siedziby Gminnego Ośrodka Kultury w Nieliszu
14	Cmentarz parafialny, czynny w Nieliszu
15	Cmentarz katolicki (parafialny) czynny (dawny cmentarz prawosławny nieczynny) Parafii pw. Chrystusa Króla w Złójcu
16	Cmentarz wojenny z I wojny światowej w Nawozie

17	Cmentarz ruski przy dawnej cerkwi greckokatolickiej w Złójcu
18	Pozostałości parku dworskiego w Gruszcze Dużej
19	Pozostałości dworu murowanego w Wólce Złajeckiej
20	Park dworski w Wólce Złajeckiej
21	Cmentarz wojenny z I i II wojny światowej w Wólce Złajeckiej
22	Gorzelnia murowana w Ruskich Piaskach
23	Figura św. Franciszka, kamienna w Złójcu
24	Figura z krzyżem, kamienna w Złójcu
25	Kapliczka murowana Stawie Noakowskim - Kolonia
26	Figura św. Jan Nepomucena, kamienna w Złójcu
27	Kapliczka Matki Boskiej, domkowa murowana w Wólce Nieliskiej
28	Krzyż przydrożny, drewniany w Nieliszu
29	Kapliczka drewniana domkowa w Nieliszu
30	Kapliczka św. Jana Nepomucena, domkowa w Gruszcze Dużej
31	Kaplica murowana w Kolonia Emskiej
32	Kapliczka murowana w Krzaku
33	Figura Matki Bożej, kamienna w Nieliszu
34	Pomnik pamięci ofiar II wojny światowej w 1939 r. wymordowanych przez hitlerowców w 1943 r. mieszkańców wsi Nielisz w Nieliszu
35	Pomnik w hołdzie pomordowanym przez hitlerowców w dniu 15 listopada 1939 r. w Wólce Nieliskiej
36	Pomnik w hołdzie wymordowanym mieszkańcom miejscowej ludności przez okupanta hitlerowskiego w latach 1942-1943 w Stawie Noakowskim
37	Płyta nagrobna poświęcona Antoniemu Kormańskiemu Powstańcowi w latach 1863-1864 w Nieliszu
38	Krzyż Tadeusza Kościuszki w Nieliszu
39	Tablica pamiątkowa poświęcona Edmundowi Mazurowi Żołnierzowi Polskiemu w latach 1918-1921 w Nieliszu
40	Tablica upamiętniająca 61 rocznicę pacyfikacji wysiedlonym i pomordowanym przez hitlerowców w grudniu 1942 r. w Złójcu
41	Tablica pamiątkowa w Krzaku
42	Krzyż św. Wojciecha w Nieliszu
43	Źródełko św. Jana w Stawie Ujazdowskim - Kolonii
44	Kaplica NMP w Ujazdowie
45	Kapliczka murowana w Ujazdowie
46	Figura przydrożna z krzyżem w Gruszcze Dużej
47	Kapliczka drewniana w Nieliszu
48	Figura przydrożna Matki Bożej, kamienna w Gruszcze Małej II
49	Figura przydrożna z krzyżem w Nieliszu
50	Figura przydrożna kamienna św. Floriana w Gruszcze Małej I
51	Figura przydrożna z krzyżem w Nawozie
52	Kapliczka murowana w Stawie Noakowskim
53	Kapliczka murowana w Średnim Dużym

Źródło: Zarządzenie Nr 4/0/2018 Wójta Gminy Nielisz z dnia 30 stycznia 2018 r.

Formy ochrony zabytków:

a) Zabytki wpisane do rejestru zabytków:

- Kościół parafialny drewniany pw. św. Wojciecha i BM Różańcowej w Nieliszu,
- Dwór murowany w zespole dworskim w Ujazdowie,
- Park w zespole dworskim w Ujazdowie,
- Oficyna murowana w zespole dworskim w Ujazdowie,
- Pałac z wieżą i basztą, murowany w zespole pałacowo-parkowym w Ruskich Piaskach,
- Park w zespole pałacowo-parkowym w Ruskich Piaskach,
- Cmentarz wojenny z I wojny światowej (nieczynny) w Nieliszu,
- Dwór murowany w zespole dworskim w Stawie Noakowskim,
- Park w zespole dworskim w Stawie Noakowskim.

b) Inne zabytki wyznaczone przez Wójta w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków:

- Źródełko św. Jana w Stawie Ujazdowskim - Kolonii,
- Kaplica NMP w Ujazdowie,
- Kapliczka murowana w Ujazdowie,
- Figura przydrożna z krzyżem w Gruszcze Dużej,
- Figura przydrożna Matki Bożej, kamienna w Gruszcze Małej II,
- Figura przydrożna z krzyżem w Nieliszu,
- Figura przydrożna, kamienna św. Floriana w Gruszcze Małej I,
- Figura przydrożna z krzyżem w Nawozie,
- Kapliczka murowana w Stawie Noakowskim,
- Kapliczka murowana w Średnim Dużym.

c) Miejsca pamięci narodowej/miejsca kultu religijnego:

- Pomnik pamięci ofiar II wojny światowej w 1939 r. wymordowanych przez hitlerowców w 1943 r. mieszkańców wsi Nielisz w Nieliszu,
- Pomnik w hołdzie pomordowanym przez hitlerowców w dniu 15 listopada 1939 r. w Wólce Nieliskiej,
- Pomnik w hołdzie wymordowanym mieszkańcom miejscowej ludności przez okupanta hitlerowskiego w latach 1942-1943 w Stawie Noakowskim,

- Płyta nagrobna poświęcona Antoniemu Kormańskiemu Powstańcowi w latach 1863-1864 w Nieliszu,
- Krzyż Tadeusza Kościuszki w Nieliszu,
- Tablica pamiątkowa poświęcona Edmundowi Mazurowi Żołnierzowi Polskiemu w latach 1918-1921 w Nieliszu,
- Tablica upamiętniająca 61 rocznicę pacyfikacji wysiedlonym i pomordowanym przez hitlerowców w grudniu 1942 r. w Złojcu,
- Tablica pamiątkowa w Krzaku,
- Krzyż św. Wojciecha w Nieliszu.

2.3. Użytkowanie terenu

Okres od wejścia Polski do Unii Europejskiej jest dla rolnictwa okresem możliwości rozwoju i pozyskania dodatkowych środków na rozwój i modernizację rolnictwa. Duża część rolników skorzystała z tej szansy dokonując zakupu maszyn i urządzeń służących do efektywniejszego gospodarowania na swoim terenie, ich gospodarstwa rozwinęły się stając się bardziej konkurencyjne na rynku. Część osób pracujących do tej pory w rolnictwie wpisała się w strategię rozwoju jaką przyjęła Gmina i zajęła się również działalnością pozarolniczą, np. otwierając kwatery agroturystyczne czy też oferując usługi z branży turystycznej.

Gmina ma charakter rolniczo-leśny. Zdecydowanie dominują agrocenozy z dużym udziałem 11 użytków zielonych w dolinach rzek. Użytki rolne stanowią 80% powierzchni Gminy (z tego 64,3% grunty orne), a ekosystemy leśne zaledwie 14,9%. Ekosystemy wodne stanowią 9,2% powierzchni Gminy, w tym ekosystem wodny zbiornika Nielisz zajmuje 8,3% powierzchni Gminy.

Wśród siedlisk leśnych do najczęściej spotykanych należą: las mieszany świeży, las świeży, bór mieszany świeży, rzadziej bór świeży. Znikomą powierzchnię zajmują siedliska olsowe. Na żyznych siedliskach lasowych do najbardziej rozpowszechnionych należą drzewostany dębowe z udziałem sosny. Z zespołów borowych najbardziej rozpowszechniony jest kontynentalny bór mieszany dębowo-sosnowy, natomiast z zespołów lasowych grąd subkontynentalny.

Znaczny udział mają też zbiorowiska szuwarowe (w obrębie zbiornika Nielisz, na stawie w Ruskich Piaskach, miejscami w łożyskach rzek, nielicznych starorzeczach, torfiankach i rowach melioracyjnych) oraz zbiorowiska torfowiskowe na siedliskach bagiennych, dość często towarzyszące zbiorowiskom szuwarowym.

Tabela 4. Formy użytkowania terenu w Gminie Nielisz w 2014 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania)

Powierzchnia geodezyjna według kierunków wykorzystania	2014 [ha]
powierzchnia ogółem	11 226
powierzchnia lądowa	10 723
użytki rolne razem	8 819
użytki rolne - grunty orne	6 909
użytki rolne - sady	102
użytki rolne - łąki trwałe	1 314
użytki rolne - pastwiska trwałe	118
użytki rolne - grunty rolne zabudowane	322
użytki rolne - grunty pod stawami	16
użytki rolne - grunty pod rowami	38
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione razem	1 547
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - lasy	1 530
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione - grunty zadrzewione i zakrzewione	17
grunty pod wodami razem	503
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	242
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	261
grunty zabudowane i zurbanizowane razem	303
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny mieszkaniowe	3
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny przemysłowe	3
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny inne zabudowane	5
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny rekreacji i wypoczynku	2
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - drogi	253
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - kolejowe	33
grunty zabudowane i zurbanizowane - tereny komunikacyjne - inne	4
grunty rolne - nieużytki	35
tereny różne	19

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Gmina Nielisz jest Gminą o charakterze typowo rolniczym, na terenie której większa część obszaru to tereny przekształcone antropologicznie. Lasy stanowią mniej

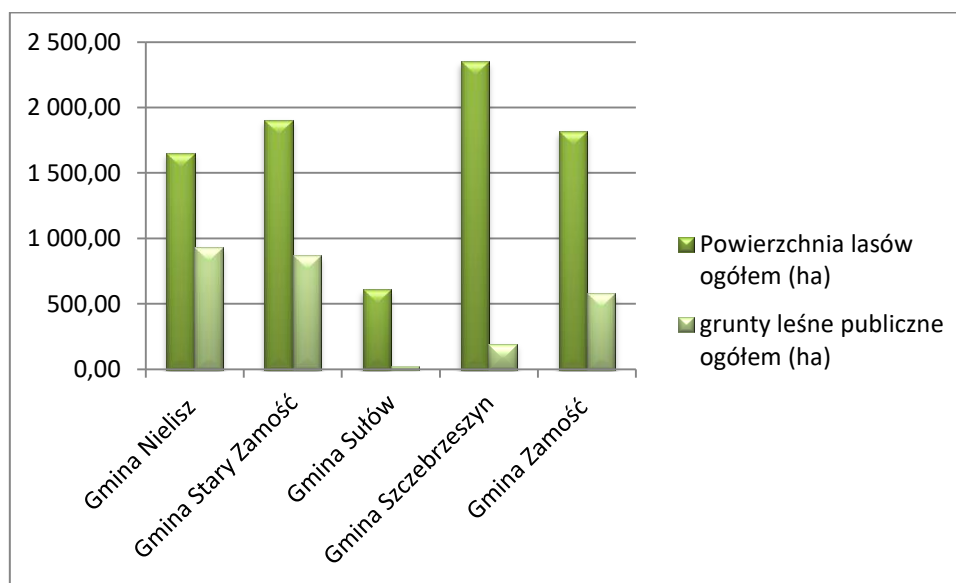
niż 15% powierzchni Gminy, lesistość Gminy jest mniejsza, niż średnia dla powiatu zamojskiego (23,3%) oraz województwa lubelskiego (23,4%).

Tabela 5. Porównanie powierzchni lasów i lesistości poszczególnych gmin powiatu zamojskiego w 2020 roku

Obszar	Ogółem	Lesistość w %	Grunty leśne publiczne ogółem	Grunty leśne prywatne
Powiat zamojski	44 132,30	23,3	22 817,08	21 315,22
Gmina Adamów	4 770,83	42,6	2 944,01	1 826,82
Gmina Grabowiec	1 327,69	10,3	669,40	658,29
Gmina Komarów-Osada	1 050,91	8,5	446,91	604,00
Gmina Krasnobród	6 760,94	55,7	3 361,71	3 399,23
Gmina Łabunie	1 853,70	21,0	1 068,89	784,81
Gmina Miączyn	1 805,11	11,5	995,68	809,43
Gmina Nielisz	1 652,12	14,5	932,55	719,57
Gmina Radecznica	2 465,95	22,4	71,12	2 394,83
Gmina Sitno	1 258,62	11,2	709,62	549,00
Gmina Skierbieszów	2 795,35	20,0	1 266,70	1 528,65
Gmina Stary Zamość	1 905,46	19,4	869,81	1 035,65
Gmina Sułów	611,33	6,6	25,00	586,33
Gmina Szczepleszyn	2 354,13	24,9	192,55	2 161,58
Gmina Zamość	1 813,77	9,2	581,36	1 232,41
Gmina Zwierzyniec	10 859,60	72,2	8 474,25	2 385,35

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W porównaniu do pozostałych analizowanych gmin ościennych leżących na terenie powiatu zamojskiego, Gmina Nielisz cechuje się średnią lesistością. Większe obszary leśne znajdują się w sąsiadującej Gminie Szczepleszyn (24,9%), Gminie Stary Zamość (19,4%). Najniższą lesistość odnotowano w Gminie Sułów (6,6%). Poniższy wykres przedstawia zróżnicowanie powierzchni lasów publicznych do ogółu powierzchni lasów występujących na danym terenie w gminach ościennych. Udział lasów w powierzchni Gminy Nielisz podkreśla jej rolniczo-mieszkaniowy charakter.

Wykres 1. Powierzchnia lasów gmin ościennych w 2020 roku

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

2.4. Zasoby naturalne i stan środowiska

Klimat

Pod względem klimatycznym Gmina Nielisz zlokalizowana jest na pograniczu 2 dziedzin klimatycznych (wg W. i A. Zinkiewiczów: Lubelsko-Chełmskiej i Tomaszowskiej, wg regionalizacji ogólnopolskiej w regionie zamojsko-przemyskim. Mezoklimat obszaru Gminy kształtują masy powietrza polarno-morskiego i kontynentalnego. Wpływ kontynentalizmu wyraźnie zaznacza się w rozkładzie poszczególnych parametrów. Średnie roczne wartości temperatury w tym rejonie wynoszą 7,3°C, średnie temperatury lipca wynoszą 17,8°C (na roztoczu 17,4°C, nad Wisłą 18,2°C, natomiast stycznia -4,2°C (nad Wisłą -3,4°C). Trwanie zimy określane liczbą dni z ujemną temperaturą średnią, w okolicach Nielisza określa się na 80 dni (na Roztoczu 85 dni, nad Wisłą 74 dni). Średnia roczna wartość opadów atmosferycznych wynosi 600 mm w południowej części Gminy i 560 mm w pozostałej (1951-2000). W przebiegu rocznym przeważają opady letnie nad zimowymi. Maksimum opadów przypada zazwyczaj na lipiec (ok. 85 mm), minimum na grudzień i styczeń (ok. 30 mm), jednakże występują tak duże nieregularności, że najbardziej deszczowy miesiąc - lipiec, bywa w niektórych latach bardzo suchy, a najuboższy w opady styczeń, może ich

otrzymać więcej, niż średnio lipiec. Częste są deszcze o dużej intensywności oraz burze. Częściej niż w innych miesiącach zdarzają się w czerwcu i lipcu. Przeważają wiatry z kierunków zachodnich i południowo-zachodnich, które stanowią około 50% wszystkich wiatrów. Najmniejszy udział mają wiatry z kierunku północnego. Dominują wiatry o prędkości 2,1 m/s. Klimat jest modyfikowany lokalnie przez rzeźbę, głębokość zalegania wód podziemnych oraz obecność wód powierzchniowych, szatę roślinną oraz antropogenną emisję gazów i pyłów do atmosfery.

Zanieczyszczenie pyłem PM10

Obszar województwa lubelskiego podzielony jest na dwie strefy, strefę aglomeracji Lublin oraz strefę lubelską, obejmującą obszar poza aglomeracją miasta Lublin, a więc również Gminę Nielisz. Według danych odnośnie lokalizacji stanowisk pomiarowych Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska (WIOŚ) w Lublinie, na obszarze Gminy Nielisz nie funkcjonują stacje pomiarowe WIOŚ. Najbliższa stacja pomiarowa znajduje się w Zamościu przy ul. Hrubieszowskiej 69A. Strefa lubelska została zaliczona do klasy C na podstawie serii pomiarowej pyłu PM10.

Głównym problemem w strefie lubelskiej, w zakresie zanieczyszczeń powietrza, jest pył zawieszony PM10. Źródłem tego zanieczyszczania jest głównie spalanie paliw stałych w kotłach nieposiadających urządzeń ochronnych, a więc głównie w kotłach indywidualnych wytwórców ciepła.

Kryteria jakości powietrza pod względem zanieczyszczenia PM10 dotyczą rocznego okresu uśredniania wyników pomiarowych. W strefie lubelskiej stężenia średnie roczne sprawdzono na podstawie wyników pomiarów wykonanych na terenie 3 miast: Biała Podlaska, Chełm, Zamość. Średnie roczne stężenie PM10 wyniosło ok. 37 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Zanieczyszczone powietrze powoduje w Polsce co roku 400 tysięcy przedwczesnych zgonów, również zła jakość powietrza wpływa negatywnie na zdrowie człowieka powodując często nieodwracalne uszczerbki na zdrowiu. Zanieczyszczenia posiadają także negatywny wpływ na środowisko, jak również wszystkie organizmy żyjące w środowisku naturalnym.

Wyroby azbestowe

Azbest jest nazwą handlową grupy minerałów włóknistych, które pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami różnych metali. W zależności z jakim metalem krzemiany tworzą związek wyróżnia się kilka typów azbestu o różnej szkodliwości dla środowiska i zdrowia. Azbest posiada unikalne właściwości chemiczne i fizyczne, takie jak odporność na bardzo wysokie temperatury, odporność na działanie chemikaliów, kwasów, zasad, wody morskiej.

Dodatkowo azbest jest substancją wysoce szkodliwą, która niszcząco wpływa na organizm ludzki. Pył azbestu bez problemów dostaje się do płuc wraz z wdychanym powietrzem. Jeśli więc w powietrzu, którym oddychamy znajdują się włókna azbestu, to gromadzą się one i zalegają w płucach. Możliwość pojawienia się choroby w organizmie ludzkim zależy od rodzaju azbestu, wymiarów włókien zawartych w powietrzu, ich ilości oraz liczby lat przebywania w zanieczyszczonym azbestem środowisku. Włókna małych rozmiarów, niewidoczne gołym okiem, wnikają głębiej do układu oddechowego. Ponadto wyroby azbestowe mogą być również przyczyną nowotworów płuc i międzybłonna opłucnej.

Stopień degradacji środowiska spowodowany obecnością azbestu, analizowano na podstawie danych bazy azbestowej - udostępnionej przez Urząd Gminy Nielisz, aktualizowanej w roku 2021. Dane szczegółowe przedstawione zostały z podziałem na miejscowości.

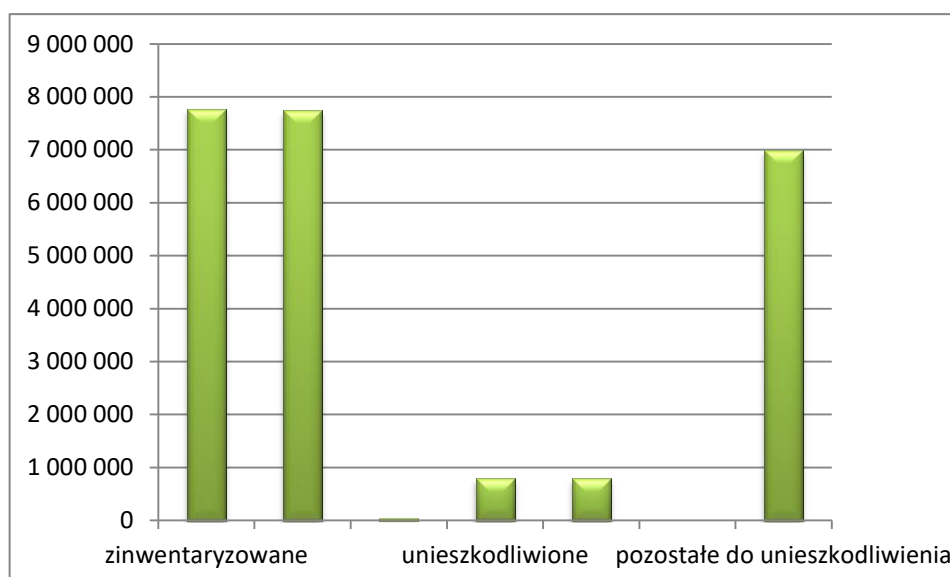
Tabela 6. Baza azbestowa na terenie Gminy Nielisz

Lp.	Miejscowość	Zinventaryzowane [kg]	Unieszkodliwione [kg]	Pozostałe do unieszkodliwienia [kg]
1	Deszkowice-Kolonia	125 052	11 952	113100
2	Gruszka Duża	216 250	14615	201 635
3	Gruszka Duża-Kolonia	385 575	20 100	365 475
4	Gruszka Mała Druga	218 195	13 970	204 225
5	Gruszka Mała	168 460	12910	155 550

	Pierwsza			
6	Kolonia Emska	128 245	6 370	121 875
7	Krzak	308 639	52 982	255 657
8	Nawóz	824 243	112 013	712 230
9	Nielisz	934 664	135 940	798 724
10	Ruskie Piaski	566 494	37 509	528 985
11	Staw Noakowski	372 153	41 283	330 870
12	Staw Noakowski-Kolonia	245 007	27 507	217 500
13	Staw Ujazdowski	272 076	13 326	258 750
14	Staw Ujazdowski-Kolonia	152 569	19 309	133 260
15	Średnie Duże	405 291	24 546	380 745
16	Średnie Małe	188 531	20 666	167 865
17	Ujazdów	414 233	39 608	374 625
18	Wólka Nieliska	202 663	29 863	172 800
19	Wólka Złojcka	454 502	60 302	394 200
20	Zamszany	96 989	4 214	92 775
21	Zarudzie	340 498	14 848	325 650
22	Złojec	752 592	79 547	673 045
Gmina Nielisz		7 772 921	793 380	6 979 541

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Nielisz dane na I kwartał 2021r.

Wykres 2. Baza azbestowa na terenie Gminy Nielisz

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Nielisz

Na terenie Gminy Nielisz do I kwartału zinwentaryzowano 7 772 921 kg azbestu, niewiele mniej niż zinwentaryzowano, pozostało jeszcze do unieszkodliwienia. Unieszkodliwionego azbestu pozostało 793 380 kg. Najwięcej unieszkodliwionych kilogramów azbestu jest w miejscowości Nielisz oraz Nawóz.

W 2019 roku na terenie Gminy Nielisz odnotowano 77 zgłoszeń na utylizację eternitu.

Według raportu o stanie Gminy Nielisz w roku 2020 odnotowano 80 zgłoszeń na utylizację eternitu.

Woda

Największym bogactwem Gminy Nielisz jest woda oraz jej wysoka jakość i czystość. W rejonie miejscowości Gruszka Duża-Kolonia występuje jeden zasadniczy poziom wodonośny, związany z występowaniem spękanych margli kredowych.

Analizy fizyko-chemiczne i bakteriologiczne wody wykonano w Państwowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Zamościu. Wynika z nich, że woda pod względem składu chemicznego i czystości bakteriologicznej nie budzi żadnych zastrzeżeń i odpowiada normom dla wód pitnych, określonym w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 29 marca 2007 roku w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi. Teren ujęcia wody leży w obrębie Głównego Zbiornika Wód Podziemnych 406, zatem w obszarze zbiornika, wymagającego najwyższej ochrony z uwagi na występowanie wód wysokiej jakości.

Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Nielisz:

- specjalny obszar ochrony (SOO) - Dolina Łętowni: 1135 ha,
- obszar specjalnej ochrony (OSO) - Ostoja Nieliska: 3135 ha.

Stan środowiska na przedmiotowym obszarze należy uznać za dobry. Na terenie Gminy nie funkcjonują zakłady przemysłu ciężkiego. Do największych zagrożeń dla środowiska naturalnego należą zanieczyszczenia bytowe i rolnicze. Rozwój rolnictwa sprawił, iż środowisko naturalne Gminy jest w większości przekształcone antropologicznie. Ponadto, produkcja rolna wymaga stosowania nawozów

i chemicznych środków ochrony roślin, które są szczególnie groźne dla wód powierzchniowych i podziemnych. Do poważnych problemów stanowiących istotne zagrożenie dla środowiska naturalnego należy niedostatecznie rozwinięta sieć kanalizacji sanitarnej, wykorzystywanie zbiorników bezodpływowych do gromadzenia ścieków oraz zaniedbania w zakresie gospodarki odpadami. Ponadto, dużym zagrożeniem dla stanu powietrza atmosferycznego jest ogrzewanie domów i budynków użyteczności publicznej za pomocą pieców i kotłowni węglowych (źródła niskiej emisji), nierzadko będących w złym stanie technicznym.

Część Gminy objęta jest terenami NATURA 2000 (Dolina Łętowni oraz Ostoja Nieliska - dawniej Zbiornik w Nieliszu).

Dolina Łętowni

Powierzchnia: 1135 ha

Kod obszaru: PLH060040

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

specjalny obszar ochrony siedlisk (Dyrektywa Siedliskowa)

Status obszaru :

obszar zatwierdzony Decyzją Komisji Europejskiej

Opis :

Obszar położony na wysokości średnio 207 m n.p.m. obejmuje dolinę rzeki Łętowni (od wsi Wierzchowina do miejscowości Staw Ujazdowski). Jest to lewobrzeżny dopływ Wieprza, którego ujście zbiega się z ujściem rzeki Por. Górny odcinek doliny Łętowni zajmują rozległe, eksploatowane torfowiska, częściowo użytkowane ekstensywnie jako łąki kośne. Dolny odcinek ma charakter przełomu i nie jest użytkowany. Siedliska łąkowe i zaroślowe zajmują ponad połowę obszaru. Pozostała część to tereny uprawne. W Załączniku I Dyrektywy Siedliskowej wymieniono występujące tu cenne siedliska: twarłowodne oligo- i mezotroficzne zbiorniki wodne z podwodnymi łąkami ramienic, zmiennowilgotne łąki trzęślicowe, torfowiska przejściowe i trzęsawiska, górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk. W Załączniku I Dyrektywy Ptasiej wymienione zostały gatunki występujących tu

ptaków: bocian biały, błotniak stawowy, błotniak łąkowy, derkacz, batalion. Z gatunków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Siedliskowej stwierdzono tu występowanie wielu gatunków ssaków, takich jak: bóbr, wydra, bezkręgowce: modraszek teleius, czerwończyk nieparek, modraszek nausitous, czerwończyk fioletek, rośliny: starodub łąkowy (dziewięciel łąkowy – obfite populacje na dużych powierzchniach). Jest to również miejsce występowania innych, ważnych gatunków: bezkręgowce: strzępotek sopłaczek, rusałka drzewoszek, rośliny: brzoza niska, turzycyca Davalla, kukułka krwista, kukułka szerokolistna, goździk okazały, kruszczyk błotny, goryczka wąskolistna, kosaciec syberyjski, groszek błotny, zerwa kulista, ciemiężycyca zielona.

Ostoja Nieliska (dawniej Zbiornik w Nieliszu)

Powierzchnia : 3135,3 ha

Kod obszaru : PLB060020

Forma ochrony w ramach sieci Natura 2000:

obszar specjalnej ochrony ptaków (Dyrektywa Ptasia)

Status obszaru :

obszar wyznaczony [Rozporządzeniem Ministra Środowiska]

Opis :

Obszar obejmuje należący do systemu melioracyjnego Kanału Wieprz-Krzna zbiornik retencyjny na Wieprzu (wody śródlądowe zajmują 45% terenu ostoi), o powierzchni 900 ha, wraz z przyległymi lasami, głównie sosnowymi (47% powierzchni), łąkami i pastwiskami (2% obszaru) i terenami rolniczymi (5%). Zbiornik pełni funkcję przeciwpowodziową, produkcyjną (produkcja energii elektrycznej) i rekreacyjną. Zbiornik ma duże znaczenie jako miejsce zimowania wielu gatunków ptaków ze względu na niezamarzające wody oraz dla ptaków migrujących np. stwierdzono tu koncentracje ponad 8 000 osobników łyski. Na terenie ostoi występuje 29 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej oraz 9 innych, cennych i zagrożonych gatunków ptaków (nie wymienionych w Dyrektywie).

2.5. Stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii

W prawie polskim energie odnawialne są definiowane jako „źródła wykorzystujące w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalną, fal, prądów i pływów, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych”. Odnawialne Źródła Energii (OZE) odgrywają coraz większą rolę w strukturze dostaw energii. Jest to widoczne szczególnie w Polsce w warunkach stopniowej transformacji z gospodarki opartej na węglu na gospodarkę wykorzystującą technologie ekologiczne, niskoemisyjne, zaspokajające potrzeby społeczne, zapewniające dywersyfikację źródeł energii, bezpieczeństwo energetyczne w skali nie tylko lokalnej, ale i regionalnej.

Odnawialne źródła energii zyskują w ostatnich latach coraz bardziej na popularności w Europie i na świecie. Polska, jako członek Unii Europejskiej, zobowiązana jest do wypełniania zaleceń Wspólnoty, w obszarze OZE. W Strategii Rozwoju Energetyki Odnawialnej, przyjętej przez rząd polski w 2000 roku, jako cel strategiczny wskazano: „zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5% w 2010 roku i do 14% w 2020 roku w strukturze zużycia nośników pierwotnych”. Wypełnianie tych zaleceń oraz wspieranie rozwoju źródeł odnawialnej energii jest również obowiązkiem poszczególnych regionów kraju.

Od lat dziewięćdziesiątych obserwuje się aktywną politykę państw Unii Europejskiej w kierunku szerokiego wykorzystania odnawialnych źródeł energii. Polska, jako członek UE, jest zobowiązana do stosowania regulacji UE w tej kwestii, dlatego też przejęto szereg dokumentów istotnych dla wzrostu wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, m.in.:

- ustawa „Prawo energetyczne,
- „Polityka energetyczna Polski do 2030 roku”,
- „Strategia rozwoju energetyki odnawialnej” (w której zakładano zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym

kraju do 7,5% ogółu produkowanej energii w Polsce w 2010 roku i do 14% w 2020 roku).

Gmina Nielisz zrealizowała projekt pn. „Gmina Nielisz przyjazna środowisku naturalnemu” w ramach perspektywy 2014-2020 współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2014-2020, Oś Priorytetowa 4 Energia przyjazna środowisku, Działanie 4.1. Wsparcie wykorzystania OZE. Wartość projektu wynosiła: 5 273 112,00 zł z czego dofinansowanie z UE to 4 259 676,75 zł.

Głównym celem projektu była poprawa efektywności energetycznej poprzez zastosowanie systemu energii odnawialnej na obszarze Gminy Nielisz. Poprawa stanu jakości powietrza na terenie Gminy Nielisz przyczyniła się do minimalizacji zagrożeń epidemiologicznych oraz zmniejszenia zanieczyszczenia środowiska naturalnego. Osiągnięcie powyższego priorytetu możliwe było poprzez przeprowadzenie działań związanych z redukcją emisji zanieczyszczeń do powietrza m.in. pyłów, dwutlenku siarki oraz tlenków azotu. Grupę docelową projektu, która odniosła bezpośrednie korzyści z realizacji projektu stanowią mieszkańcy Gminy Nielisz, wpłynęło to zdecydowanie na podniesienie jakości życia mieszkańców a przede wszystkim poprawiło ich kondycję zdrowotną. Korzyści wynikające z projektu zauważalne będą również na szczeblu przyrodniczym. Oczekiwanym rezultatem podjętych działań była budowa instalacji urządzeń wspierających odnawialne źródła energii tj.: montaż kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych dla mieszkańców Gminy Nielisz. Zaplanowany montaż kolektorów słonecznych służących podgrzaniu wody (wykorzystaniu energii cieplnej) obejmował 460 gospodarstw domowych, natomiast 80 osób zadeklarowało zamontowanie paneli fotowoltaicznych w celu wykorzystania pochodzącej od nich energii elektrycznej. Kluczowymi rezultatami przedmiotowego projektu były:

- Dodatkowa zdolność wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych (CI30) - 2,1134 MW,
- Szacowany roczny spadek emisji gazów cieplarnianych (CI34) – 5916,944 t/rok,
- Produkcja energii elektrycznej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE – 146,566 MWhe/rok,

- Produkcja energii cieplnej z nowo wybudowanych/nowych mocy wytwórczych instalacji wykorzystujących OZE – 282,800 MWhe/rok,
- Wzrost zatrudnienia we wspieranych podmiotach (innych niż przedsiębiorstwa) EPC – 1 etat.

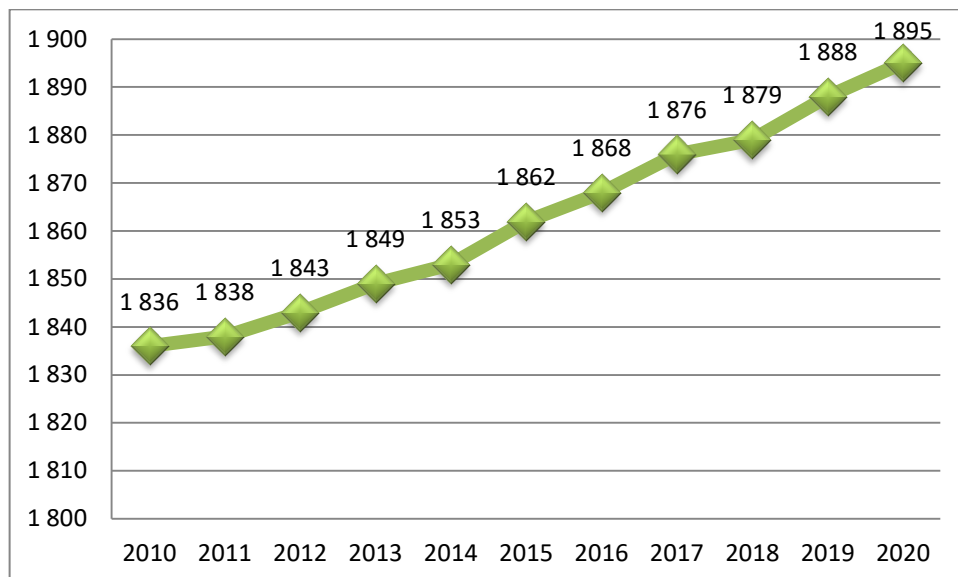
Bardzo istotną rolę wśród indywidualnych montażu instalacji OZE, wśród mieszkańców Gminy Nielisz odgrywają instalacje fotowoltaiczne. Mimo to, wciąż potrzebą jest zwiększenie udziału OZE w bilansie paliwowo-energetycznym w Gminie, m.in. w celu poprawy jakości powietrza. Generalnie jakość powietrza w Gminie jest dobra. Dla Gminy nie ma obowiązku opracowania programu ochrony powietrza (POP). W POP dla strefy lubelskiej (do której należy Gmina Nielisz) nie wskazano działań naprawczych ani krótkoterminowych dla Gminy, co oznacza, że na jej terenie nie odnotowano przekroczenia poziomów substancji podlegających ocenie jakości powietrza. Problemem jest niedostateczna świadomość mieszkańców o ograniczonych zasobach nieodnawialnych surowców energetycznych i wykorzystaniu OZE, w tym energii słonecznej. Niedobór technologii pozwalających na wykorzystanie OZE i wysokie koszty skutkują niewielkim zainteresowaniem OZE i zmianą sposobów zabezpieczenia dostaw energii. Gospodarka ciepła oparta jest na kotłowniach opalanych węglem, drewnem, notuje się przypadki spalania odpadów plastikowych. Przekłada się to na rosnące zużycie energii ze źródeł konwencjonalnych i emisję szkodliwych gazów i pyłów do powietrza, co powoduje wzrost zanieczyszczenia środowiska w Gminie i negatywnie wpływa na stan zdrowia mieszkańców.

2.6. Mieszkalnictwo

Jednym z najważniejszych wskaźników pokazujących poziom i jakość życia mieszkańców są warunki mieszkaniowe. Zagadnienia te mają duży wpływ na podejmowanie decyzji o wyborze miejsca zamieszkania. Gminy, które mogą pochwalić się dobrymi warunkami mieszkaniowymi i sprawną, rozbudowaną infrastrukturą komunalną są bardziej atrakcyjne pod kątem osiedlania się.

W porównaniu do roku 2010 ilość mieszkań na terenie Gminy Nielisz wzrosła. W porównaniu do roku 2020 jest ich o 59 więcej niż w roku bazowym. Z roku na rok odnotowywano wzrost ilości mieszkań.

Wykres 3. Ilość mieszkań w Gminie Nielisz w latach 2010-2020

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych GUS, w 2020 roku na terenie Gminy Nielisz znajdowało się 1 895 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 169 969 m², składające się z 6 985 izb. Na każdych 1000 mieszkańców przypada zatem 351,8 mieszkania. W zdecydowanej większości należały one do osób fizycznych. W 2020 roku w Gminie Nielisz oddano do użytku 10 mieszkań. Na każdych 1000 mieszkańców oddano więc do użytku 1,86 nowych lokali. Przeciętna liczba pokoi w nowo oddanych mieszkaniach w Gminie Nielisz to 5,90.

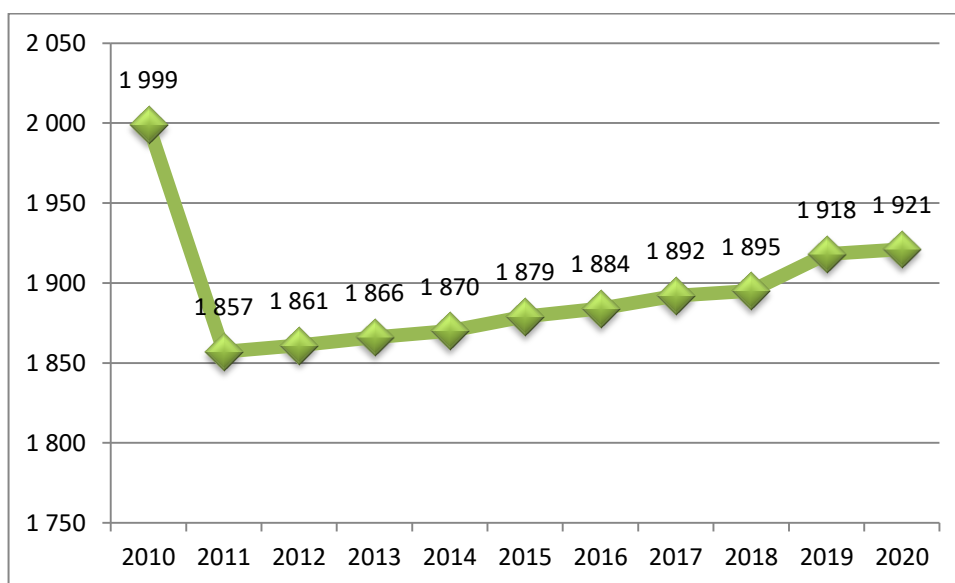
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe Gminy Nielisz w 2020 roku

Zasoby mieszkaniowe		
Ogółem		
Mieszkania	mieszkania	1 895
Izby	izba	6 985
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	169 969

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W związku z tym, iż Gmina Nielisz jest w całości obszarem wiejskim, dominującym typem budynków mieszkalnych są domy jednorodzinne. Ilość budynków mieszkalnych w ostatnich 11 latach przedstawia wykres poniżej. Zauważyć należy iż największa ilość budynków mieszkalnych w Gminie Nielisz przypadała w 2010 roku (1 999). Rok później ilość tych mieszkań drastycznie spadła o 142 mieszkania. Kolejne lata wykazywały z roku na rok tendencje wzrostowe

Wykres 4. Budynki mieszkalne w Gminie Nielisz w latach 2010-2020

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Pod względem wyposażenia mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w 2019 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowywania), najwięcej lokali mieszkalnych wyposażonych jest w wodociąg (75,41% ogółu mieszkań). Ustęp splukiwany znajduje się w 57,85% ogółu mieszkań a łazienka znajduje się w 54,23% mieszkań, natomiast centralne ogrzewanie w 41,62%.

Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczno-sanitarne w Gminie Nielisz można uznać za średnio dostateczne.

Tabela 8. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne w Gminie Nielisz w 2019 roku

Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne			
ogółem			w %
Wodociąg	mieszk.	1 427	75,41

Ustęp splukiwany	mieszk.	1 097	57,85
Łazienka	mieszk.	1 029	54,23
Centralne ogrzewanie	mieszk.	792	41,62

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Pod względem wskaźników dla zasobów mieszkaniowych (dane z 2020 roku), Gmina Nielisz cechuje się mniejszą liczbą mieszkań na 1000 mieszkańców niż powiat zamojski oraz województwo lubelskie. Mniejsza w porównaniu do wskaźników powiatowych, a większa od wskaźników wojewódzkich jest powierzchnia użytkowa 1 mieszkania, oraz przeciętna powierzchnia mieszkania na 1 osobę. Z analizowanych wskaźników (tabela poniżej) wynika, że Gmina Nielisz posiadała wartości niższe pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania od gmin sąsiadujących – Gminy Stary Zamość oraz Gminy Zamość. Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę dla Gminy Nielisz jest wyższa jedynie od gminy sąsiadującej – Gminy Szczepieszyn. Jeżeli chodzi o wskaźnik liczby mieszkań na 1000 mieszkańców mniejszy jest wskaźnik w Gminie Zamość, natomiast najlepiej wskaźnik ten wypada w Gminie Sułów.

Tabela 9. Wskaźniki dla zasobów mieszkaniowych Gminy Nielisz, powiatu zamojskiego, województwa lubelskiego oraz gmin sąsiadujących w 2019 roku

Nazwa	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę	Mieszkania na 1000 mieszkańców	Przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	Przeciętna liczba osób na 1 izbę
województwo lubelskie	77,7	29,4	378,9	3,86	2,64	0,68
Powiat zamojski	91,2	32,4	354,8	4,00	2,82	0,70
Gmina Nielisz	89,7	31,6	351,8	3,69	2,84	0,77
Gminy sąsiadujące						
Stary Zamość	93,1	33,9	364,5	4,04	2,74	0,68
Sułów	84,6	36,1	427,4	3,42	2,34	0,68
Szczepieszyn	85,0	31,4	369,1	3,74	2,71	0,72
Zamość	107,9	34,6	320,9	4,71	3,12	0,66

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Zaopatrzenie w wodę według danych z raportu o stanie Gminy Nielisz w roku 2019 r.

Liczba odbiorców (ogólna liczba gospodarstw: 2 187) przyłączonych do sieci wodociągowej: 1 532.

Odsetek odbiorców (gospodarstw) przyłączonych do sieci wodociągowej: 70,05%. Liczba odbiorców (ogólna liczba osób - 5 630) przyłączonych do sieci wodociągowej: 4 049.

Odsetek odbiorców (osób) przyłączonych do sieci wodociągowej: 71,91%. Przeznaczono 29 824,28 zł na wydatki inwestycyjne w zakresie infrastruktury wodociągowej na budowę linii głównej wodociągu w miejscowości Ujazdów.

Zaopatrzenie w wodę według danych z raportu o stanie Gminy Nielisz w roku 2020 r.

Liczba odbiorców (ogólna liczba gospodarstw: 1794) przyłączonych do sieci wodociągowej: 1514.

Odsetek odbiorców (gospodarstw) przyłączonych do sieci wodociągowej: 84,39%. Liczba odbiorców (ogólna liczba osób - 5 515) przyłączonych do sieci wodociągowej: 4 256.

Odsetek odbiorców (osób) przyłączonych do sieci wodociągowej: 77,17%. Przeznaczono 152 905,35 zł na wydatki inwestycyjne w zakresie infrastruktury wodociągowej na budowę linii głównej wodociągu w miejscowości Ujazdów (17 326,56 zł) oraz Ruskie Piaski (135 578,79 zł).

2.7. Infrastruktura techniczna

2.7.1. Sieć drogowa

Przez teren Gminy Nielisz przebiega droga wojewódzka Nr 837 relacji Piaski - Żółkiewka - Nielisz – Sitaniec, występują jednaście dróg powiatowych

1. 3101L Średnia Wieś – Wierzchowina – Chłaniów – Bzowiec – Gruszka Mała II
2. 3107L Równianki – Rudnik – Maszów – Staw Noakowski
3. 3142L Wirkowice-Ujazdów – Staw Noakowski
4. 3144L Tarzymiechy – Wólka Nieliska
5. 3145L Tarzymiechy – Stary Zamość – Białostrzegi
6. 3203L relacji Nielisz - Gruszka Duża – Tworyczów,

7. 3204L Grobla – Kulików – Deszkowice – dr.pow. 3144L
  8. 3205L relacji Nielisz - Michałów - Szczebrzeszyn (ul.Osiedlowa),
  9. 3216L Złojec – Wielącza
  10. 3220L Stary Zamość – Krzak
  11. 3221L Stary Zamość – Podstary Zamość
- i gminne (tabela poniżej). Układ drogowy na terenie Gminy jest dostosowany do istniejącego ciągu zabudowy.

Tabela 10. Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Nielisz

Lp	Nr drogi	Przebieg drogi
1	110128L	droga wojewódzka Nr 848 - Sułów - Nawóz - droga powiatowa Nr 3203L
2	110162L	droga powiatowa Nr 3203L - Gruszka Duża - Gruszka Mała - Nowa Wieś - droga powiatowa Nr 3203L
3	110163L	droga powiatowa Nr 3203L - Bagatela
4	110164L	Staw Ujazdowski - Kol.Staw Ujazdowski - gr.gminy Rudnik
5	110165L	droga wojewódzka Nr 837 - Staw Noakowski - droga gminna Nr 110191L - Staw Ujazdowski
6	110166L	droga powiatowa Nr 3142L - Ujazdów - droga wojewódzka Nr 837 - Kolonia Emska
7	110167L	droga powiatowa Nr 3142L - Ujazdów - droga powiatowa Nr 3142L
8	110168L	droga powiatowa Nr 3144L - Ruskie Piaski - gr.gminy Stary Zamość
9	110169L	droga powiatowa Nr 3144L - Ruskie Piaski - droga powiatowa Nr 3220L Nowa Wieś
10	110170L	droga wojewódzka Nr 837 Złojec - Wólka Złojcka - droga powiatowa Nr 3145L
11	110171L	droga wojewódzka Nr 837 Zarudzie - gr.gminy Zamość
12	110172L	Gruszka Mała - droga gminna Nr 110162L (bezprzelotowa)
13	110173L	droga powiatowa Nr 3203L - Gruszka Duża - Kolonia Gruszka Duża
14	110174L	droga wojewódzka Nr 837 - droga powiatowa Nr 3203L Nawóz
15	110175L	droga powiatowa Nr 3142L Ujazdów - droga gminna Nr 110167L Ujazdów
16	110176L	droga powiatowa Nr 3221L Kolonia Zamszany - droga gminna Nr 110188L
17	110177L	droga powiatowa Nr 3221L Ruskie Piaski - droga gminna Nr 110168L
18	110178L	droga powiatowa Nr 3220L - Kolonia Deszkowice
19	110179L	droga gminna Nr 110186L - Wólka Złojcka - gr.gminy Stary Zamość
20	110180L	droga powiatowa Nr 3145L - Raj - Wólka Złojcka - wzdłuż granicy gminy
21	110181L	droga powiatowa Nr 3216L Złojec - droga gminna Nr 110171L
22	110182L	droga powiatowa Nr 3216L - Złojec - droga wojewódzka Nr 837
23	110183L	Droga wojewódzka Nr 837 - do wysypiska śmieci
24	110184L	droga powiatowa Nr 3216L - Złojec - droga gminna Nr 110171L Zarudzie
25	110185L	droga powiatowa Nr 3216L Złojec - droga gminna Nr 110182L
26	110186L	droga gminna Nr 110170L - Wólka Złojcka (bezprzelotowa)
27	110187L	droga gminna Nr 110177L Ruskie Piaski - (bezprzelotowa)
28	110188L	droga gminna Nr 110176L - Ruskie Piaski - (bezprzelotowa)

29	110189L	droga gminna Nr 110167L - Ujazdów
30	110190L	droga gminna Nr 110166L - Stawki (bezprzelotowa)
31	110191L	droga gminna Nr 110164L - Staw Ujazdowski - droga gminna Nr 110174L
32	110192L	droga gminna Nr 110174L - Staw Ujazdowski - (bezprzelotowa)
33	110193L	droga gminna Nr 110166L - Średnie Małe - droga powiatowa Nr 3107L
34	110194L	droga powiatowa Nr 3216L Złojec - droga gminna Nr 110182L Złojec
35	116161L	droga powiatowa Nr 3205L Nielisz-Szczebrzeszyn do drogi Nr 116162L /dz. nr 1765/
36	116162L	droga wojewódzka Nr 837 Sitaniec-Żółkiewka - droga Nr 116161L /dz. nr 1769/ do drogi Nr 116163L /dz. Nr 1764/
37	116163L	droga powiatowa Nr 3205L Nielisz- Szczebrzeszyn - droga Nr 116162L /dz. nr 1765/ do drogi Nr 116206L /dz. nr 599/ Złojec
38	116164L	droga wojewódzka Nr 837 Sitaniec -Żółkiewka do drogi Nr 116178L / dz. nr 1750/
39	116165L	droga Nr 116162L /dz.nr 2343/ do drogi nr 116164L /dz. nr 2346, 2348/
40	116166L	droga wojewódzka Nr 837 Sitaniec - Żółkiewka do drogi Nr 116163L /dz. nr 1764, 2360/ (dz. nr 2344, 2345)
41	116167L	droga wojewódzka Nr 837 Sitaniec - Żółkiewka do drogi Nr 116163L /dz. nr 1764, 2360/ (dz. nr 2347)
42	116168L	droga wojewódzka Nr 837 Sitaniec -Żółkiewka do dz. nr 399
43	116169L	droga Nr 116168L /dz. nr 1772,1773, 2328, cz. dz. 2327/ do dz. nr 418
44	116170L	droga powiatowa Nr 3205L Nielisz- Szczebrzeszyn do zbiornika wodnego Nielisz
45	116171L	droga Nr 116163L /dz. nr 1764, 2360/ do Nielisz/las/ (dz. nr 2370)
46	116172L	droga Nr 116163L /dz. nr 1764, 2360/ do Nielisz/las/ (dz. nr 2368, 2369)
47	116173L	droga Nr 116174L /dz. nr 2366/ do dz.nr 532 granica gruntów wsi Krzak/
48	116174L	Dz. nr 581 do drogi nr 116206L /dz. Nr 703, 598, 599, 1020/
49	116175L	droga Nr 116171L /dz. nr 2370/ do drogi Nr 116206L /dz. Nr 599 Złojec/
50	116176L	Droga Nr 116173L /dz. nr 2361, 2367, 2365/ do drogi Nr 116163L /dz. nr 1764, 2360/
51	116177L	droga Nr 116163L /1764, 2360/ do granicy gruntów wsi Krzak
52	116178L	droga powiatowa Nr 3205L Nielisz- Szczebrzeszyn do drogi Nr 116171L /dz. nr 2370/
53	116179L	droga Nr 116178L /dz. nr 1750/ do działki geod. nr 1698
54	116180L	droga Nr 116178L /dz. nr 1750/ do Nielisz/las/
55	116181L	droga powiatowa Nr 3205L Nielisz - Szczebrzeszyn do Nielisz/las/
56	116182L	droga Nr 116164L /dz. nr 2346, 2348, 2375/ do drogi Nr 116171L /dz. nr 2370/
57	116183L	droga powiatowa Nr 3205L Nielisz - Szczebrzeszyn - droga Nr 116184L /dz. nr 1737/2/ do drogi powiatowej Nr 3205L Nielisz- Szczebrzeszyn
58	116184L	droga Nr 116183L /dz. nr 1736/ do zbiornika wodnego Nielisz
59	116185L	droga powiatowa Nr 3205L Nielisz - Szczebrzeszyn drogi Nr 116186L /dz. nr 1780/2/
60	116186L	droga powiatowa Nr 3205L Nielisz - Szczebrzeszyn do Nielisz /las/
61	116187L	droga powiatowa Nr 3205L Nielisz - Szczebrzeszyn do drogi Nr 116185L /dz. nr 1762, 1776/
62	116188L	droga wojewódzka Nr 837 Sitaniec - Żółkiewka do drogi Nr 116206L
63	116189L	droga wojewódzka Nr 837 Sitaniec- Żółkiewka do gruntów wsi Nielisz
64	116190L	droga powiatowa Nr 3220L Stary Zamość - Krzak do drogi gminnej Nr 110178L
65	116191L	droga gminna Nr 110169L Ruskie Piaski do drogi gminnej Nr 110168L Ruskie Piaski
66	116192L	droga gminna 110169L Ruskie Piaski do drogi gminnej Nr 110177L

67	116193L	droga Nr 116192L /dz. nr 681/ do drogi Nr 116191L /dz. nr 828/
68	116194L	droga powiatowa Nr 3221L Podstary Zamość - Tarzymiechy do drogi gminnej Nr 110168L Ruskie Piaski
69	116195L	droga powiatowa Nr 3221L Podstary Zamość - Tarzymiechy do działki geod. nr 1223
70	116196L	droga powiatowa Nr 3221L Podstary Zamość - Tarzymiechy do granicy gruntów wsi Tarzymiechy Gmina Izbica
71	116197L	droga gminna Nr 110169L do drogi Nr 110168L
72	116198L	droga powiatowa Nr 3144L Wólka Nieliska - Tarzymiechy do drogi powiatowej Nr 3142L Wirkowice-Ujazdów - Staw Noakowski
73	116199L	droga gminna Nr 110169L do granicy gminy (grunty wsi Kolonia Podstary Zamość
74	116200L	droga gminna Nr 110179L Wólka Złojcka - droga gminna Nr 110170L do działki nr 671/droga/
75	116201L	droga powiatowa Nr 3145L Chomęciska Duże - Białobrzegi do działki Nr 671/droga/
76	116202L	droga gminna Nr 110179L /dz. nr 655/ do granicy Gminy Nielisz /grunty wsi Chomęciska Duże Gmina Stary Zamość
77	116203L	droga gminna Nr 110170L Wólka Złojcka /dz. nr 657/ do drogi gminnej Nr 110178L
78	116204L	droga Nr 116203L /dz. nr 237/ do gruntów wsi Ruskie Piaski /dz. nr 1023/
79	116205L	droga gminna Nr 110178L Kolonia Deszkowice /dz.nr 103/ do dz. nr 56 /droga/
80	116206L	droga wojewódzka Nr 837 Sitaniec- Żółkiewka - droga Nr 116207L / cz. dz. nr 1190, dz. nr 1019/droga/
81	116207L	droga gminna Nr 110182L /dz. nr 867/ do drogi Nr 116206L /dz. nr 703, 598, 599/
82	116208L	droga Nr 116207L /dz. nr 1190/ do dz. nr 867 /droga/
83	116209L	droga Nr 116206L /dz. nr 703, 598, 599/ - dz. nr 802 do drogi gminnej Nr 110182L /dz. nr 867/
84	116210L	droga gminna Nr 110182L /dz. nr 703, 598, 599/ do drogi Nr 116206L /dz. Nr 703, 598, 599, 1020 /
85	116211L	droga Nr 116206L /dz. nr 703, 598, 599/ do drogi Nr 116207L /dz. nr 1190/ (działka nr 732)
86	116212L	droga Nr 116206L /dz. nr 703, 598, 599/ do drogi Nr 116207L /dz. nr 1190/ (działka nr 645)
87	116213L	droga Nr 116207L /cz. dz. nr 1190, 1019/ do drogi gminnej Nr 110182L /dz. nr 1283/
88	116214L	droga Nr 116213L /dz. nr 1202/ do drogi gminnej Nr 110182L /dz. nr 867/
89	116215L	droga Nr 116213L /dz. nr 1202/ do drogi Nr 116206L /dz. nr 703, 598, 599, 1020/
90	116216L	droga powiatowa Nr 3216L Złojec -Wielącza /dz. nr 1282/ do drogi Nr 116206L /dz. nr 703, 598, 599, 1020/
91	116217L	droga Nr 116207L /cz. dz. nr 1190, dz. nr 1019/ do drogi Nr 116216L / dz. nr 1187/
92	116218L	droga Nr 116215L / dz. nr 1030/ do drogi Nr 116216L /dz. nr 1187/
93	116219L	droga Nr 116207L /cz. dz. 1190, 1019/ do drogi Nr 116216L /dz. nr 1187/
94	116220L	droga gminna Nr 110194L do dz. nr 1336
95	116221L	droga Nr 116220L /dz. nr 1337/ do drogi gminnej Nr 110182L
96	116222L	droga gminna Nr 110194L do drogi powiatowej Nr 3216L Złojec - Wielącza
97	116223L	droga Nr 116222L /dz. nr 1320/ do drogi gminnej Nr 110182L
98	116224L	droga gminna Nr 110184L do drogi gminnej Nr 110181L
99	116225L	droga gminna Nr 110184L do gruntów wsi Wielącza Poduchowna Gmina Szczebrzeszyn

100	116226L	droga Nr 116225L /dz. nr 1747, 1839/ do drogi powiatowej Nr 3216L Złojec - Wielącza
101	116227L	droga Nr 116225L /dz. nr 1747, 1839/ do drogi powiatowej Nr 3216 L Złojec - Wielącza
102	116228L	droga powiatowa Nr 3216L Złojec - Wielącza do drogi wewnętrznej /dz. nr 1869/
103	116229L	droga Nr 116225L /dz. nr 1747, 1839/ do drogi wewnętrznej /dz. nr 1869/
104	116230L	droga gminna Nr 110184L drogi wewnętrznej /dz. nr 276 Zarudzie/
105	116231L	droga Nr 116216L /dz. nr 1187/do dz. nr 1692
106	116232L	droga Nr 116231L /dz. nr 1585, 1661, 1729, 1691/ do granicy Gminy Nielisz z Gminą Sułów /
107	116233L	droga Nr 116232L /dz. nr 1586/ do drogi Nr 116234L /dz. nr 1682
108	116234L	droga nr 116233L /dz. nr 1587/ do drogi Nr 116235L /dz. nr 1639, 1785/
109	116235L	droga nr 116231L /dz. nr 1585, 1661, 1729, 1691/ do drogi Nr 116232L /dz. nr 1586/
110	116236L	droga Nr 116231L /dz. nr 1585, 1661, 1729, 1691/ do drogi Nr 116233L /dz. nr 1587/
111	116237L	droga gminna Nr 110171L do granicy Gminy Nielisz z Gminą Zamość
112	116238L	droga gminna Nr 110128L do drogi powiatowej Nr 3204L Nawóz - Kulików
113	116239L	droga gminna Nr 110128L do zbiornika wodnego Nielisz (dz. nr 82/2)
114	116240L	droga gminna Nr 110128L do zbiornika wodnego Nielisz (dz. nr 67)
115	116241L	droga powiatowa Nr 3204L Nawóz - Kulików do drogi Nr 116242L /dz. nr 731/2/
116	116242L	droga powiatowa Nr 3204L Nawóz - Kulików do zbiornika wodnego Nielisz
117	116243L	droga powiatowa Nr 3203L Nielisz - Gruszka Duża - Tworyczów do drogi gminnej Nr 110163L
118	116244L	droga powiatowa Nr 3203L Nielisz - Gruszka Duża - Tworyczów do granicy Gminy Nielisz z Gminą Rudnik
119	116245L	droga powiatowa Nr 3203L Nielisz - Gruszka Duża - Tworyczów do granicy Gminy Nielisz z Gminą Rudnik
120	116246L	droga Nr 116245L /dz. nr 494, 210/ do granicy Gminy Nielisz z Gminą Rudnik (dz. nr 5)
121	116247L	droga Nr 116245L /dz. nr 494, 210/ do granicy Gminy Nielisz z Gminą Rudnik (dz. nr 68)
122	116248L	droga powiatowa Nr 3101 L Średnia Wieś-Bzowiec -Gruszka Mała II do granicy Gminy Nielisz z Gminą Sułów
123	116249L	droga gminna Nr 110172L Gruszka Mała - dr. gminna Nr 110162L /bezprzelotowa/ do dz. geod. nr 399/
124	116250L	droga gminna Nr 110162L do działki geodezyjnej nr 1
125	116251L	droga powiatowa Nr 3203L Nielisz - Gruszka Duża -Tworyczów do drogi gminnej Nr 110172L Gruszka Mała - dr. gminna Nr 110162L /bezprzelotowa/
126	116252L	droga gminna Nr 110162L do granicy Gminy Nielisz z Gminą Sułów
127	116253L	droga powiatowa Nr 3203L Nielisz - Gruszka Duża - Tworyczów do granicy Gminy Nielisz z Gminą Sułów
128	116254L	droga gminna Nr 110164L Staw Ujazdowski - Kolonia Staw Ujazdowski - gr. Gminy Rudnik do granicy gruntów wsi Gruszka Duża
129	116255L	droga wojewódzka Nr 837 Sitaniec -Żółkiewka do drogi powiatowej Nr 3142L Wirkowice-Ujazdów -Staw Noakowski
130	116256L	droga powiatowa Nr 3142L Wirkowice Wirkowice - Ujazdów - Staw Noakowski do działki geodezyjnej Nr 146/6 /droga/
131	116257L	droga gminna Nr 110166L (dr. pow. 3142L - Ujazdów - droga wojewódzka Nr 837) do gruntów wsi Staw Noakowski
132	116258L	droga Nr 116259L do granicy gruntów wsi Kolonia Staw Noakowski (dz. nr 73)

133	116259L	droga Nr 116258L do granicy gruntów wsi Kolonia Staw Noakowski (dz. nr 89)
134	116260L	droga gminna Nr 110193L do granicy gruntów wsi Kolonia Staw Noakowski
135	116261L	droga powiatowa Nr 3107L (Równianki -Rudnik- Staw Noakowski) do granicy gruntów wsi Ujazdów
136	116262L	droga powiatowa Nr 3107L (Równianki -Rudnik - Staw Noakowski) do drogi Nr 116261L
137	116263L	droga powiatowa Nr 3107L (Równianki - Rudnik - Staw Noakowski) do granicy gruntów wsi Maszów Gmina Rudnik
138	116264L	droga Nr 116263L działka geodezyjna nr 167
139	116265L	droga gminna Nr 110167L (droga powiatowa Nr 3142L - droga powiatowa Nr 3142L) - droga gminna Nr 110167L (droga powiatowa Nr 3142L - droga powiatowa Nr 3142L)
140	116266L	droga gminna Nr 110167L (droga powiatowa Nr 3142L - droga powiatowa Nr 3142L) - droga gminna Nr 110175L
141	116267L	droga gminna Nr 110175 L (droga powiatowa Nr 3142L Ujazdów - droga gminna Nr 110167L Ujazdów) - droga Nr działki 210
142	116268L	droga gminna Nr 110175L (droga powiatowa Nr 3142L Ujazdów - droga gminna Nr 110167L Ujazdów) - grunty wsi Wirkowice Gmina Izbica
143	116269L	droga gminna Nr 110167L (droga powiatowa Nr 3142L - droga powiatowa Nr 3142L) - droga gminna Nr 110189L (droga gminna Nr 110167L Ujazdów)
144	116270L	droga gminna Nr 110175L (droga powiatowa 3142L Ujazdów - droga gminna Nr 110167L Ujazdów) - grunty wsi Wirkowice Gmina Izbica

Źródło: Wykaz dróg gminnych wg Rejestru numerów dróg gminnych zlokalizowanych na terenie województwa lubelskiego stan na maj 2019

W 2019 roku przekazano dotację do miasta Zamościa w kwocie 8 000 zł, z przeznaczeniem na częściowe pokrycie kosztów linii MZK do miejscowości Złojce.

Udzielono wsparcia Powiatowi Zamojskiemu w kwocie 20 288,80 zł zgodnie z zawartymi porozumieniami na budowę chodnika wzdłuż drogi powiatowej Nr 3142L relacji Wirkowice - Ujazdów - Staw Noakowski w miejscowości Staw Noakowski-Kolonia. Na drogi gminne - bieżące utrzymanie dróg gminnych wydano kwotę 389 557,00 zł.

Natomiast w 2020 roku przekazano dotację do miasta Zamościa w kwocie 22 112,70 zł, z przeznaczeniem na częściowe pokrycie kosztów funkcjonowania linii MZK do Złojca.

Udzielono wsparcia Powiatowi Zamojskiemu w kwocie 160 000,00 zł zgodnie z zawartym porozumieniem na zakupy inwestycyjne. Na drogi gminne - bieżące utrzymanie dróg gminnych wydano kwotę 269 905,41 zł.

Nakłady inwestycyjne na drogi gminne poniesiono w kwocie 569 848,08 zł.

W roku 2019 wykonano oznakowanie dojazdów do posesji oddalonych od głównych ciągów komunikacyjnych: 1 199,25 zł².

² Raport o stanie Gminy Nielisz w roku 2019

Jednym z najważniejszych zadań dla Gminy jest poprawa stanu technicznego dróg, polegająca m.in. na wyznaczeniu odpowiednich szerokości pasów drogowych, doprowadzeniu do właściwej szerokości jezdni, urządzeniu poboczy, chodników oraz utwardzenie dróg gminnych gruntowych.

Do głównych problemów związanych z siecią drogową na terenie Gminy Nielisz należy zły stan nawierzchni wielu dróg, zarówno powiatowych, jak i gminnych. W wielu miejscowościach brakuje chodników oraz innych elementów infrastruktury drogowej i okołodrogowej (zatoki przystankowe, wyznaczone przejścia dla pieszych, niezbędne oznakowanie w miejscach szczególnie niebezpiecznych), co w istotny sposób obniża bezpieczeństwo pieszych i innych użytkowników dróg.

2.7.2. Gospodarka wodno-ściekowa

Sytuacja w zakresie zaopatrzenia ludności w wodę przedstawia się korzystnie. Według danych GUS w 2020 roku do sieci wodociągowej podłączonych jest około 75,58% gospodarstw domowych. Pozostałe gospodarstwa korzystają ze studni kopalnych oraz ze studni głębinowych. Przyczyną takiego stanu rzeczy są głównie względy ekonomiczne, a dotyczy to przede wszystkim gospodarstw położonych na peryferiach Gminy.

Długość sieci wodociągowej wynosi ok. 96,5 km, natomiast liczba przyłączy wodociągowych - 1514.

Tabela 11. Poziom rozwoju sieci wodociągowej w Gminie Nielisz w 2019 i 2020 roku

Wyszczególnienie	jednostka	2019	2020
długość czynnej sieci rozdzielczej	km	96,5	96,5
długość czynnej sieci rozdzielczej będącej w zarządzie bądź administracji gminy	km	96,5	96,5
przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	1 532	1 514
awarie sieci wodociągowej	szt.	0	1
woda dostarczona	dam3	-	135,5
woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam3	129,7	131,4
źródle uliczne	szt.	-	1
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	m3	23,8	24,3
zużycie wody w gospodarstwach domowych na wsi na 1 mieszkańca	m3	23,8	24,3

ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	3 431	3 390

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Na obszarze Gminy brak jest zorganizowanego systemu odprowadzania ścieków. Przy pełnym zaopatrzeniu ludności w wodę z sieci wodociągowej, brak kanalizacji stanowić będzie jeden z głównych problemów w zakresie ochrony środowiska.

Ciągły rozwój lokalnych indywidualnych kanalizacji do zbiorników bezodpływowych bez nadzoru co do ich szczelności oraz zorganizowanego systemu wywozu obniża poziom sanitarny wód gruntowych, cieków, a w perspektywie zagraża jakości wody zbiorniku „Nielisz”. Stanowi barierę dla rozwoju usług w Gminie i otoczeniu zbiornika. Obniża to znacznie standardy sanitarne obszaru oraz sprawia właścicielom posesji, na których znajdują się zbiorniki, wiele problemów związanych ze zbieraniem się ścieków oraz z ich wywożeniem (należy między innymi zapewnić dostęp wozom asenizacyjnym do zbiorników, utrzymywać szczelność zbiorników, itp.).

Z całą pewnością brak pokrycia siecią kanalizacyjną wynika z dużych kosztów jej budowy. Alternatywą dla sieci kanalizacyjnej jest budowa przydomowych oczyszczalni ścieków.

Na terenie Gminy znajdują się 3 hydrofornie w miejscowości:

- Krzak
- Nielisz
- Gruszka Duża-Kolonia

w tym w miejscowościach Krzak i Nielisz woda jest filtrowana.

W związku z brakiem przyłączy sieci kanalizacji na terenie Gminy Nielisz do priorytetowych inwestycji zaplanowanych przez władze gminne na okres projekcyjny należy budowa sieci kanalizacyjnej Gminy oraz budowa przydomowych oczyszczalni. Skanalizowanie Gminy jest dość korzystne i podnosi standard życia mieszkańców gminy oraz umożliwia prowadzenie ujednoczonej gospodarki wodno-ściekowej. Niewystarczające skanalizowanie zaburza stosunki wodne obszaru oraz stanowi zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzkiego.

Brak sieci kanalizacyjnej na obszarach zamieszkałych, zabudowanych powoduje duże zagrożenie dla środowiska naturalnego oraz wód powierzchniowych

i podziemnych. Zwiększa się ryzyko przedostania ścieków bytowych do otoczenia, co spowodować może zanieczyszczenie gleb i wód oraz stanowić duże zagrożenie epidemiologiczne. Niewłaściwa gospodarka ściekami może pogorszyć jakość środowiska naturalnego Gminy, a także niekorzystnie wpłynąć na funkcjonowanie ekosystemów znajdujących się na przedmiotowym obszarze.

2.7.3. Sieć gazowa

Na terenie Gminy Nielisz sieć gazową posiada część mieszkańców wsi Ruskie Piaski oraz część mieszkańców Zarudzia. W pozostałych miejscowościach gospodarstwa wykorzystujące gaz w celach bytowych, używają gazu z butli gazowej, napełnionej mieszaniną propan-butan.

2.7.4. Energia elektryczna

Gmina Nielisz jest zelektryfikowana w całości, każde gospodarstwo domowe ma dostęp do elektryczności. Energia elektryczna wykorzystywana na terenie Gminy Nielisz pochodzi głównie ze sprzedaży energii elektrycznej od firmy PGE Obrót i Dystrybucja.

2.7.5. Ciepłownictwo

Na terenie Gminy nie istnieje sieć ciepła. Dostawy ciepła do budynków oraz ciepłej wody użytkowej odbywają się głównie w oparciu o tradycyjne sposoby ogrzewania, w zdecydowanej większości jest to ogrzewanie węglem kamiennym (w sezonie letnim zastępowanym drewnem). Część mieszkańców mieszkających w niedawno wybudowanych lub zmodernizowanych budynkach decyduje się na skorzystanie z innych źródeł ciepła: gazu płynnego lub podłączenia kolektorów słonecznych, jednak rozwiązania te są mało popularne. Kotłownie lokalne, indywidualne paleniska domowe, emitory z zakładów użyteczności publicznej tworzą tzw. źródła niskiej emisji – są to nieprzekraczające kilkunastu metrów wysokości źródła emisji zanieczyszczeń do atmosfery. Niekorzystny wpływ obecnych sposobów dostarczania ciepła i ciepłej wody

użytkowej do mieszkań i obiektów użyteczności publicznej potęguje niska wydajność energetyczna budynków i systemów ich ogrzewania (nieocieplone ściany zewnętrzne i stropy, przestarzałe piece, itp.), która powoduje konieczność spalania większej ilości surowców do uzyskania pożądanego efektu, niż w budynkach nowych, o wysokiej klasie energetycznej. Dodatkowo, w kotłowniach i paleniskach indywidualnych spala się często także przedmioty z tworzyw nieprzeznaczonych do palenia (takich jak plastik, guma, tekstylia), przez co do atmosfery emitowane są szkodliwe związki chemiczne. Konieczne jest promowanie przedsięwzięć mających na celu zmniejszenie ilości zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł niskiej emisji (modernizacje kotłowni, przechodzenie na system ogrzewania zasilany innymi niż węgiel surowcami energetycznymi, wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii) oraz zwiększenie energooszczędności budynków (termomodernizacja, wymiana stolarki okiennej i drzwiowej).

2.7.6. Telekomunikacja

Gmina Nielisz posiada dostęp zarówno do sieci telefonii stacjonarnej, jak i komórkowej. Sieć Internet dostępna jest także w wersji stacjonarnej oraz mobilnej.

2.7.7. Gospodarka odpadami

Zgodnie z reformą śmieciową wprowadzoną przez rząd (nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach) od 1-go lipca 2013 r. gminy stały się właścicielami odpadów komunalnych. Gmina zobowiązana jest zorganizować system gospodarki odpadami komunalnymi, zgodnie z zapisami ustawy oraz z uwarunkowaniami miejscowymi. Odpady komunalne są odbierane wyłącznie z gospodarstw domowych, na których zamieszkują mieszkańcy. Właściciele nieruchomości niezamieszkałych, na których powstają odpady (prowadzący działalność gospodarczą, różnego rodzaju instytucje, zakłady pracy, itp.), są zobowiązani posiadać indywidualne umowy na odbieranie odpadów komunalnych z podmiotem uprawnionym do ich odbioru.

Liczba gospodarstw domowych objęta systemem odbioru odpadów komunalnych w 2019 roku wynosiła 1 423. Wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w zależności od sposobu zbierania i odbierania odpadów od 01.01.2019 do 31.03.2019 r. wynosiła:

- 11 zł od osoby miesięcznie w przypadku zbierania odpadów w sposób selektywny,
- 22 zł od osoby miesięcznie w przypadku zbierania odpadów w sposób nieselektywny,
- 27 zł miesięcznie od gospodarstwa domowego, w którym zamieszkuje trzy – i więcej osób w przypadku zbierania odpadów w sposób selektywny,
- 54 zł miesięcznie od gospodarstwa domowego, w którym zamieszkuje trzy – i więcej osób w przypadku zbierania odpadów w sposób nieselektywny.

Liczba złożonych deklaracji:

- od osób zbierających odpady selektywnie: 561,
- od osób zbierających odpady nieselektywnie: 4,
- od gospodarstwa domowego w przypadku zbierania odpadów w sposób selektywny: 848,
- od gospodarstwa domowego w przypadku zbierania odpadów w sposób nieselektywny: 0.

Liczba wydanych decyzji w sprawie określenia wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi:

- od osób zbierających odpady selektywnie: 8,
- od gospodarstwa domowego w przypadku zbierania odpadów w sposób selektywny: 2.

Przychody Gminy z tytułu gospodarowania odpadami komunalnymi w 2019 r. wyniosły 360 616,66 zł. Wydatki poniesione w 2019 r. na system gospodarowania odpadami komunalnymi wyniosły 458 459,37 zł³.

---

³ Raport o stanie Gminy Nielisz w roku 2019

Liczba mieszkańców zameldowanych na terenie Gminy Nielisz (stan na 31.12.2020 r.) wynosiła 5 515 osób. Liczba gospodarstw domowych objęta systemem odbioru odpadów komunalnych w 2020 roku wynosiła 1 402.

Wysokość opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi w zależności od sposobu zbierania odpadów komunalnych w 2020 roku wynosiła:

- 20 zł od osoby miesięcznie w przypadku zbierania odpadów w sposób selektywny,
- 40 zł od osoby miesięcznie jeżeli właściciel nieruchomości nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny,
- 50 zł miesięcznie od gospodarstwa domowego, w którym zamieszkuje trzy - i więcej osób w przypadku zbierania odpadów w sposób selektywny,
- 100 zł miesięcznie od gospodarstwa domowego, w którym zamieszkuje trzy - i więcej osób jeżeli właściciel nieruchomości nie wypełnia obowiązku zbierania odpadów komunalnych w sposób selektywny.

Liczba złożonych deklaracji:

- od osób zbierających odpady selektywnie: 580,
- od osób nie wypełniających obowiązku zbierania odpadów selektywnie: 1,
- od gospodarstwa domowego w przypadku zbierania odpadów w sposób selektywny: 816,
- od gospodarstwa domowego nie wypełniającego obowiązku zbierania odpadów selektywnie: 0⁴.

Liczba wydanych decyzji w sprawie określenia wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi:

- od osób zbierających odpady selektywnie: 3,
- od gospodarstwa domowego w przypadku zbierania odpadów w sposób selektywny: 2.

Przychody Gminy z tytułu gospodarowania odpadami komunalnymi w 2020 r. wyniosły 587 035,69 zł. Wydatki poniesione w 2020 r. na system gospodarowania odpadami komunalnymi wynosiły 676 199,68 zł.

---

⁴ Raport o stanie Gminy Nielisz w roku 2020

2.8. Zidentyfikowane problemy

- w niektórych miejscowościach brak elementów infrastruktury drogowej i okołodrogowej,
- niezadawalający stan nawierzchni wielu dróg, zarówno powiatowych, jak i gminnych,
- brak sieci kanalizacyjnej na obszarach zamieszkałych,
- brak sieci gazowej w większości miejscowości,
- brak sieci ciepłej na terenie całej Gminy Nielisz,
- peryferyjne położenie (w obrębie województwa lubelskiego) na tzw. ścianie wschodniej,
- ogrzewanie budynków i wody użytkowej realizowane przede wszystkim za pomocą pieców i kotłowni wykorzystujących węgiel kamienny,
- niewykorzystanie bogatych zasobów przyrodniczych i historycznych,
- brak funkcjonalnych centrów i wyodrębnionych lub odpowiednio zagospodarowanych przestrzeni publicznych w wielu miejscowościach Gminy,
- środowisko naturalne w większości przekształcone antropogenicznie,
- zagrożenia dla środowiska naturalnego wynikające z źródeł niskiej emisji,
- duża baza azbestowa pozostała do unieszkodliwienia,
- niewystarczający udział OZE w mieszkalnictwie indywidualnym.

3. Sfera społeczna

3.1. Struktura demograficzna

Tabela 12. Porównanie gęstości zaludnienia gmin powiatu zamojskiego w 2020 roku

Lp.	Obszar	Gęstość zaludnienia (ludność na km ²)
1	Gmina Adamów	42
2	Gmina Grabowiec	30
3	Gmina Komarów-Osada	39
4	Gmina Krasnobród	33
5	Gmina Łabunie	71
6	Gmina Miączyn	36

7	Gmina Nielisz	48
8	Gmina Radecznicza	50
9	Gmina Sitno	60
10	Gmina Skierbieszów	37
11	Gmina Stary Zamość	53
12	Gmina Sułów	47
13	Gmina Szczepieszyn	65
14	Gmina Zamość	118
15	Gmina Zwierzyniec	24
Powiat zamojski		56
Województwo lubelskie		83

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Średnia gęstość zaludnienia powiatu zamojskiego to 56 osób/km². Zarówno Gmina Nielisz, jak i przeważająca część gmin ościennych cechują się gęstością niższą, niż średnia powiatu zamojskiego jak również województwa lubelskiego (83 osób/km²). Największą gęstość zaludnienia gmin sąsiadujących posiada Gmina Zamość 118 osób/km² i jest ona ponad 2 razy większa od Gminy Nielisz. Gmina Nielisz cechuje się relatywnie dużym rozproszeniem zabudowy, zdecydowaną przewagą budownictwa jednorodzinnego oraz dużym udziałem gruntów rolnych w strukturze przestrzennej miejscowości, co ma wpływ na kształtowanie się wskaźnika gęstości zaludnienia.

Tabela 13. Gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach Gminy Nielisz w 2019 roku

Lp.	Miejscowość	Gęstość zaludnienia [os/km ²]
1	Deszkowice-Kolonia	95
2	Gruszka Duża-Kolonia	35
3	Gruszka Duża	25
4	Gruszka Mała Druga	74
5	Gruszka Mała Pierwsza	28
6	Kolonia Emska	107
7	Krzak	127
8	Nawóz	48
9	Nielisz	38
10	Ruskie Piaski	36
11	Staw Noakowski	60
12	Staw Noakowski-Kolonia	62
13	Staw Ujazdowski	62
14	Staw Ujazdowski-Kolonia	36
15	Średnie Duże	51
16	Średnie Małe	66

17	Ujazdów	43
18	Wólka Nieliska	72
19	Wólka Złojcka	57
20	Zamszany	54
21	Zarudzie	73
22	Złojec	55

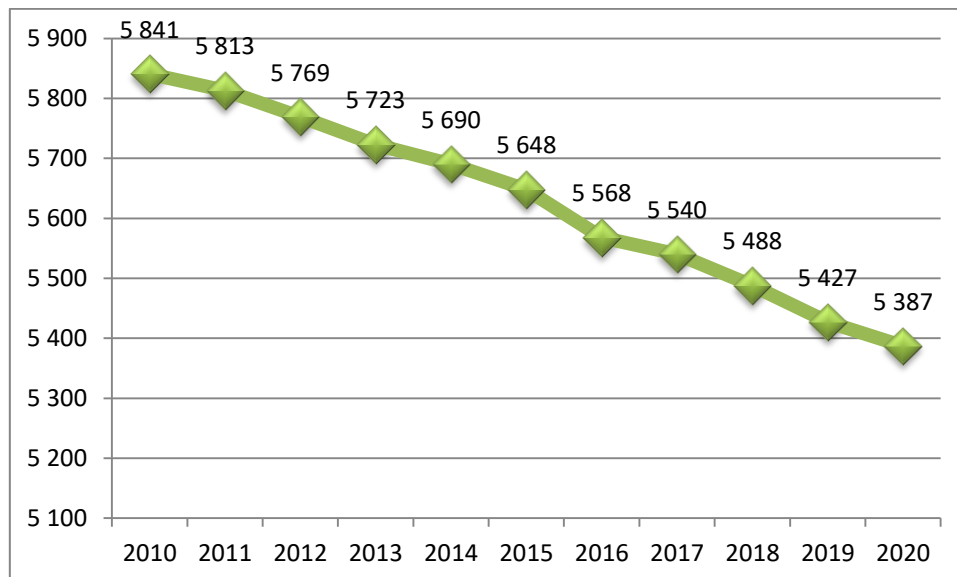
Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z Urzędu Gminy Nielisz

Największa gęstość zaludnienia występowała w miejscowości Krzak.

Liczba mieszkańców Gminy Nielisz (według danych z Urzędu Gminy Nielisz) w 2019 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowywania) wynosiła 5 632 osoby, z czego 2 762 osoby to kobiety (49,04%) a 2 870 osób to mężczyźni (50,96%).

Według danych z Banku Danych Lokalnych GUS w badanym jedenastoletnim okresie, obejmującym lata 2010-2020, liczba mieszkańców Gminy stale malała. Ogółem, w analizowanym okresie liczba mieszkańców Gminy zmalała o 454 osoby. Kształtowanie się liczby ludności w latach 2010-2020 obrazuje poniższy wykres.

Wykres 5. Liczba mieszkańców Gminy Nielisz w latach 2010-2020

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Mieszkańcy Gminy Nielisz stanowią 5,11% ludności powiatu zamojskiego. Pod względem liczby mieszkańców Gmina Nielisz należy do jednej z średnich gmin powiatu. Największą gminą powiatu zamojskiego jest Gmina Zamość.

Tabela 14. Liczba ludności poszczególnych gmin powiatu zamojskiego w 2020 roku

Wyszczególnienie	ogółem	mężczyźni	kobiety	Liczba ludności w %
Gmina Adamów	4 597	2 306	2 291	4,36
Gmina Grabowiec	3 835	1 904	1 931	3,64
Gmina Komarów-Osada	4 880	2 416	2 464	4,63
Gmina Krasnobród	3 948	2 018	1 930	3,75
Gmina Łabunie	6 190	3 022	3 168	5,88
Gmina Miączyn	5 667	2 804	2 863	5,38
Gmina Nielisz	5 387	2 651	2 736	5,11
Gmina Radecznica	5 532	2 740	2 792	5,25
Gmina Sitno	6 719	3 363	3 356	6,38
Gmina Skierbieszów	5 086	2 556	2 530	4,83
Gmina Stary Zamość	5 144	2 568	2 576	4,88
Gmina Sułów	4 401	2 131	2 270	4,18
Gmina Szczepleszyn	6 121	3 016	3 105	5,81
Gmina Zamość	23 212	11 382	11 830	22,03
Gmina Zwierzyniec	3 498	1 738	1 760	3,32
powiat zamojski	105 354	51 981	53 373	100,00

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizie poddano również liczbę ludności w 2019 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania) dla Gminy Nielisz w podziale na miejscowości. Dane pozyskane zostały z Urzędu Gminy Nielisz. Miejscowość Nielisz posiada największą liczbę ludności, najmniej ludności natomiast jest w miejscowości Zamszany.

Tabela 15. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach Gminy Nielisz w 2019 roku

Lp.	Miejscowość	Ludność w 2019
1	Deszkowice-Kolonia	91
2	Gruszka Duża-Kolonia	171
3	Gruszka Duża	93
4	Gruszka Mała Druga	98
5	Gruszka Mała Pierwsza	74
6	Kolonia Emska	96
7	Krzak	310
8	Nawóz	421
9	Nielisz	790
10	Ruskie Piaski	413
11	Staw Noakowski	279
12	Staw Noakowski-Kolonia	199
13	Staw Ujazdowski	166
14	Staw Ujazdowski-Kolonia	93

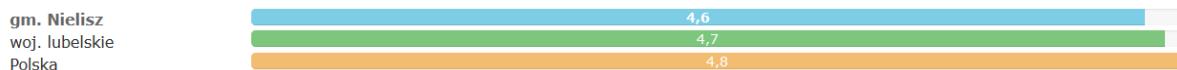

15	Średnie Duże	262
16	Średnie Małe	120
17	Ujazdów	322
18	Wólka Nieliska	270
19	Wólka Złojcka	275
20	Zamszany	71
21	Zarudzie	331
22	Złojec	687
ŁĄCZNIE		5 632

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Urzędu Gminy Nielisz

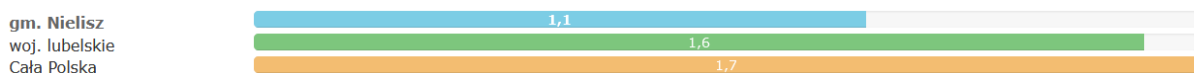
Mieszkańcy Gminy Nielisz zawarli w 2019 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania) 25 małżeństw, co odpowiada 4,6 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to wartość porównywalna do wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie więcej od wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,1 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 29% mieszkańców Gminy Nielisz jest stanu wolnego, 56% żyje w małżeństwie, 3% mieszkańców jest po rozwodzie, a 12% to wdowy/wdowcy.

Wykres 6. Małżeństwa na 1000 ludności w roku 2019

Źródło: www.polskawliczbach.pl

Wykres 7. Rozwody na 1000 ludności w roku 2019

Źródło: www.polskawliczbach.pl

Do głównych czynników mających wpływ na kształtowanie się liczby mieszkańców jednostki należą przyrost naturalny oraz migracje. Na terenie Gminy Nielisz w badanym okresie wskaźnik przyrostu naturalnego przyjmował wysokie wartości ujemne. W roku 2020 przyrost naturalny na terenie Gminy był znacznie niższy zarówno od średniej dla powiatu zamojskiego (-7,32), jak i od średniej wojewódzkiej (-4,38). Szczegółowe wyniki przedstawia tabela oraz wykres poniżej.

Tabela 16. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Nielisz w latach 2010-2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Nielisz	-8,17	-4,63	-4,15	-6,44	-5,08	-8,32	-10,72	-6,49	-7,44	-7,70	-8,86

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Wykres 8. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Nielisz w latach 2010-2020

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 17. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Nielisz oraz gmin ościennych na tle powiatu zamojskiego w latach 2010-2020

Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
powiat zamojski	-2,91	-2,84	-3,4	-3,93	-3,56	-3,71	-3,83	-3,54	-3,96	-4,69	-7,32
Gmina Nielisz	-8,17	-4,63	-4,15	-6,44	-5,08	-8,32	-10,72	-6,49	-7,44	-7,7	-8,86
Gmina Stary Zamość	-1,28	-3,48	-5,93	-4,86	-1,13	-7	-3,61	-1,91	-7,11	-3,84	-7,77
Gmina Zamość	2,27	1,61	-0,41	-0,72	-0,81	-1,65	0	0,87	1,83	-0,99	-1,68
Gmina Szczepleszyn	-4,4	-5,66	-3,85	-6,65	-3,42	-5,17	-8,24	-2,4	-4,48	-5,82	-8,46
Gmina Sułów	-10,35	-5,13	-6,2	-7,91	-7,63	-6	-9,08	-8,94	-9,67	-6,9	-11,02

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizując powyższe dane należy zauważyć, iż w Gminie Nielisz przyrost naturalny w porównaniu do powiatu zamojskiego jest znacznie niższy. Niższy przyrost od Gminy Nielisz zaobserwować można w Gminie Sułów. W 2020 roku wskaźnik ten był najwyższy dla Gminy Zamość.

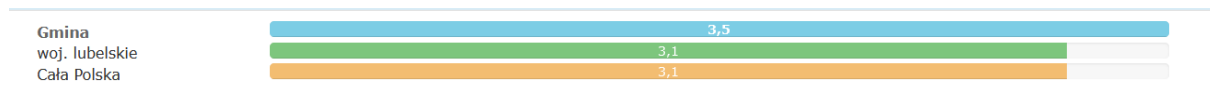
Na terenie Gminy Nielisz w 2019 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania) urodziło się 37 dzieci, w tym 17 dziewczynek oraz 20 chłopców. Współczynnik urodzenia na 1000 mieszkańców w Gminie Nielisz wynosił 6,8 i był

niższy od województwa lubelskiego (9,1) oraz całego kraju (9,8). Średnia waga noworodka według danych powiatowych wynosiła 3 403 g (3 319 g – dziewczynki oraz 3 403 g – chłopcy).

Łącznie w 2019 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania) w Gminie Nielisz odnotowano 79 zgonów. Większość z nich stanowiły kobiety (48 osób), natomiast mężczyzn w 2019 roku zmarło 31. Na terenie Gminy nie odnotowano zgonów niemowląt.

Współczynnik zgonu osób w wieku do 65 lat na 1000 ludności tej samej grupy wiekowej na terenie Gminy Nielisz w 2019 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania) jest większy od współczynnika województwa oraz Polski.

Wykres 9. Zgony osób w wieku do 65 lat na 1000 ludności w tej grupie wiekowej Gminy Nielisz, województwa lubelskiego oraz Polski

Źródło: www.polskawliczbach.pl

Saldo migracji (różnica pomiędzy liczbą zameldowań a wymeldowań) w latach objętych analizą przyjmowało wysokie wartości ujemne. Saldo migracji kształtowało się na poziomie kilkuset osób rocznie. Oznacza to, iż więcej osób wyjechało z Gminy, niż się w niej osiedliło. Największe migracje miały miejsce w 2012 roku.

Tabela 18. Saldo migracji w Gminie Nielisz w latach 2010-2020

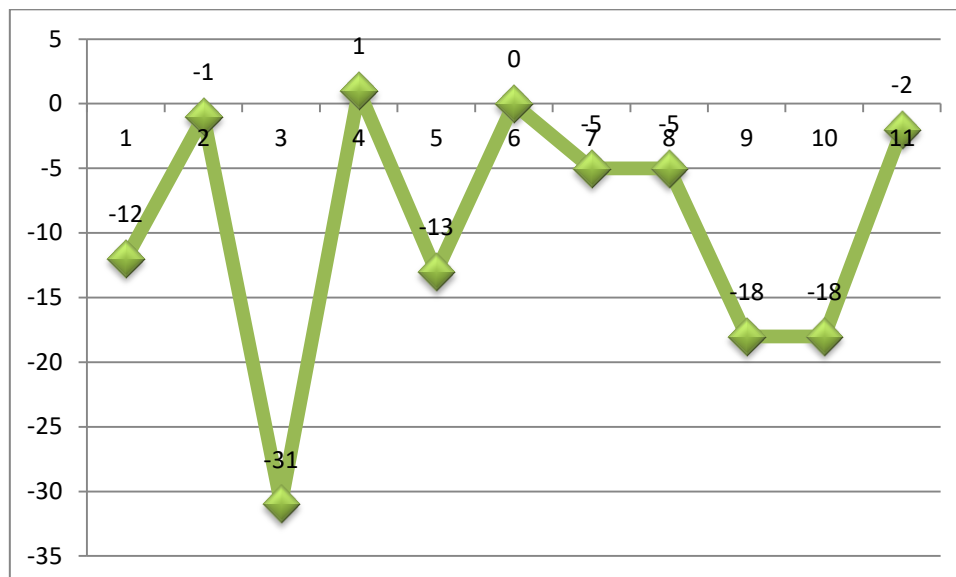
Wyszczególnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	-12	-1	-31	1	-13	0	-5	-5	-18	-18	-2
mężczyźni	-8	5	-19	-2	0	0	-2	1	-6	-8	5
kobiety	-4	-6	-12	3	-13	0	-3	-6	-12	-10	-7

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Saldo migracyjne ludności Gminy Nielisz wskazuje na spadek liczby zameldowań na terenie Gminy. Należy zauważyć, iż w porównaniu roku 2010 z rokiem 2019 wskaźnik ten spadł i ukształtował się na poziomie -18. W 2020 roku wskaźnik ten znacznie się polepszył a saldo migracji jest znacznie niższe w porównaniu z kilkoma latami ubiegłymi.

Wskaźnik salda migracji od kilku lat (od 2016 roku) posiada ujemne ukierunkowanie, a tendencja ta wydaje się być trwała.

Wykres 10. Saldo migracji w Gminie Nielisz w latach 2010-2020

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Powyższe saldo migracji pokazuje iż dużo więcej osób wyjechało z Gminy, niż się w niej osiedliło. Nowi mieszkańcy napływają przede wszystkim do siedziby Gminy - miejscowości Nielisz oraz do wsi położonych najbliżej miejscowości Zamość. Miejscowości położone niedaleko miasta, dobrze z nim skomunikowane, są często celem migracji mieszkańców Gminy Nielisz, dla których ośrodek miejski pozostaje miejscem pracy, nauki, prowadzenia działalności gospodarczej. Zjawisko to, poza skutkami korzystnymi (napływ nowych mieszkańców, rozwój mieszkalnictwa, itp.) wywołuje także efekty niekorzystne – mieszkańcy tego typu traktują miejscowość, w której się osiedlili, wyłącznie jako miejsce zamieszkania i prowadzenia życia prywatnego. Nie integrują się z miejscową społecznością, nie biorą udziału w wydarzeniach o charakterze gminnym, nie posyłają dzieci do lokalnych szkół. Władze Gminy oraz organizacje pozarządowe działające na jej terenie powinny podjąć wysiłek na rzecz większej integracji tych mieszkańców i zachęcenia ich do aktywnego włączenia się w życie lokalnej społeczności.

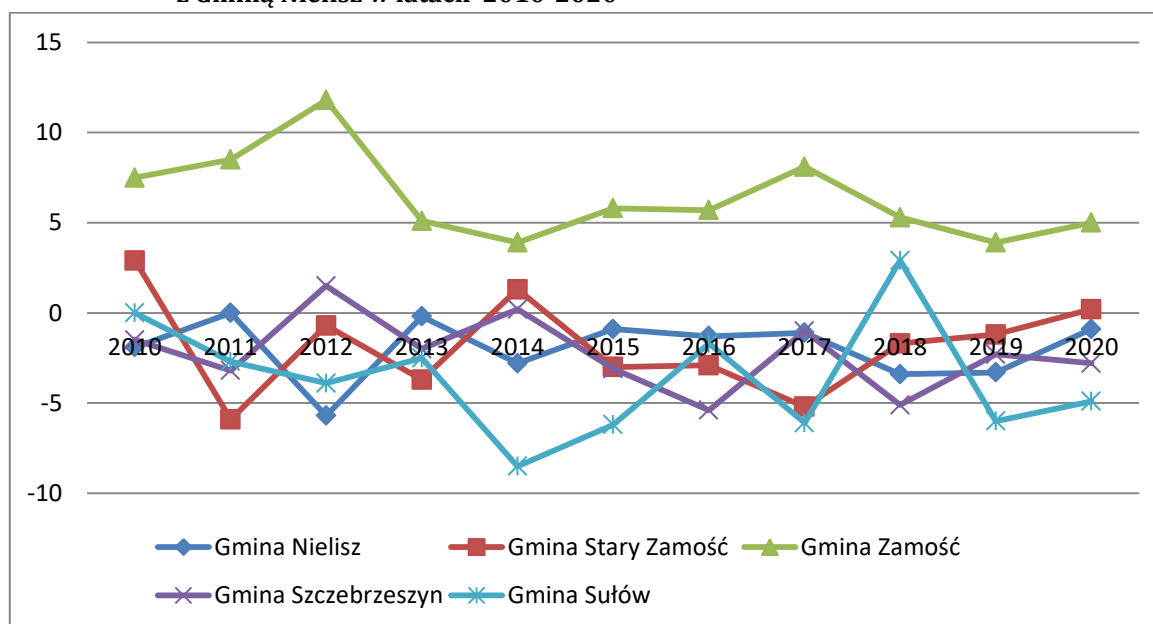
Wskaźnik salda migracji na 1000 mieszkańców gmin powiatu zamojskiego sąsiadujących z Gminą Nielisz w ostatnich 11 latach przedstawia tabela oraz wykres poniżej.

Tabela 19. Saldo migracji na 1000 mieszkańców gmin powiatu zamojskiego sąsiadujących z Gminą Nielisz w latach 2010-2020

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
województwo lubelskie	-2,2	-2,3	-2,3	-2,3	-2,4	-2,2	-2,1	-2,4	-2,7	-3,1	-2,2
powiat zamojski	0,4	-0,8	0,8	-0,7	-1,2	-2,1	-1,5	-0,5	-2,4	-2,3	-0,9
Gmina Nielisz	-1,9	0,0	-5,7	-0,2	-2,8	-0,9	-1,3	-1,1	-3,4	-3,3	-0,9
Gmina Stary Zamość	2,9	-5,9	-0,7	-3,7	1,3	-3,0	-2,9	-5,2	-1,7	-1,2	0,2
Gmina Zamość	7,5	8,5	11,8	5,1	3,9	5,8	5,7	8,1	5,3	3,9	5,0
Gmina Szczepieszyn	-1,5	-3,2	1,5	-2,0	0,2	-3,1	-5,4	-1,0	-5,1	-2,3	-2,8
Gmina Sułów	0	-2,7	-3,9	-2,5	-8,5	-6,2	-1,7	-6,1	2,9	-6,0	-4,9

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Wykres 11. Saldo migracji na 1000 mieszkańców gmin powiatu zamojskiego sąsiadujących z Gminą Nielisz w latach 2010-2020

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Najniższe saldo migracji na 1000 mieszkańców w 2020 roku posiada Gmina Zamość, najwyższe natomiast Gmina Sułów.

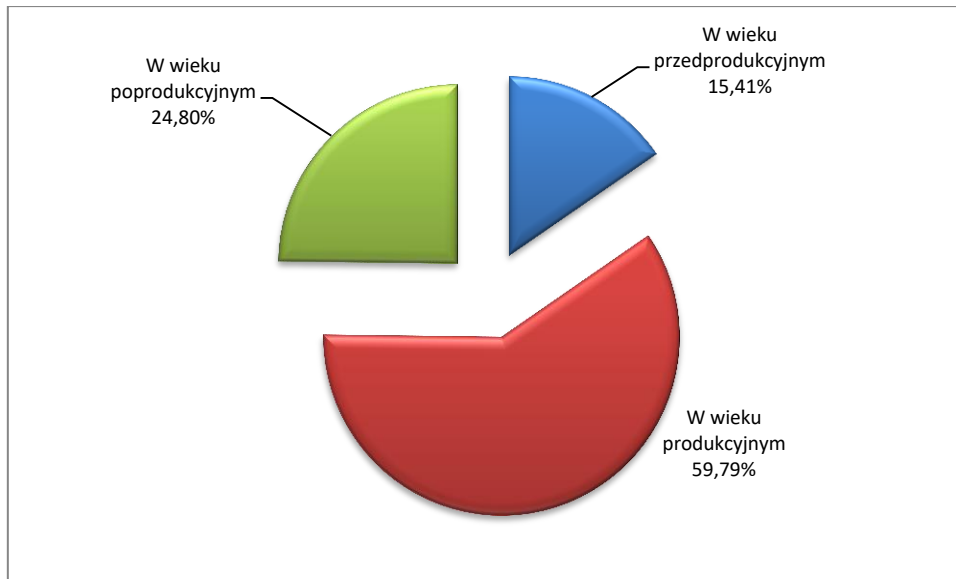
Często spotykanym zjawiskiem na terenie Gminy Nielisz są migracje zarobkowe za granicę. W większości przypadków mają one charakter nieoficjalny – wiele osób pracujących za granicą pozostaje zameldowanych na terenie Gminy, dlatego nie są one ujęte w statystykach dotyczących migracji. Często migracje tego typu mają charakter

krótkookresowy – osoby pracujące przebywają poza granicami kraju krócej, niż 12 miesięcy, po czym na pewien czas wracają do domu i rodziny, by znów powrócić do pracy za granicą. Migracje krótkookresowe mieszkańców Gminy cechują się więc sezonowością i cyrkulacyjnością – są to wielokrotne wyjazdy i przyjazdy w ciągu jednego roku. Stan ten może utrzymywać się przez kilka lub kilkanaście lat. Zjawisko to ma pozytywne strony – osoby, które nie wyjeżdżają na stałe za granicę utrzymują posiadane na terenie Gminy domy i mieszkające tu rodziny, zarobione pieniądze są przekazywane do kraju, nierzadko zagraniczna praca jednego z członków rodziny jest jedynym źródłem utrzymania gospodarstwa domowego. Jednak w dłuższym okresie migracje tego typu wywołują także negatywne skutki, szczególnie w sferze społecznej.

Prowadzą do osłabienia więzi rodzinnych, wpływają niekorzystnie na integrację lokalnej społeczności, przez konieczność ciągłych wyjazdów zmniejszają komfort życia, mogą powodować lub nasilać problemy osobiste i społeczne. Wyjazdy zarobkowe mają także negatywny wpływ na miejscową gospodarkę - lokalny rynek pracy traci w ten sposób pracowników z poszukiwanymi kwalifikacjami, co sprawia, że następuje deficyt fachowców w wielu branżach.

W strukturze wiekowej w Gminie Nielisz dominuje ludność w wieku produkcyjnym - ludność ta w 2020 roku stanowiła 59,79% ogółu ludności Gminy, ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 15,41%, natomiast 24,80% to osoby w wieku poprodukcyjnym.

Procentowy rozkład ludności Gminy Nielisz wg ekonomicznych grup wieku (osoby w wieku przedprodukcyjnym, osoby w wieku produkcyjnym, osoby w wieku poprodukcyjnym) w roku 2020 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 12. Procentowy rozkład ludności Gminy Nielisz wg ekonomicznych grup wieku w 2020 roku.

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 20. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym z podziałem na płeć w Gminie Nielisz w 2020 roku

Wyszczególnienie	W wieku przedprodukcyjnym	W wieku produkcyjnym	W wieku poprodukcyjnym
ogółem	830	3221	1336
mężczyźni	434	1814	403
kobiety	396	1407	933

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Biorąc pod uwagę liczebność kobiet i mężczyzn w poszczególnych grupach wiekowych, można zauważyć, że kobiety przeważają w grupie osób w wieku poprodukcyjnym, w grupie osób w wieku produkcyjnym oraz przedprodukcyjnym liczniejsi są mężczyźni. Przewaga mężczyzn w liczbie osób w wieku produkcyjnym jest typowa dla obszarów o typowo rolniczym charakterze – kobiety częściej kontynuują edukację na poziomie wyższym i częściej decydują się na życie w ośrodkach miejskich oraz na pracę w zawodach pozarolniczych. Natomiast różnica pomiędzy liczbą kobiet a mężczyzn w wieku poprodukcyjnym jest wynikiem występowania na terenie całej Polski ogólnoeuropejskiego trendu – w krajach europejskich (a także w innych wysoko rozwiniętych krajach na całym świecie), średnia długość życia kobiet jest dłuższa od średniej długości życia mężczyzn.

Tabela 21. Liczba ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Nielisz w latach 2010-2020

Wyszczególnienie	W wieku przedprodukcyjnym	W wieku produkcyjnym	W wieku poprodukcyjnym
2010	1 096	3 420	1 325
2011	1 051	3 442	1 320
2012	1 017	3 416	1 336
2013	970	3 420	1 333
2014	927	3 412	1 351
2015	896	3 409	1 343
2016	862	3 377	1 329
2017	867	3 324	1 349
2018	851	3 277	1 360
2019	826	3 254	1 347
2020	830	3 221	1 336

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Niestety, na przestrzeni ostatnich lat 2010-2019 zauważyć można stopniowy spadek liczby ludności w ekonomicznych grupach wiekowych tj. przedprodukcyjna oraz produkcyjna. Wzrosła natomiast liczba osób w wieku poprodukcyjnym. W roku 2020 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym nieznacznie wzrosła, zmalała natomiast w wieku produkcyjnym ale również i w wieku poprodukcyjnym. W porównaniu roku 2010 z rokiem 2020 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym spadła o 266 osób, w wieku produkcyjnym spadła o 199 osób, natomiast w wieku poprodukcyjnym wzrosła o 11 osób. Wnioskować można, że społeczeństwo będzie się starzało i coraz mniej będzie ludzi w wieku produkcyjnym. Ten problem dotyka nie tylko Gminę Nielisz, jest to problem również sąsiednich Gmin, jak i powiatu oraz województwa.

Na terenie Gminy Nielisz liczba osób w wieku poprodukcyjnym w chwili obecnej przeważa nad liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym, przez co problem wymaga podjęcia jak najszybszej interwencji. Postępowanie procesu starzenia się lokalnej społeczności niesie za sobą określone konsekwencje, takie jak ubytek pracowników na rynku pracy, zwiększone obciążenia socjalne, trudności z zapewnieniem właściwej opieki medycznej coraz większej liczbie osób, itp.

Analizę liczby ludności w porównaniu z województwem lubelskim, powiatem zamojskim jak również gminami sąsiadującymi przedstawia tabela poniżej.

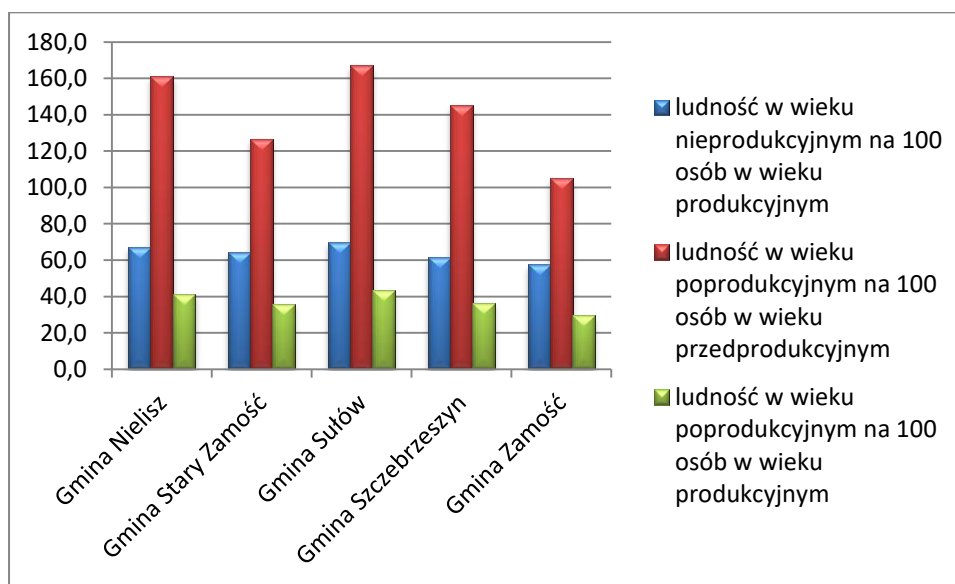
Tabela 22. Liczba ludności Gminy Nielisz w 2020 roku na tle województwa lubelskiego, powiatu zamojskiego oraz gmin sąsiadujących w podziale na trzy grupy wiekowe

Wyszczególnienie	W wieku przedprodukcyjnym	W wieku produkcyjnym	W wieku poprodukcyjnym
województwo lubelskie	368 311	1 249 850	477 097
powiat zamojski	17 481	64 485	23 388
Gmina Nielisz	830	3 221	1 336
Gmina Stary Zamość	890	3 127	1 127
Gmina Zamość	4 135	14 735	4 342
Gmina Szczepieszyn	953	3 786	1 382
Gmina Sułów	677	2 594	1 130

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizie poddano gminy powiatu zamojskiego sąsiadujące z Gminą Nielisz.

Wykres 13. Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2020 roku dla Gminy Nielisz oraz gmin sąsiadujących.

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Analizie poddano wskaźnik obciążenia demograficznego w 2020 roku dla Gminy Nielisz oraz gmin sąsiadujących z tą gminą. Z danych pozyskanych z Banku Danych Lokalnych (GUS) wynika, iż największy odsetek liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym jest w Gminie Sułów. We wszystkich gminach wskaźnik liczby ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym jest najwyższy w porównaniu do pozostałych dwóch

analizowanych. Oznacza to, że w gminach przeważa ludność w wieku starszym (wiek poprodukcyjny) nad ludźmi młodymi (wiek przedprodukcyjny).

3.2. Szkolnictwo

Na terenie Gminy Nielisz funkcjonują dwie szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa im. Jana Króla w Nieliszu,
- Szkoła Podstawowa im. Dzieci Zamojszczyzny w Złójcu.

Do Szkoły Podstawowej w Nieliszu uczęszczało w 2019 roku 309 dzieci (245 - szkoła podstawowa, 64 - oddział przedszkolny oraz klasy gimnazjalne roku szkolnego 2018/2019 - 45). W szkole zatrudnionych było 42 nauczycieli (36 osób w pełnym wymiarze czasu pracy oraz 6 osób w niepełnym wymiarze czasu pracy).

Do Szkoły Podstawowej w Złójcu uczęszczało w 2019 roku 95 dzieci (klasy I-VIII: 78, oddziały przedszkolne: 17). W szkole zatrudnionych było 19 nauczycieli (15 osób w pełnym wymiarze czasu pracy, 4 nauczycieli w niepełnym wymiarze czasu pracy).

Na terenie Gminy Nielisz funkcjonuje prywatne przedszkole „Mali Odkrywcy” w miejscowości Krzak, do którego w 2019 roku uczęszczało 30 dzieci.

Wszystkie dzieci w wieku przedszkolnym miały zapewnione miejsca w przedszkolu lub w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych. Na terenie Gminy nie ma żłobków.

W roku szkolnym 2020/2021 ogółem uczęszczało do szkół podstawowych na terenie Gminy Nielisz 309 uczniów. Najwięcej uczniów było w szkole podstawowej w Nieliszu – 244 uczniów. W szkole podstawowej w Złójcu uczęszcza zaledwie 65 uczniów. Do przedszkola mieszczącego się przy szkole podstawowej w Nieliszu łącznie uczęszcza 40 dzieci, w tym 6 latki to 17 dzieci a 5 lat i mniej to 23 dzieci. Do przedszkola mieszczącego się w Złójcu łącznie uczęszczało 11 dzieci, w tym 6 latki to 6 dzieci a 5 lat i mniej to 5 dzieci.

W ostatnich trzech latach szkolnych liczba dzieci w Szkole Podstawowej w Nieliszu utrzymywała się na równym poziomie, natomiast w Złójcu liczba uczniów z roku na rok

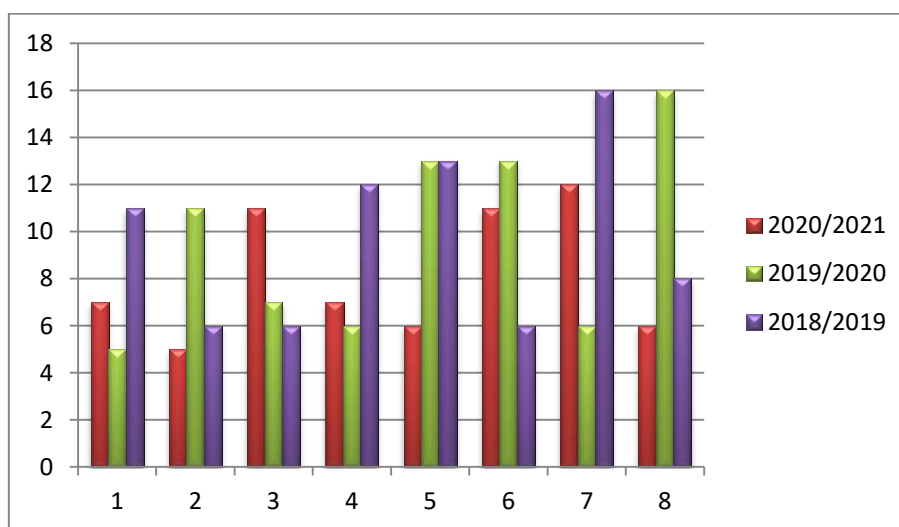
malą. Szczegółowy rozkład na poszczególne klasy 1-8 przedstawia poniższa tabela i wykres.

Tabela 23. Liczba uczniów w klasach 1-8 w przeciągu ostatnich trzech lat szkolnych w SP w Złójcu

Klasa	2020/2021	2019/2020	2018/2019
1	7	5	11
2	5	11	6
3	11	7	6
4	7	6	12
5	6	13	13
6	11	13	6
7	12	6	16
8	6	16	8
Razem	65	77	78

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z UG w Nieliszu

Wykres 14. Liczba uczniów w klasach 1-8 w przeciągu ostatnich trzech lat szkolnych w SP w Złójcu

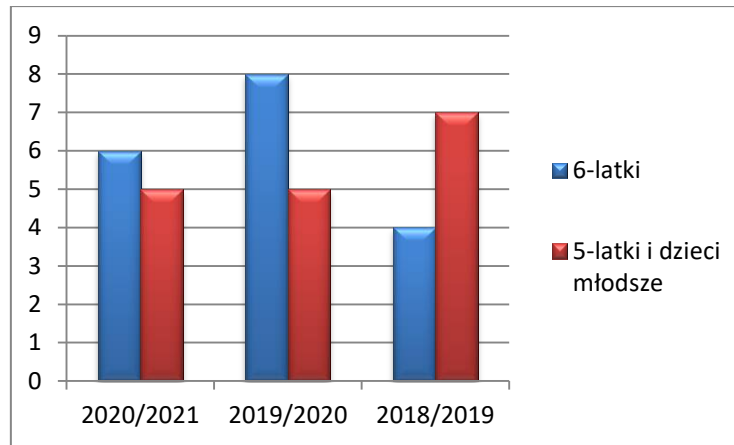
Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z UG w Nieliszu

Tabela 24. Liczba 6 latków , 5 latków i dzieci młodszych w roku szkolnym od 2018/2019 do 2020/2021 w SP w Złójcu

Wyszczególnienie	2020/2021	2019/2020	2018/2019
6-latki	6	8	4
5-latki i dzieci młodsze	5	5	7
Razem	11	13	11

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z UG w Nieliszu

Wykres 15. Liczba 6 latków , 5 latków i dzieci młodszych w roku szkolnym od 2018/2019 do 2020/2021 w SP w Złojcu

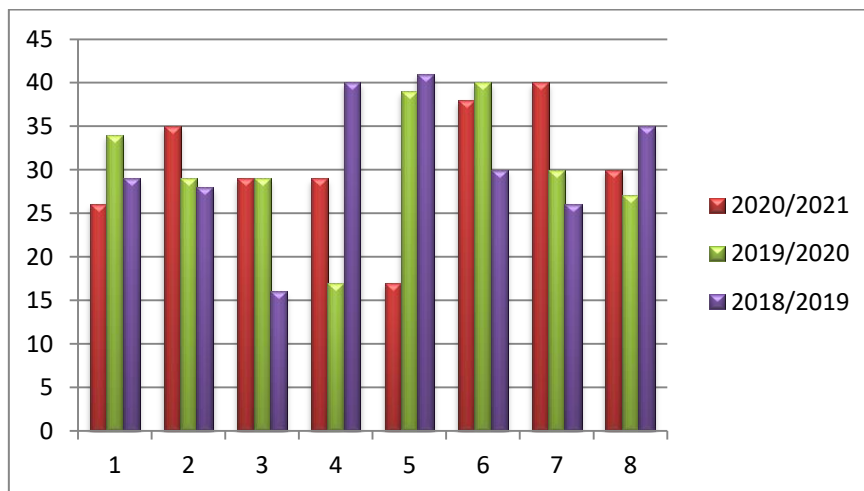
Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z UG w Nieliszu

Tabela 25. Liczba uczniów w klasach 1-8 w przeciągu ostatnich trzech lat szkolnych w SP w Nieliszu

Klasa	2020/2021	2019/2020	2018/2019
1	26	34	29
2	35	29	28
3	29	29	16
4	29	17	40
5	17	39	41
6	38	40	30
7	40	30	26
8	30	27	35
Razem	244	245	245

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z UG w Nieliszu

Wykres 16. Liczba uczniów w klasach 1-8 w przeciągu ostatnich trzech lat szkolnych w SP w Nieliszu

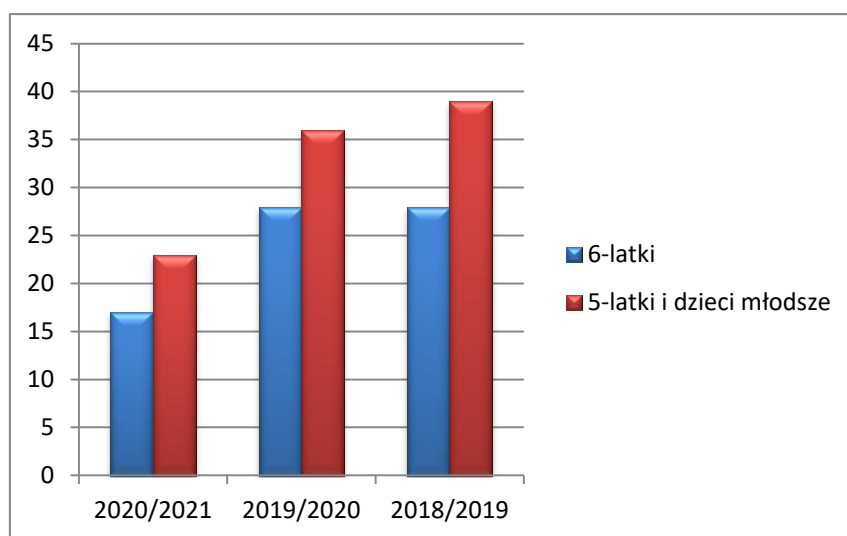
Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z UG w Nieliszu

Tabela 26. Liczba 6 latków, 5 latków i dzieci młodszych w roku szkolnym od 2018/2019 do 2020/2021 w SP w Nieliszu

Wyszczególnienie	2020/2021	2019/2020	2018/2019
6-latki	17	28	28
5-latki i dzieci młodsze	23	36	39
Razem	40	64	67

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z UG w Nieliszu

Wykres 17. Liczba 6 latków, 5 latków i dzieci młodszych w roku szkolnym od 2018/2019 do 2020/2021 w SP w Nieliszu

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z UG w Nieliszu

Wyniki egzaminów zewnętrznych

Celem egzaminu jest obiektywne zbadanie poziomu wiedzy i umiejętności uczniów na zakończenie etapu kształcenia w szkole podstawowej. Należy podkreślić, że egzaminy zewnętrzne dają informacje mierzalne, ale same wyniki niepełnie przedstawiają pracę szkoły. Wyników uzyskanych przez daną placówkę nie należy więc traktować jako surowego wskaźnika, znaczący wpływ na poziom edukacyjny ucznia mają bowiem następujące czynniki:

- czynniki środowiskowe, czyli status społeczno-ekonomiczny ucznia, poziom aspiracji edukacyjnych, warunki bytowe, bezrobocie rodziców, wielość rodzin patologicznych,
- czynniki indywidualne, tkwiące w samym uczniu, jego zaangażowanie w uczenie, indywidualne podejście do nauki, specyficzne uzdolnienia uczniów w obszarach

badanych umiejętności, trudności w uczeniu się, niesystematyczne przygotowywanie się do zajęć, niska frekwencja, a także niskie możliwości intelektualne,

- czynniki edukacyjne, czyli planowanie działań edukacyjnych w placówkach, dobór programów nauczania i podręczników, wprowadzanie najnowszych technologii,
- nauczyciel - jego zaangażowanie, wrażliwość na potrzeby ucznia, poziom wiedzy i umiejętności, otwarcie na własny rozwój.

Niemniej jednak wynik egzaminu daje określoną wiedzę co do dalszych kierunków pracy placówki. Wyniki egzaminów zewnętrznych są i muszą być wykorzystywane w ocenie jakości pracy szkoły, ale należy pamiętać o tym, że cały proces edukacyjny musi być ukierunkowany na systematyczny rozwój ucznia i nie może być ograniczony i podporządkowany jedynie egzaminowi. Należy jednak zaznaczyć, iż wyniki egzaminów zewnętrznych dają wskazówki na jakich obszarach działań edukacyjnych należy skupiać uwagę, dokonywać określonych korekt i modyfikacji. Główną funkcją zewnętrznego oceniania jest diagnozowanie osiągnięć ucznia po zakończeniu każdego etapu edukacyjnego.

Egzamin ósmoklasisty składał się z trzech części:

1. język polski,
2. matematyka,
3. język nowożytny.

ROK 2019 (rok szkolny 2018/2019)

Egzamin ósmoklasisty został przeprowadzony od 15 do 17 kwietnia 2019 r. Uczniowie, którzy z przyczyn losowych lub zdrowotnych nie przystąpili do niego w powyższym terminie, napisali egzamin 3, 4 i 5 czerwca 2019 roku.

Skala staninowa stosowana w pomiarze dydaktycznym odpowiada na pytanie jaką pozycję zajmuje wynik osiągnięty przez ucznia/absolwenta na tle wyników osiągniętych przez całą badaną populację. Skala staninowa wprowadza 9 przedziałów wyników. Tabela powyżej przedstawia ogólnopolskie wyniki uczniów w skali staninowej z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2019 roku dla poszczególnych przedmiotów.

Tabela 27. Ogólnopolskie wyniki uczniów na skali staninowej w 2019 r.

Wyszczególnienie	Stanin	Przedział wyników (w %) j. polski	Przedział wyników (w %) matematyka	Przedział wyników (w %) język obcy
Wyniki niskie	1	0-18	0-10	0-13
	2	19-32	11-17	14-18
	3	33-44	18-23	19-25
Wyniki średnie	4	45-56	24-33	26-38
	5	57-66	34-50	39-65
	6	67-74	51-67	66-83
Wyniki wysokie	7	75-80	68-80	84-92
	8	81-86	81-90	93-97
	9	87-100	91-100	98-100

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2019 roku.

Język polski

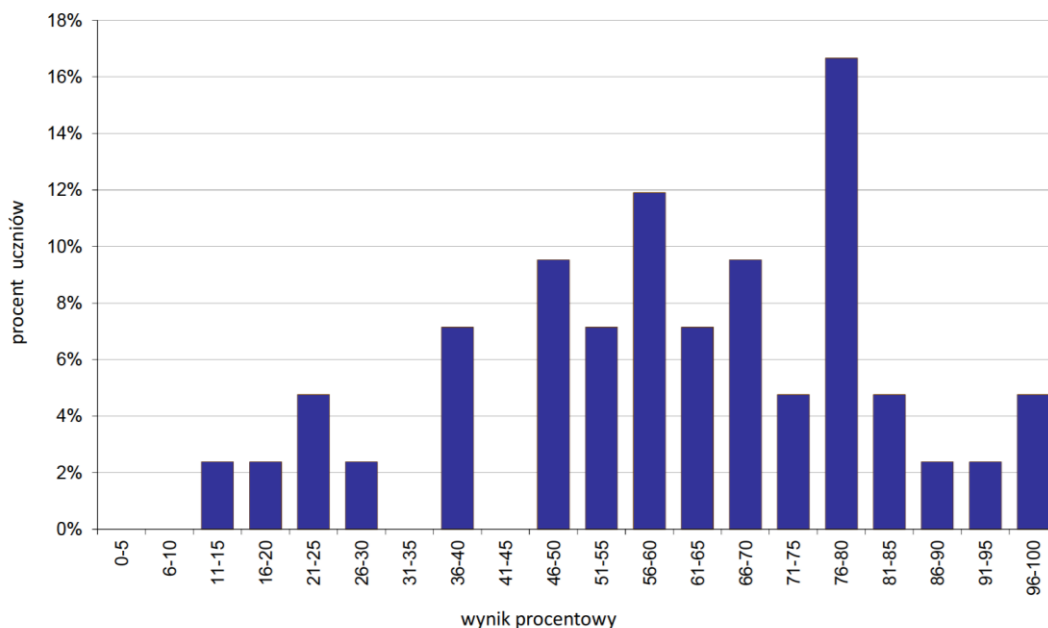
Tabela 28. Wyniki uczniów – parametry statystyczne w 2019 r.

Liczba uczniów w:		Średnia (%)	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)
gminie	42	61	14	100	63	80
powiecie	918	64	6	100	66	80
województwie	19 761	64	0	100	68	72

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2019 roku.

Do egzaminu ósmoklasisty w roku 2019 (rok szkolny 2018/2019) przystąpiło 42 uczniów z Gminy Nielisz. Średnia z wyników z języka polskiego osiągnęła 61%, jest to wynik zbliżony do średniej dla powiatu zamojskiego oraz województwa lubelskiego. Najwięcej uczniów (ponad 16%) uzyskało wynik procentowy z języka polskiego w przedziale 76-80%. Rozkład wyników uczniów w Gminie Nielisz z języka polskiego przedstawia wykres poniżej.

Wykres 18. Rozkład wyników uczniów w Gminie Nielisz – język polski w 2019 r.

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2019 roku.

Matematyka

Tabela 29. Wyniki uczniów – parametry statystyczne w 2019 r.

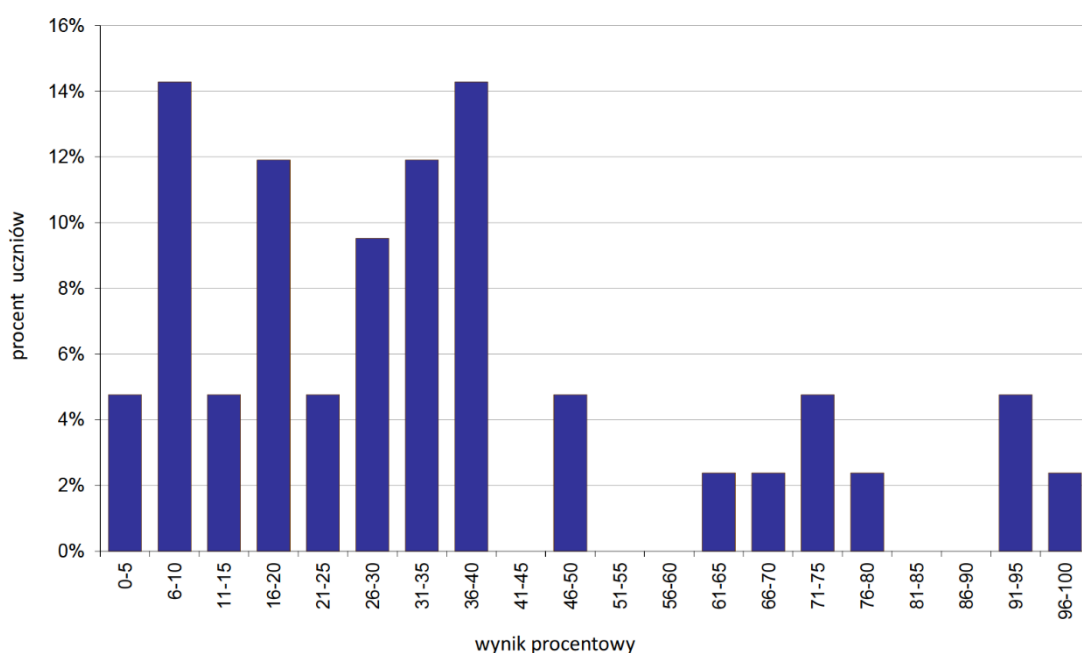
Liczba uczniów w:		Średnia (%)	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)
gminie	42	35	0	100	32	33
powiecie	918	41	0	100	37	17
województwie	19 768	44	0	100	40	17

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2019 roku.

Średnia z wyników z matematyki osiągnęła 35%, jest to wynik zbliżony do średniej dla powiatu zamojskiego lecz nieco niższa od średnich wyników województwa lubelskiego. Wyniki osiągnięte w roku szkolnym 2018/2019 są niskie i większość z nich nie przekracza 40%. Najwięcej uczniów (ponad 14%) uzyskało wynik procentowy z matematyki w przedziale 6-10% oraz 36-40%. Rozkład wyników uczniów w Gminie Nielisz z matematyki przedstawia wykres poniżej.

Wykres 19. Rozkład wyników uczniów w Gminie Nielisz – matematyka w 2019 r.

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2019 roku.

Język nowożytny obcy

Tabela 30. Uczniowie rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym z języka angielskiego w 2019 r.

Liczba uczniów piszących JĘZYK ANGIELSKI w:		Średnia (%)	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)
gminie	36	51	18	100	43	38
powiecie	887	52	2	100	48	18
województwie	19 256	56	0	100	55	98

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2019 roku.

Tabela 31. Uczniowie rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym z języka rosyjskiego w 2019 r.

Liczba uczniów piszących JĘZYK ROSYJSKI w:		Średnia (%)	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)
gminie	6	42	20	72	36	20
powiecie	24	40	20	72	36	23
województwie	377	42	8	100	35	22

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2019 roku.

Na terenie Gminy Nielisz uczniowie klas ósmych przystąpili do egzaminu ósmoklasisty z dwóch języków obcych: języka angielskiego (36 uczniów) oraz języka rosyjskiego (6 uczniów). W porównaniu do średnich wyników otrzymanych dla obu języków, lepszy wynik uzyskali uczniowie z języka angielskiego, którego wynik był zbliżony do średniej dla powiatu oraz województwa.

Tabela 32. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2019 roku na terenie Gminy Nielisz

Nazwa szkoły	Liczba piszących egzamin	Język polski		Matematyka		Język angielski			Język rosyjski	
		Wynik w %	Wynik - staniny	Wynik w %	Wynik - staniny	Liczba piszących	Wynik w %	Wynik - staniny	Liczba piszących	Wynik w %
Szkoła Podstawowa im. Dzieci Zamojszczyzny w Złojcu	8	77	8	59	8	8	63	6	-	-
Szkoła Podstawowa im. Jana Króla w Nieliszu	34	57	4	30	3	28	48	4	6	42

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

Analizie poddano szczegółowo szkoły podstawowe w Gminie Nielisz. W 2019 roku (rok szkolny 2018/2019) do egzaminu z języka obcego – język rosyjski, przystąpili jedynie uczniowie ze Szkoły Podstawowej w Nieliszu. W analizowanym roku szkolnym, z egzaminu ze wszystkich przedmiotów lepiej wypadli uczniowie ze Szkoły Podstawowej w Złojcu, należy zaznaczyć, iż liczba osób piszących egzamin w tej szkole jest czterokrotnie niższa od SP w Nieliszu.

ROK 2020 (rok szkolny 2019/2020)

Egzamin ósmoklasisty został przeprowadzony od 16 do 18 czerwca 2020 r. Uczniowie, którzy z przyczyn losowych lub zdrowotnych nie przystąpili do niego w powyższym terminie, napisali egzamin 7, 8 i 9 lipca 2020 roku.

Tabela poniżej przedstawia ogólnopolskie wyniki uczniów w skali staninowej z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2020 roku dla poszczególnych przedmiotów.

Tabela 33. Ogólnopolskie wyniki uczniów na skali staninowej w 2020 r.

Wyszczególnienie	Stanin	Przedział wyników (w %) j. polski	Przedział wyników (w %) matematyka	Przedział wyników (w %) język obcy
Wyniki niskie	1	0-18	0-10	0-13
	2	19-32	11-17	14-18
	3	33-44	18-23	19-25
Wyniki średnie	4	45-56	24-33	26-38
	5	57-66	34-50	39-65
	6	67-74	51-67	66-83
Wyniki wysokie	7	75-80	68-80	84-92
	8	81-86	81-90	93-97
	9	87-100	91-100	98-100

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2020 roku.

Język polski

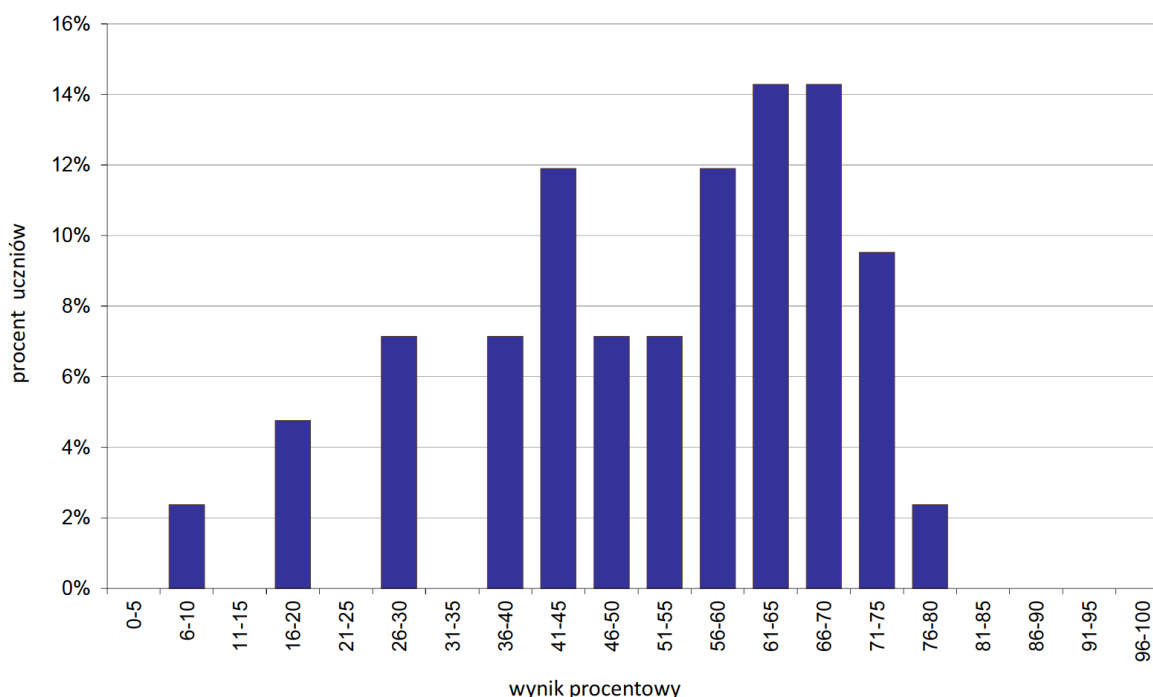
Tabela 34. Wyniki uczniów – parametry statystyczne w 2020 r.

Liczba uczniów w:		Średnia (%)	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)
gminie	42	52	10	76	57	62
powiecie	890	57	4	94	60	64
województwie	18 670	60	2	100	62	66

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2020 roku.

Do egzaminu ósmoklasisty w roku 2020 (rok szkolny 2019/2020) przystąpiło 42 uczniów z Gminy Nielisz. Średnia z wyników z języka polskiego osiągnęła 52%, jest to wynik zbliżony do średniej dla powiatu zamojskiego oraz województwa lubelskiego. Najwięcej uczniów (ponad 14%) uzyskało wynik procentowy z języka polskiego w przedziale 61-65 oraz 66-70%. Rozkład wyników uczniów w Gminie Nielisz z języka polskiego przedstawia wykres poniżej.

Wykres 20. Rozkład wyników uczniów w Gminie Nielisz – język polski w 2020 r.

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2020 roku.

Matematyka

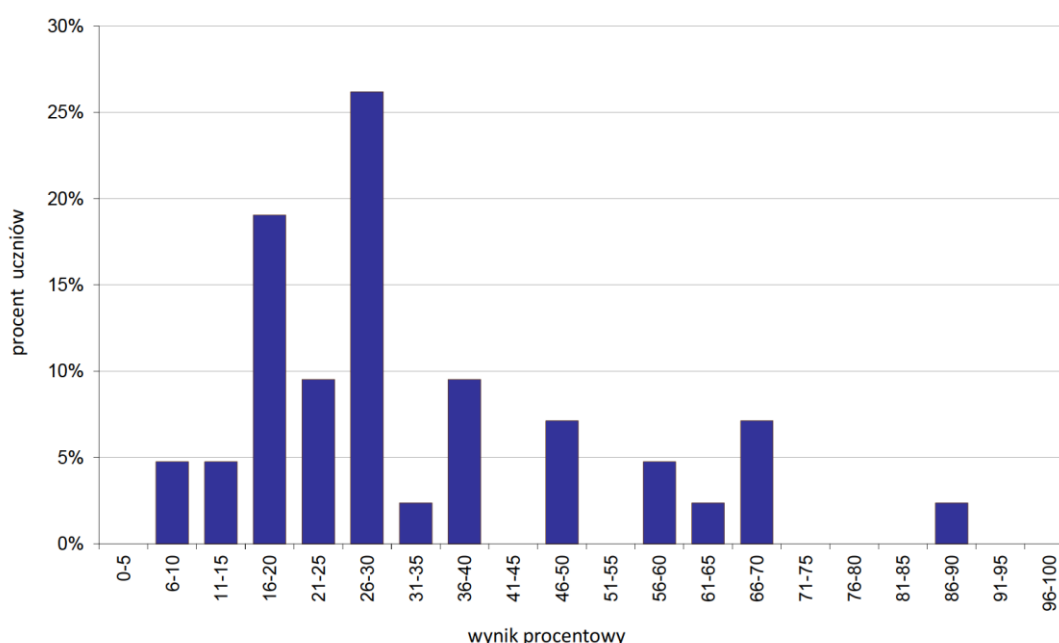
Tabela 35. Wyniki uczniów – parametry statystyczne w 2020 r.

Liczba uczniów w:		Średnia (%)	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)
gminie	42	33	10	87	28	30
powiecie	891	42	3	100	37	27
województwie	18 672	46	0	100	43	23

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2020 roku.

Średnia z wyników z matematyki osiągnęła 33%, jest to wynik niższy do średniej dla powiatu zamojskiego oraz od średnich wyników województwa lubelskiego. Wyniki osiągnięte przez uczniów w roku szkolnym 2019/2020 są niskie i większość z nich nie przekracza 40%. Najwięcej uczniów (ponad 25%) uzyskało wynik procentowy z matematyki w przedziale 26-30%. Rozkład wyników uczniów w Gminie Nielisz z matematyki przedstawia wykres poniżej.

Wykres 21. Rozkład wyników uczniów w Gminie Nielisz – matematyka w 2020 r.

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2020 roku.

Język nowożytny obcy

Tabela 36. Uczniowie rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym z języka angielskiego w 2020 r.

Liczba uczniów piszących JĘZYK ANGIELSKI w:		Średnia (%)	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)
gminie	42	37	8	95	27	18
powiecie	871	46	7	100	38	23
województwie	18 297	52	2	100	47	20

Źródło: Sprawozdanie z egzaminu ósmoklasisty przeprowadzonego w 2020 rok.

Na terenie Gminy Nielisz uczniowie klas ósmych przystąpili do egzaminu ósmoklasisty języka angielskiego (42 uczniów). Średnia wyników jest niższa od wyników średniej dla powiatu oraz województwa.

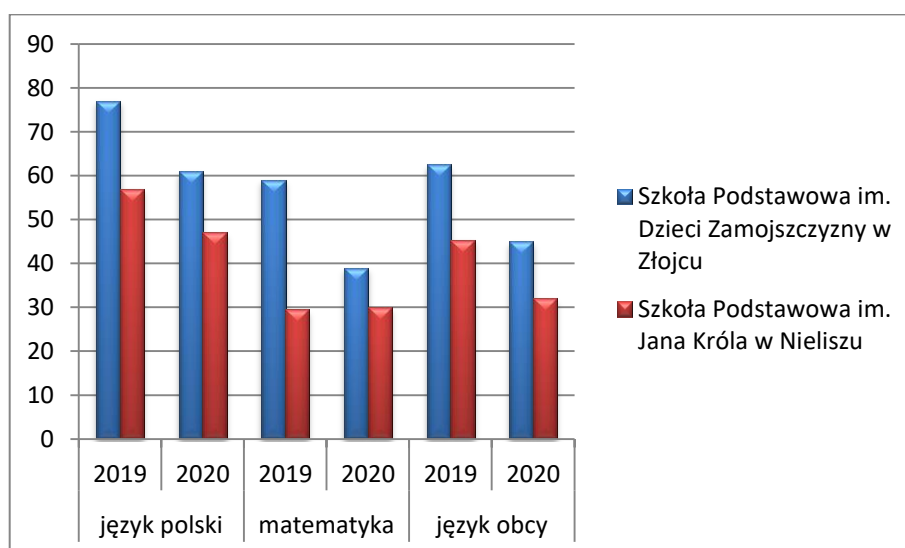
Tabela 37. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku na terenie Gminy Nielisz

Nazwa szkoły	Liczba piszących egzamin	Język polski		Matematyka		Język angielski		
		Wynik w %	Wynik - staniny	Wynik w %	Wynik - staniny	Liczba piszących	Wynik w %	Wynik - staniny
Szkoła Podstawowa im. Dzieci Zamojszczyzny w Złójcu	15	61	6	39	4	15	45	4
Szkoła Podstawowa im. Jana Króla w Nieliszu	27	47	2	30	2	27	32	2

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

Z analizowanego egzaminu gorzej od Szkoły Podstawowej w Złójcu wypadła Szkoła Podstawowa w Nieliszu. Część matematyczna w SP Nielisz uzyskała 30%, natomiast część z języka angielskiego niewiele więcej 32%. Znacznie lepiej wypadł egzamin z języka polskiego gdzie uczniowie obu szkół uzyskali odpowiednio dla SP w Złójcu 61%, dla SP w Nieliszu 47%.

Wykres 22. Wyniki ósmoklasisty w Szkole Podstawowej w Złójcu oraz Szkole Podstawowej w Nieliszu w 2019 i 2020 roku.

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Krakowie.

Porównując średnie wyniki egzaminu ósmoklasisty w roku 2020 i 2019 można dostrzec, że uczniowie Szkoły Podstawowej w Złojcu uzyskali lepsze wyniki z egzaminów niż w Szkole Podstawowej w Nieliszu. W roku 2020 wyniki uczniów są znacznie niższe niż w roku 2019. Złe wyniki spowodowane były sytuacją pandemiczną. Ósmoklasiści nie mieli ostatnich powtórek na lekcjach prowadzonych w szkołach. Szkoły od marca były zamknięte z powodu epidemii a tradycyjne lekcje zastąpiła zdalna edukacja.

3.3. Kultura

Gmina Nielisz odpowiedzialna jest za realizację zadań z zakresu kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na terenie Gminy, co wynika z jej obowiązku ustawowego. W sferze kultury Gmina Nielisz prowadzi działalność głównie poprzez swoją jednostkę organizacyjną - Gminny Ośrodek Kultury w Nieliszu.

Gminny Ośrodek Kultury w Nieliszu jest samorządową instytucją kultury działającą od 01.04.2010 r. Podstawą działalności placówki jest ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, akt o utworzeniu oraz statut.

Gminny Ośrodek Kultury w Nieliszu prowadzi działalność w zakresie rozwoju, upowszechniania i ochrony kultury. Działalność placówki polega na organizowaniu życia kulturalnego lokalnej społeczności, odkrywaniu uzdolnień oraz zaspokajaniu i rozbudzaniu potrzeb kulturowych mieszkańców. Oferta GOK dąży do kształtowania osobowości dzieci, młodzieży i dorosłych, a także przygotowuje ich do aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym. Zadania te są realizowane poprzez organizowanie różnego rodzaju imprez oraz spotkań kulturalnych i sportowych. Według kalendarza w cyklu rocznym GOK jest organizatorem i współorganizatorem około 20 cyklicznych imprez o różnym charakterze i zasięgu (od gminnych po ogólnopolskie) oraz około 4-5 imprez okazjonalnych. Ponadto rokrocznie, bierze udział w około 30 imprezach „obcych”, które dają możliwość prezentacji pracy placówki np. konkursy, przeglądy, festiwale itp. Ważną częścią działalności instytucji są stałe formy pracy doskonalące uzdolnienia i rozwijające pasje.

Są to następujące zajęcia:

- plastyczne,
- wokalne w ramach których działają zespoły: „Wiolinki”, „Iskierki”, Chór „Moderato”, soliści oraz ludowe zespoły śpiewacze,
- instrumentalne: Dziecięco-Młodzieżowa Orkiestra Dęta oraz indywidualne lekcje gry na keyboardzie i gitarze,
- sportowe: treningi w piłkę nożną, piłkę siatkową oraz zajęcia sportowe ogólnorozwojowe,
- rekreacyjne: latino fitness,
- językowe: j. angielski.

Zgodnie z danymi z raportu o stanie Gminy Nielisz za rok 2020:

1. Liczba wydarzeń kulturalno-artystycznych i rozrywkowych zorganizowanych lub współorganizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury wynosił 17, były to między innymi:

- IX Sąsiedzki Przegląd Kolęd, Pastorałek i Pieśni Bożonarodzeniowych „Narodziła Nam się Dobroć”,
- Ferie Zimowe (cykl warsztatów, szkoleń i wycieczek o charakterze artystyczno-rekreacyjno-edukacyjnym),
- Rozstrzygnięcie IX Gminnego Konkursu Plastycznego „Na Anielskich Skrzydłach”,
- Gminny Dzień Kobiet (impieza o charakterze artystyczno-integracyjnym).

Ze względu na sytuację epidemiczną po 10 marca zasadnicza część działalności GOK, zarówno w zakresie stałych form pracy, jak również wydarzeń kulturalnych przeniesiona została się do Internetu. Większość stałych imprez zaplanowanych od kwietnia do grudnia ze względu na ich otwarty - często masowy charakter nie odbyło się. Zastąpiono je nowymi wydarzeniami i akcjami społecznymi. W miarę możliwości, kadrowych organizacyjnych prawnych i technicznych w bezpieczny sposób GOK organizował własną działalność oraz uczestniczył w wydarzeniach online organizowanych przez inne podmioty.

Wydarzenia:

- akcja Społeczna „Szycie Maseczek Ochronnych”,
- konkurs internetowy „Kwiaty dla Mamy” (wydarzenie o charakterze artystyczno-

literackim),

- internetowy wieczór wspomnień sobótkowych (wydarzenie fotograficzno-filmowe),
- nagranie teledysków z udziałem zespołu „Wiolinki” oraz chóru „Moderato” oraz ich prezentacja w Internecie,
- spotkania podsumowujące nagranie teledysków z udziałem zespołu „Wiolinki” oraz chóru „Moderato” – stacjonarnie,
- internetowa zabawa kulinarno-fotograficzna na najlepszą wakacyjną potrawę z grilla,
- projekt „Wyginaj śmiało ciało”- organizacja warsztatów tańca i fitnessu,
- 102. rocznica odzyskania niepodległości (wydarzenie łączyło w sobie formułę stacjonarną i wirtualną),
- internetowa prezentacja prac plastycznych powstałych na zacięciach online w okresie od kwietnia do lipca 2020 r.,
- spektakl online „Mikołaj w wiosce Smerfów?”,
- warsztaty online „Zdobienie świątecznych pierników”,
- warsztaty online „Wykonywanie ozdób świąteczno-zimowych”,
- nagranie i prezentacja w Internecie życzeń świątecznych z udziałem Gminnej Dziecięco-Młodzieżowej Orkiestry Dętej.

2. Liczba wydarzeń obcych, w których uczestniczył Gminny Ośrodek Kultury wynosiła 31.

Przeglądy, warsztaty, jubileusze, oprawy artystyczne wydarzeń świeckich i religijnych, wystawy, wernisaże, akcje charytatywne, festiwale, konkursy muzyczne i plastyczne o zasięgu od międzygminnego po ogólnopolskiego.

Wybrane uroczystości z udziałem GOK w Nieliszu:

- „Międzynarodowy Etno-Festiwal „Boże Narodzenie W Łucku ”- stacjonarnie,
- XX Wojewódzkie Spotkania Z Kolędą I Pastorałką - stacjonarnie,
- koncerty kolędowe zorganizowane w kościołach na terenie gmin: Nielisz, Radecznicza i Rudnik – stacjonarnie,
- XI Wojewódzki Konkurs Fotograficzny i Plastyczny „Kocie Sprawy”,
- Konkurs Wokalny On-Line "Śpiewaj Z Zamojszczyzną",

- Internetowy Konkurs Wokalny „Domowe Piosenki”,
- X Wojewódzki Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej „Koziołek”- On-Line,
- Konkurs Wokalny „Pamiętajmy O Osieckiej” on line,
- XXI Festiwal Zamojskie Dni Folkloru on line,
- Regionalny Konkurs Plastyczny „Owady Zwierzynieckich Lasów”,
- VIII Ogólnopolskie Biennale Malarstwa „Niech Żyje Kolor”,
- Wojewódzki Konkurs Plastyczny „Mój Anioł”.

Zajęcia artystyczne i rekreacyjne prowadzone przez Gminny Ośrodek Kultury w Nieliszu:

- zajęcia plastyczne (dzieci i młodzież 1 grupa: 30 osób),
- zajęcia wokalne:
  - Zespół Młodzieżowy Iskierki (7 osób),
  - Zespół Dziecięcy Wiolinki (5 osób)
  - Chór Seniorów Moderoto (14 osób),
  - Zespoły Ludowe współprowadzone przez GOK: Zarudzianki (16 osób), Gosposie (8 osób), Rusałki (11 osób), Jarzębinki (7 osób) Stawianki (9 osób), Jezioranki (6 osób) oraz Zespół Ludowy z miejscowości Krzak (10 osób),
  - śpiew solowy (dzieci młodzież: 9 osób),
- zajęcia instrumentalne:
  - Gminna Dziecięco-Młodzieżowa Orkiestra Dęta (dzieci i młodzież: 23 osoby),
  - indywidualne lekcje gry gitarze (1 osoba),
- zajęcia rekreacyjno-ruchowe:
  - piłka nożna: (2 grupy dziecięco-młodzieżowe 42 osoby; 1 grupa dorośli: 12 osób),
  - piłka siatkowa (1 grupa dorośli: 10 osób),
  - zajęcia sportowo-ogólnorozwojowe dla dzieci i młodzieży szkolnej,
  - zajęcia fitness (1 grupa dorośli: 11 osób)⁵.

---

⁵ Raport o stanie Gminy Nielisz w roku 2020

Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych GUS, w 2020 roku Gminny Ośrodek Kultury w Nieliszu zorganizował 10 imprez, wśród których przeważały imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne. W imprezach udział wzięło 1 268 osób.

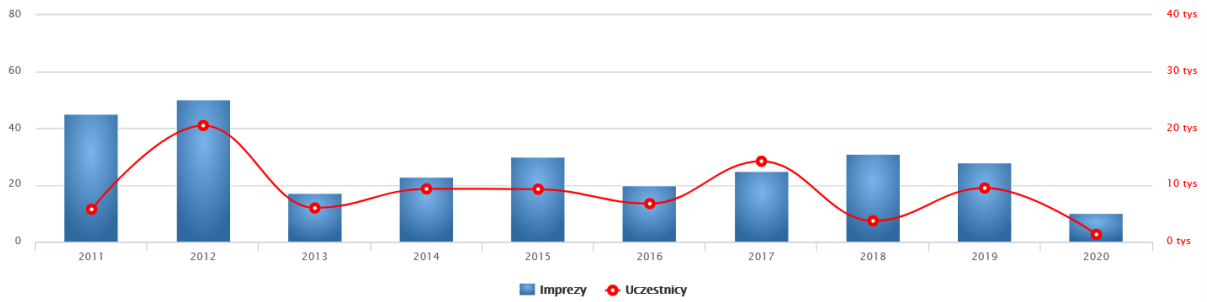
Tabela 38. Funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury w Nieliszu w 2020 roku

DZIAŁALNOŚĆ DOMÓW, OŚRODKÓW KULTURY, KLUBÓW I ŚWIETLIC		
Imprezy organizowane przez jednostkę i uczestnicy		
imprezy		
ogółem	sztuki	10
wystawy ogółem	sztuki	1
festiwale i przeglądy artystyczne	sztuki	1
koncerty	sztuki	3
imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne	sztuki	2
konkursy	sztuki	1
pokazy teatralne	sztuki	0
interdyscyplinarne	sztuki	1
warsztaty	sztuki	0
inne	sztuki	1
uczestnicy imprez		
ogółem	osoba	1 268
wystawy ogółem	osoba	150
festiwale i przeglądy artystyczne	osoba	400
koncerty	osoba	350
imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne	osoba	95
konkursy	osoba	110
pokazy teatralne	osoba	0
interdyscyplinarne	osoba	63
warsztaty	osoba	0
inne	osoba	100

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Poniższy wykres przedstawia jak kształtowała się przez ostatnie lata organizacja imprez na terenie Gminy Nielisz.

Wykres 23. Organizacja imprez oraz liczba uczestników na imprezach w latach 2011-2020 na terenie Gminy Nielisz

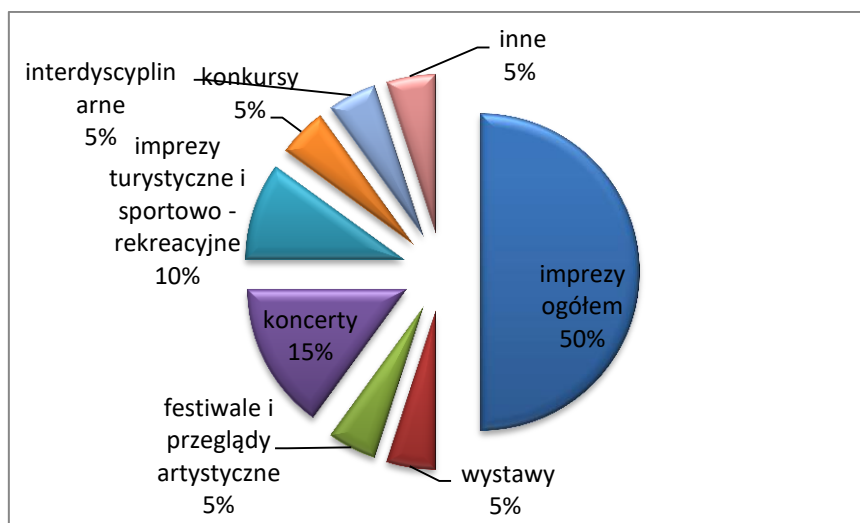
Źródło: www.polskawliczbach.pl

Imprezy organizowane przez jednostki w 2020 roku oraz liczba uczestników:

- imprezy ogółem: 10 (uczestnicy: 1 268,
- wystawy: 1 (uczestnicy: 150),
- festiwale i przeglądy artystyczne: 1 (uczestnicy: 400),
- koncerty: 3 (uczestnicy: 350),
- imprezy turystyczne i sportowo - rekreacyjne: 2 (uczestnicy: 95),
- konkursy: 1 (uczestnicy: 110),
- interdyscyplinarne: 1 (uczestnicy: 63),
- inne: 1 (uczestnicy: 100).

Rozkład procentowy przedstawia wykres poniżej.

Wykres 24. Imprezy organizowane przez Gminny Ośrodek Kultury w 2020 roku

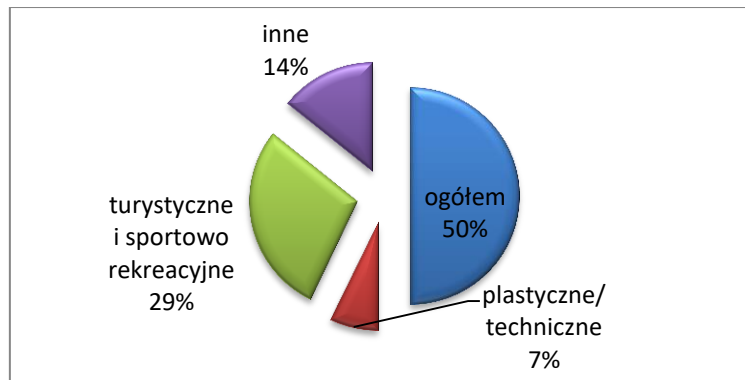
Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Koła/kluby/sekcje i członkowie w 2020 roku:

- ogółem: 7 (członkowie: 114),
- plastyczne/techniczne: 1,
- (członkowie: 30) turystyczne i sportowo rekreacyjne: 4 (członkowie: 76),
- inne: 2 (członkowie: 8).

Rozkład procentowy przedstawia wykres poniżej.

Wykres 25. Koła/kluby/sekcje na terenie Gminy Nielisz w 2020 roku.

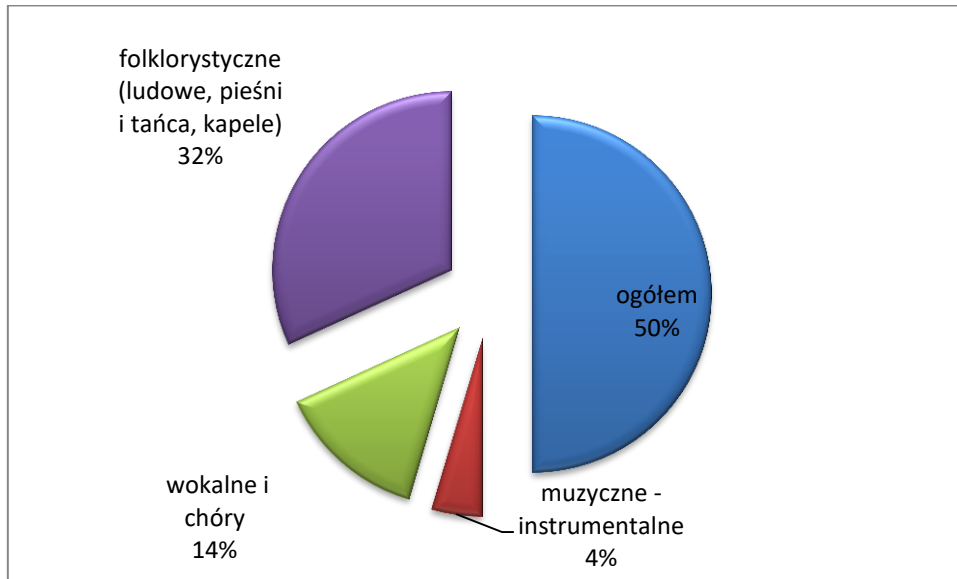
Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Grupy artystyczne i członkowie w 2020 roku:

- ogółem: 11 (członkowie: 115),
- muzyczne - instrumentalne: 1 (członkowie: 23),
- wokalne i chóry: 3 (członkowie: 25),
- folklorystyczne (ludowe, pieśni i tańca, kapele): 7 (członkowie: 67).

Rozkład procentowy przedstawia wykres poniżej.

Wykres 26. Grupy artystyczne w 2020 roku

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba wydarzeń kulturalno-artystycznych i rozrywkowych zorganizowanych przez Gminny Ośrodek Kultury w Nieliszu:

- VIII Sąsiedzki Przegląd Kolęd, Pastorałek i Pieśni Bożonarodzeniowych „Narodziła Nam się Dobroć”,
- Ferie Zimowe,
- Rozstrzygnięcie VIII Gminnego Konkursu Plastycznego „Na Anielskich Skrzydłach”,
- Dzień Kobiet,
- Gminny Dzień Dziecka 2019,
- Wystawa „Michał Anioł w Nieliszu”,
- Sobótka 2019,
- Dni Gminy Nielisz/Festiwal Turystyczny/Regaty Żeglarskie 2019,
- Coolturałna Niedziela na Plaży,
- Dożynki Gminne 2019,
- 101 rocznica odzyskania niepodległości,
- Warsztaty z muzyki tradycyjnej do tańca,
- 77 rocznica wysiedleń w na terenie Gminy Nielisz,
- VIII Wigilia Nieliska,
- III Gminne Spotkanie Opłatkowe.

Wydarzenia „obce” w których uczestniczył Gminny Ośrodek Kultury: Przeglądy, warsztaty, spotkania integracyjne, jubileusze, oprawy artystyczne wydarzeń świeckich i religijnych, wystawy i wernisaże, akcje charytatywne, festiwale, konkursy muzyczne i plastyczne o zasięgu od międzygminnego po ogólnopolski, np. XIII Ogólnopolski Przegląd Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej „Rozśpiewany Wawer” w Warszawie, VII Ogólnopolski Konkurs Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej „Pogodna Nutka” w Biłgoraju, Wojewódzki Konkurs Plastyczny „Przemocy mówię nie”. Wojewódzki Konkurs na Palmę Wielkanocną w Lublinie, Ogólnopolski Festiwal Piosenki im. Zbigniewa Wodeckiego w Piorunce, XXII Powiatowy Festiwal Piosenki Dziecięcej i Młodzieżowej „Rozśpiewany Chrzyszcz w Szczebrzeszynie, II Festiwal Piosenki „Jesienne Róże” w Tarczynie, Ogólnopolskie Biennale Plastyczne „Ikony Popkultury-Portret Artysty i Jego Legendy”.

Najważniejsze imprezy organizowane na terenie Gminy Nielisz:

Festiwal Turystyczny - Podczas Festiwalu Turystycznego mają miejsce prezentacje stoisk promocyjnych, na których gminy, miasta oraz indywidualni przedsiębiorcy promują swoje produkty i usługi turystyczne. Odbywają się prelekcje i sympozja dotyczące ruchu turystycznego. Części wystawienniczej towarzyszy bogaty program artystyczny: występy zespołów ludowych, pokaz spadochroniarzy, wybory Miss Lata w Nieliszu, konkursy dla publiczności, występy zespołów młodzieżowych. Ideą eventu jest promocja regionów uczestniczących w festiwalu, zwiększenie popularności Lubelszczyzny, budowanie kreatywności w eksponowaniu i promowaniu turystyki w Polsce, promocja walorów krajobrazowych Roztocza, stworzenie cyklicznej imprezy plenerowej będącej atrakcją dla turystów, integracja delegacji samorządowych oraz wymiana doświadczeń, promocja polskiego modelu gościnności, promocja polskich walorów krajobrazowych, atrakcji turystycznych oraz produktów regionalnych.

Po prezentacji następuje wręczenie podziękowań oraz kryształowych statuetek „Jasia Wędrowniczka”, który świetnie odzwierciedla symbol turystycznego, wspólnego mianownika dla gmin i miast rozwijających turystykę na swoim terenie.

Regaty żeglarskie - Dwudniowe Regaty Żeglarskie o Puchar Wójta Gminy Nielisz, które odbywają się w co najmniej 5 klasach (Omega, Optimist, Korsarz, Jachty Kabinowe, Open) to jedyne tego typu zawody na terenie Zamojszczyzny. W turnieju startują

jednostki z różnych stron Polski. Zbiornikiem w Nieliszu zachwyceni są żeglarscy eksperci, w ich opinii to najlepiej przygotowane miejsce dla żeglarzy na Lubelszczyźnie. Wszyscy pytani zgodnie przyznają, że zbiornik w Nieliszu stwarza doskonałe warunki do żeglowania i przeprowadzania śródlądowych regat żeglarskich, a walory widokowe zawodów są niezwykle atrakcją dla publiczności.

Sobótka - Od 17 lat Sobótka w Nieliszu cieszy się niesłabnącym zainteresowaniem publiczności. Co roku ponad 6000 widzów ogląda widowisko ognia oraz pokaz sztucznych ogni. Sobótka to wielkie święto kwiatu paproci i podtrzymanie wspaniałej magii nocy świętojańskiej. Impreza sobótkowa to nie tylko nawiązanie do słowiańskiego dnia zakochanych, lecz także rewia ognia i pokazów pirotechnicznych. Jak tradycja nakazuje, w tę noc puszczane są wianki na wodę. O zmierzchu widownia wraz z korowodem wiankowym udaje się nad zaporę wodną w Nieliszu, która jest częścią tarasu widokowego by stamtąd podziwiać płynące z nurtem rzeki Wieprz świecące się wianki. Płynące bukiety rozświetla pokaz sztucznych ogni, przy dźwiękach muzyki ilustracyjnej. Pozostała część programu ma miejsce na placu w centrum Wsi Nielisz gdzie odbywają się koncerty zespołów młodzieżowych. Podstawowymi elementami sukcesu tej imprezy jest początek wakacji oraz pierwsze w roku letnie, ciepłe wieczory.

Biblioteka

Biblioteka Publiczna Gminy Nielisz jest samorządową instytucją kultury, która rozpoczęła swoją działalność w 1949 r. Biblioteka posiada wieloletnie doświadczenie w gromadzeniu zbiorów, w promocji czytelnictwa oraz w organizowaniu działań kulturalnych głównie dla lokalnego środowiska.

Biblioteka jest miejscem wspomagającym rozwój zainteresowań, promującym czytelnictwo, tradycje regionu, walory gminy. Organizowane są lekcje biblioteczne, spotkania autorskie, konkursy plastyczne, recytatorskie, czytelnicze, wystawy, warsztaty rękodzielnicze itp. Biblioteka zapewnia dostęp do informacji i kultury poprzez tradycyjne i multimedialne zbiory oraz przyjazne, oparte o nowoczesne technologie usługi, pracownicy biblioteki pomagają w wyszukiwaniu i selekcji informacji, wspierają rozwój cyfrowy mieszkańców gminy. Profesjonalną pomoc mogą

uzyskać osoby uczące się i szukające rzetelnej informacji. Księgozbiór i przestrzeń dostosowane są do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Biblioteka bierze udział w kampaniach i akcjach ogólnopolskich, promujących biblioteki i czytelnictwo. Pozyskiwane są fundusze zewnętrzne na zakup nowości wydawniczych oraz wspierające działania kulturalne. Biblioteka to miejsce i przestrzeń, którą wraz z użytkownikami tworzymy wspólnie.

Liczba woluminów w bibliotece na 1000 mieszkańców: 2 460

- Liczba wypożyczeń na 1000 mieszkańców: 1 968,
- Wydarzenia edukacyjno-kulturalne organizowane w 2020 roku przez bibliotekę:
  - wielopokoleniowe warsztaty rękodzielnicze kultywujące tradycje regionu,
  - warsztaty edukacyjno- kulinarne z elementami ekonomii,
  - lekcje biblioteczne,
  - Ferie w Bibliotece - interdyscyplinarne zajęcia dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych,
  - Para buch! — Książka w ruch! - cykliczne zajęcia dla dzieci w wieku 3-10 popularyzujące książkę popularno-naukową i wiedzę w zakresie dziedzin STEAM,
  - wystawa pisanek wykonanych przez uczestników warsztatów rękodzielniczych organizowanych w bibliotece (online),
  - Zasmakuj w Bibliotece - prezentacja ilustracji wykonanych przez T. Gronowskiego (pioniera polskiego plakatu współczesnego) z książki A. Mickiewicza „Pan Tadeusz” (online),
  - „Opowieści z teczki Profesora Książeczki” - spektakl promujący czytelnictwo,
  - Wakacyjny Konkurs Czytelniczy „Niezwyczajne podróże z książką” - III edycja,
  - Szkolenie „Zadbaj o zdrowie naturalnie”,
  - Dzień Pluszowego Misia -wystawa,
  - Noc Bibliotek 2020. Klimat na czytanie, klimat na oglądanie - działania hybrydowe,
  - Święta tuż, tuż - prezentacja dekoracji świątecznych wykonanych podczas warsztatów rękodzielniczych kultywujących tradycje – online,

- Udział Biblioteki Publicznej Gminy Nielisz w wydarzeniach, kampaniach oraz akcjach promujących bibliotekę i czytelnictwo:
  - „Mała książka - Wielki człowiek” - Ogólnopolska kampania promująca wspólne czytanie,
  - „Para buch! - Książka w ruch!” - cykliczne zajęcia dla dzieci w wieku 3-10 popularyzujące książkę popularno-naukową i wiedzę w zakresie dziedzin STEM,
  - „Biblioteka na to czeka”- akcja rozpowszechniająca wiedzę z zakresu najnowszej historii Polski poprzez udostępnianie dorobku wydawniczego Instytutu Pamięi Narodowej,
  - Gra edukacyjna - Ścieżka przyrodnicza po Nieliszu,
  - Biblioteka Bezglutenowa - Biblioteczne nowości i pyszności w menu bez glutenu- akcja organizowana przez Polskie Stowarzyszenie Osób z Celiakią i na Diecie Bezglutenowej,
  - #Gaszynchallenge - udział w akcji na rzecz dzieci chorych,
  - #pokażciecosięuwasczyta! - udział w działaniach promujących czytelnictwo,
  - „Podaruj wiersz” - Ogólnopolska akcja społeczna Fundacji im. Zbigniewa Herberta,
  - Noc Bibliotek 2020. Klimat na czytanie, klimat na oglądanie - działania hybrydowe.

Dodatkowo w Bibliotece organizowane są: warsztaty kulinarne dla dorosłych, warsztaty kulinarne dla dzieci, wielopokoleniowe eko - warsztaty recyklingowe, zajęcia edukacyjno- plastyczne dla dzieci, lekcje biblioteczne.

W poniższej tabeli zaprezentowano główne dane dotyczące funkcjonowania gminnej biblioteki w ciągu ostatnich 11 lat:

Tabela 39. Podstawowe dane dotyczące funkcjonowania Gminnej Biblioteki Publicznej w latach 2010-2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
biblioteki i filie	ob.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
pracownicy bibliotek (działalności podstawowej)	osoba	3	3	4	4	4	4	4	4	4	3	3

księgozbiór	wol.	21 852	21 840	12 115	12 049	10 986	10 440	10 188	10 536	8 682	9 592	13 308
zbiory elektroniczne zinventaryzowane	szt.	-	0	0	5	7	8	9	12	0	-	-
odsetek zbiorów elektronicznych	%	-	0	0	0	0,1	0,1	0,1	0,1	0	-	-
czytelnicy w ciągu roku	osoba	327	328	361	381	389	530	486	464	531	561	544
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wol.	7 493	8 032	8 768	9 263	9 433	9 288	10 012	9 271	10 539	11 721	10 407
punkty biblioteczne ogółem	ob.	0	1	1	2	3	4	4	4	3	3	1
obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich: wejście do budynku	ob.	0	0	1	1	1	1	1	1	1	1	1
obiekty przystosowane dla osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich: udogodnienia wewnątrz budynku	ob.	0	0	0	1	1	1	1	1	0	0	1
zbiory specjalne	szt.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	18
odsetek zbiorów specjalnych	%	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0,1	0,1

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS oraz Gminnej Biblioteki Publicznej.

Jak wynika z powyższego zestawienia, w ostatnich 11 latach wzrastała liczba czytelników do roku 2019 a później zmalała, wzrosła natomiast liczba księgozbioru Biblioteki. Jednocześnie, odnotowano wzrost wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz – o 4 228 woluminów w porównaniu roku 2010 do roku 2019, natomiast zmalała w roku 2020.

W latach 2019 -2020 biblioteka przeszła modernizację, dostosowanie pomieszczeń do potrzeb osób niepełnosprawnych było wymogiem(brak progów, toaleta, drzwi itp.)⁶.

Wskaźniki dla bibliotek przedstawiają się mniej korzystnie w Gminie Nielisz niż na obszarze powiatu i województwa. Jedynie wskaźnik wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach jest wyższy od pozostałych obszarów. Większy w porównaniu do powiatu lecz mniejszy dla województwa jest wskaźnik czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności.

⁶ Sprawozdanie K-03 GUS

Tabela 40. Podstawowe wskaźniki dla bibliotek w Gminie Nielisz, powiecie zamojskim i województwie lubelskim w 2020 roku

Wyszczególnienie	Gmina Nielisz	Powiat zamojski	Województwo lubelskie
ludność na 1 placówkę biblioteczną	2 694	2 847	2 955
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	2 470,4	2 776	3 050,6
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	100	99	140
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	19,1	17,2	16,5

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Dane z lat 2010-2019 wskazują na wzrost zainteresowania czytelnictwem wśród mieszkańców Gminy. W 2010 roku wypożyczono 7 493 książek, natomiast w 2019 roku – 11 721 książek. Jednak w roku 2020 zainteresowanie czytelnictwem spadło. Zarówno wypożyczenia jak i ilość czytelników jest niższa w porównaniu do roku poprzedniego. Analizując dane ilości czytelników w ciągu roku również zauważalny jest wzrost pomiędzy rokiem 2010 (327 osób) a rokiem 2020 (544 osób). Szczegółowe dane na przestrzeni analizowanego okresu przedstawia tabela poniżej.

Tabela 41. Charakterystyka czytelnictwa w Gminie Nielisz w latach 2010-2020

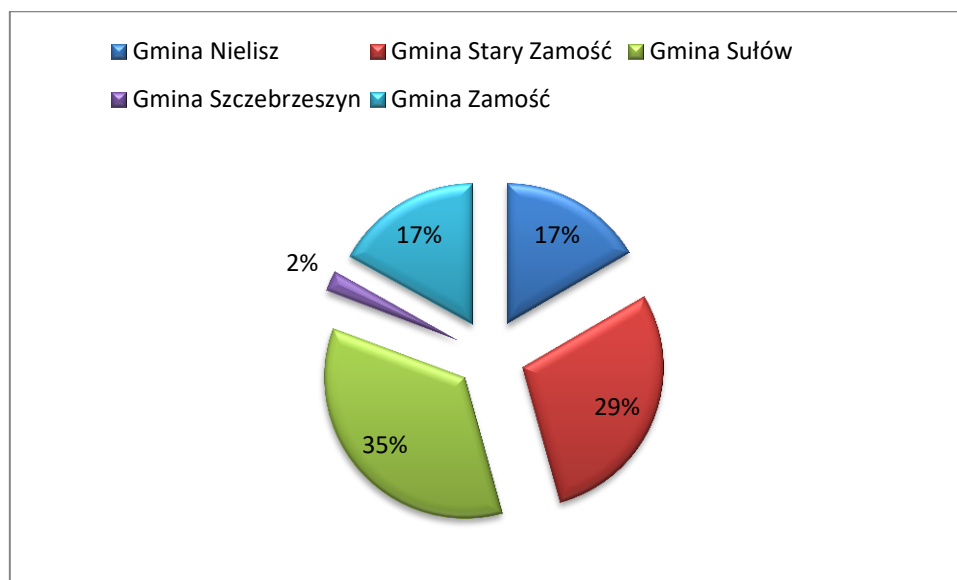
Lata	Wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	Księgozbiór	Czytelnicy w ciągu roku
2010	7 493	21 852	327
2011	8 032	21 840	328
2012	8 768	12 115	361
2013	9 263	12 049	381
2014	9 433	10 986	389
2015	9 288	10 440	530
2016	10 012	10 188	486
2017	9 271	10 536	464
2018	10 539	8 682	531
2019	11 721	9 592	561
2020	10 407	13 308	544

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom czytelniczym, biblioteka stale uzupełnia księgozbiór o nowości wydawnicze. Księgozbiór biblioteki dostępny jest online. Przeważającą część czytelników stanowią osoby dorosłe, w tym także 60+, z myślą o tej grupie w bibliotece pojawiają się książki pisane dużą czcionką. Dzieci i młodzież w wieku szkolnym uczestniczą w organizowanych w bibliotece cyklicznych zajęciach edukacyjno-kulturalnych, dzięki czemu wzrasta liczba czytelników najmłodszych. Biblioteka uczestniczy w ogólnopolskich kampaniach promujących czytelnictwo⁷.

Z analizy księgozbioru bibliotek na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach wynika iż Gmina Nielisz posiada 17% księgozbioru w przeliczeniu na 1000 mieszkańców w porównaniu do sąsiadujących gmin i wskaźnik ten jest taki sam dla Gminy Zamość oraz większy od Gminy Szczebrzeszyn. Z danych GUS wynika, iż w 2020 roku największy procent ilości księgozbioru na 1000 ludności posiadała Gmina Sułów (35%).

Wykres 27. Rozkład procentowy księgozbiór bibliotek na 1000 ludności w 2020 roku

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

W rozwój lokalnej działalności kulturalnej aktywnie włączają się miejscowe placówki edukacyjne, które organizują lub współorganizują różne przedsięwzięcia takie jak uroczyste obchodzenie świąt państwowych i okolicznościowych, kultywowanie ludowych tradycji. Dzięki temu w miejscowych wydarzeniach kulturalnych udział biorą

⁷ Sprawozdanie K-03 GUS

dzieci i młodzież szkolna, co sprzyja ich czynnemu uczestnictwu w życiu kulturalnym i społecznym Gminy.

Ponadto, na terenie Gminy Nielisz wciąż kultywowane są lokalne tradycje i obyczaje, głównie poprzez działalność amatorskich zespołów oraz celebrowanie ludowych świąt i uroczystości. Kultywowanie lokalnych tradycji i przekazywanie niematerialnych zasobów kulturowych ułatwia integrację lokalnej społeczności oraz wzbogaca miejscową kulturę.

W 2019 roku w ramach profilaktyki i ochrony zdrowia we wszystkich placówkach oświatowych Gminy Nielisz promowany był zdrowy styl życia oraz realizowane były różne programy, w ramach których były prowadzone liczne pogadanki, prelekcje, prezentacje, filmy edukacyjne, konkursy tematyczne mające na celu uzmysłowienie dzieciom i młodzieży co trzeba robić, a czego unikać, aby żyć zdrowo i bezpiecznie.

W szkołach uczniom rozdawane były owoce, warzywa, mleko oraz przetwory mleczne. Ponadto uczniowie brali udział w wielu konkursach szkolnych, międzyszkolnych oraz na szczeblu Gminy. Szkoły współpracowały z wieloma instytucjami, brały udział w różnego rodzaju akcjach charytatywnych i społecznych, organizowały wycieczki, zawody sportowe, wyjazdy edukacyjne, wyjścia do kina i do teatru oraz wyjazdy na basen.

3.4. Sport i rekreacja

Gmina Nielisz na obiekty sportowe tj.: 2 boiska trawiaste, hala sportowa, kompleks boisk sportowych Orlik wydała w 2020 roku 65 917,49 zł.

Organizowane imprezy sportowe w 2020 roku:

- 05.01.2020: XII Halowy Turniej Pitki Nożnej o Puchar Przewodniczącego Rady Gminy Nielisz. W turnieju uczestniczyło 60 osób (gimnazjaliści, młodzież i dorośli).
- 01.03.2020: III Halowy Turniej Piłki Siatkowej o Puchar Wójta Gminy Nielisz. W turnieju uczestniczyło 35 osób (młodzież i dorośli).
- Współorganizacja XXVI Ogólnopolskiej Olimpiady Młodzieży w Sportach Halowych "Lubelskie 2020".

W związku z wystąpieniem pandemii COVID-19 większość zaplanowanych imprez sportowych została odwołana.

Organizowane imprezy sportowe w 2019 roku:

- XI Halowy Turniej Piłki Nożnej o Puchar Przewodniczącego Rady Gminy Nielisz. W turnieju uczestniczyło 80 osób (gimnazjaliści, młodzież i dorośli),
- I Turniej Tenisa Stołowego o Puchar Dyrektora GOK w Nieliszu. W turnieju uczestniczyło 15 osób (uczniowie szkoły podstawowej, młodzież i dorośli),
- II Halowy Turniej Piłki Siatkowej o Puchar Wójta Gminy Nielisz. W turnieju uczestniczyło 40 osób (młodzież i dorośli),
- XII Mistrzostwa Powiatu Zamojskiego w Halowej Piłce Nożnej Samorządowców o Puchar Starosty Zamojskiego. W turnieju uczestniczyło 50 osób (dorośli),
- Rajd Rowerowy. Uczestniczyło 40 osób (uczniowie szkoły podstawowej, gimnazjaliści, młodzież i dorośli),
- II Turniej Piłki Nożnej o Puchar Wójta Gminy Nielisz. W turnieju uczestniczyło 60 osób (młodzież i dorośli),
- II Halowy Turniej Piłki Nożnej "OLD BOYS" o Puchar Wójta Gminy Nielisz. W turnieju uczestniczyło 50 osób (dorośli).

3.5. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Gmina Nielisz nie posiada jednostek medycznych, którymi zarządza. Na terenie Gminy działa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „TOMED” w Nieliszu - lek. med. Tomasz Szczerbiński, Indywidualna Praktyka Stomatologiczna w Nieliszu - lek. stom. Dorota Szczerbińska oraz Indywidualna Praktyka Stomatologiczna w Nieliszu - lek. stom. Ewa Bielińska. Na terenie Gminy Nielisz znajduje się jeden punkt apteczny w miejscowości Nielisz.

W przypadku specjalistycznych badań lub hospitalizacji, pacjenci kierowani są do szpitali Zamościu, Szczebrzeszynie i Lublinie. Istnieje konieczność zwiększenia nacisku na działania profilaktyczne, skierowane zarówno do dzieci i młodzieży, jak i do osób dorosłych (badania, akcje informacyjne, promocja zdrowia, itp.).

Instytucją świadczącą usługi opieki społecznej na rzecz mieszkańców Gminy Nielisz jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nieliszu (GOPS). Ośrodek realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. mając na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Założeniem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nieliszu jest wspieranie osób i rodzin poprzez umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi, które świadczone są w formie pracy socjalnej przez pracowników GOPS Nielisz.

Do głównych celów GOPS zaliczyć należy:

- pomoc osobom i rodzinom oraz doprowadzenie do ich życiowego usamodzielnienia,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej - dla osób nie posiadających dochodu lub o niskich dochodach, w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja społeczna osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych.

GOPS udziela świadczeń mieszkańcom z wyszczególnieniem następujących przyczyn:

- alkoholizm,
- bezdomność,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych - niepełna rodzina, sieroctwo,
- bezrobocie,
- długotrwała lub ciężka choroba,
- niepełnosprawność,
- niski dochód, trudne warunki mieszkaniowe,

- potrzeba ochrony macierzyństwa,
- ubóstwo,
- wielodzietność,
- przemoc w rodzinie,
- zdarzenia losowe.

Najczęstszymi przyczynami korzystania przez mieszkańców Gminy ze świadczeń pomocy społecznej są: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, przemoc w rodzinie oraz alkoholizm. Osoby kwalifikujące się do świadczeń finansowych i rzeczowych z pomocy społecznej muszą spełniać ustawowe przesłanki tzn. kryterium dochodowe zawarte w art. 8 ustawy o pomocy społecznej oraz pozostawać w trudnej sytuacji życiowej w szczególności z powodów wymienionych w art. 7 ustawy.

Poza wsparciem materialnym mieszkańcy Gminy mogą otrzymać w GOPS, niezależnie od sytuacji dochodowej, pomoc w formie pracy socjalnej mającej na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych GUS, w roku 2020 z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w Gminie Nielisz skorzystało 217 gospodarstw domowych, z czego 145 to gospodarstwa poniżej kryterium dochodowego, natomiast 72 gospodarstwa domowe były powyżej kryterium dochodowego.

Podstawowe dane dotyczące udzielonych świadczeń pomocy społecznej zaprezentowano w poniższej tabeli:

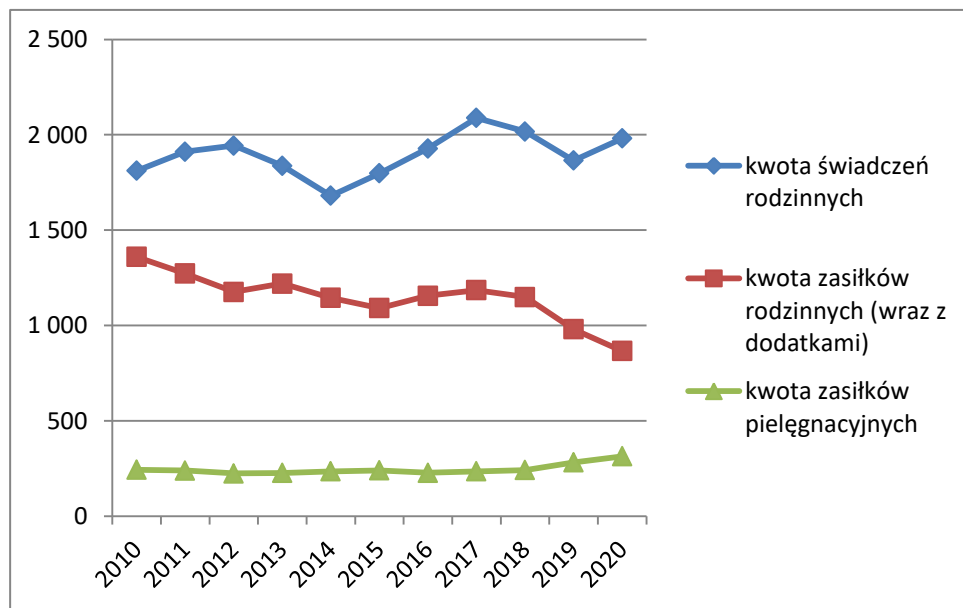
Tabela 42. Świadczenia pomocy społecznej udzielone w Gminie Nielisz w 2020 r.

ŚWIADCZENIA RODZINNE		
Korzystający ze świadczeń rodzinnych		
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	rodzina	206
dzieci, na które rodzice otrzymali zasiłek rodzinny - ogółem	osoba	425
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymali zasiłek rodzinny	osoba	383

udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymali zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	%	46,0

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Wykres 28. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w Gminie Nielisz od 2010 do 2020 roku [tys. zł]

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Według danych przedstawionych na powyższym wykresie najniższe kwoty świadczeń rodzinnych wypłacone zostały w 2014 roku. Kwota zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami w analizowanym okresie zmniejszyła się o 494 tys. zł, o 71 tys. zł wzrosła natomiast kwota zasiłków pielęgnacyjnych.

Środowiskowa pomoc społeczna to pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodka pomocy społecznej.

Wskaźnik intensywności pomocy społecznej, liczony jako udział osób w gospodarstwach domowych korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem jest wyższy na terenie Gminy Nielisz niż w powiecie zamojskim i województwie lubelskim.

Tabela 43. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Wyszczególnienie	2020 r.
Województwo lubelskie	465
Powiat zamojski	532
Gmina Nielisz	1 095

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Tabela 44. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w Gminie Nielisz, powiecie zamojskim i województwie lubelskim w 2020 roku

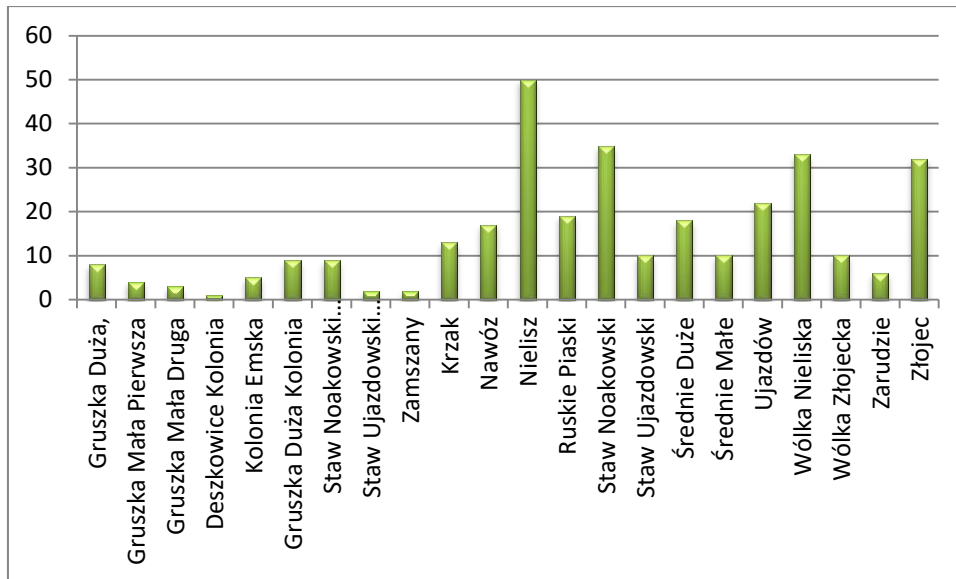
Wyszczególnienie	Gmina Nielisz	Powiat zamojski	Województwo lubelskie
ogółem gospodarstwa	217	2 201	43 255
poniżej kryterium dochodowego	145	1 373	25 639
powyżej kryterium dochodowego	72	828	17 616

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Powyższe dane wskazują na to, iż na terenie Gminy Nielisz mniej osób (proporcjonalnie do liczby ludności) korzysta ze świadczeń pomocy społecznej, niż na terenie powiatu i regionu.

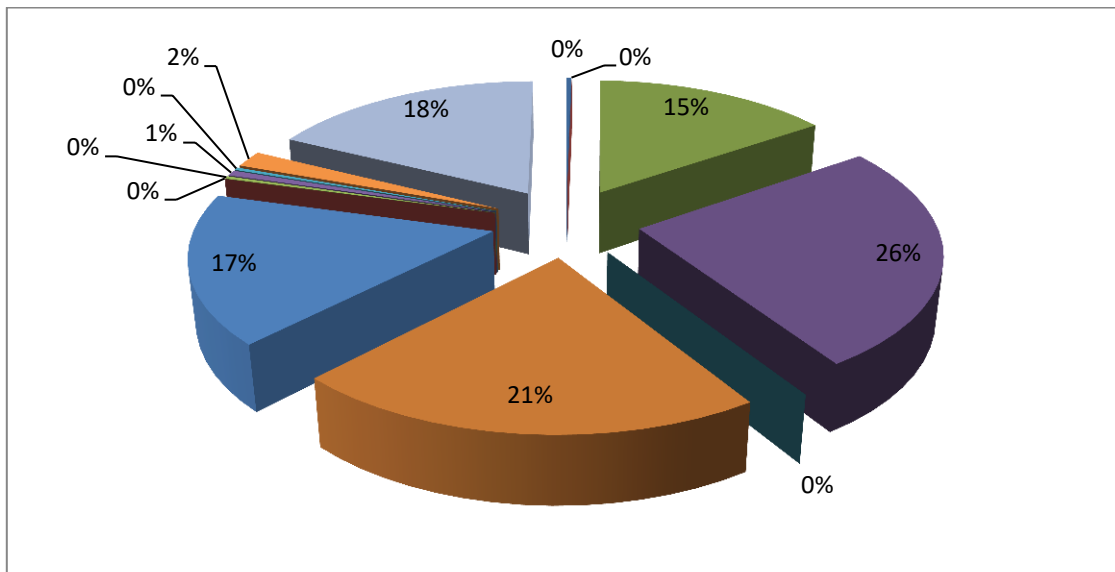
Analizie poddano świadczenia z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (GOPS) wg. przyczyn jej udzielenia w 2019 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania), według danych uzyskanych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nieliszu w podziale na miejscowości. W 2019 roku z pomocy skorzystało 294 osób – najwięcej w miejscowości Nielisz. Szczegółowy rozkład ilości osób pobierających świadczenia przedstawia wykres poniżej.

Wykres 29. Świadczenia z GOPS wg przyczyn jej udzielenia w 2019 roku w podziale na miejscowości Gminy Nielisz

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych GOPS

Wykres 30. Przyczyny udzielania świadczeń GOPS w 2019 roku w Gminie Nielisz

- alkoholizm
- bezdomność
- bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych
- długotrwała i ciężka choroba
- narkomania
- niepełnosprawność
- ubóstwo
- potrzeby ochrony macierzyństwa
- sieroctwo
- przemoc w rodzinie
- zdarzenia losowe
- wsparcie osób starszych
- bezrobocie

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych GOPS

Najwięcej świadczeń przyznanych zostało z przyczyn: długotrwała i ciężka choroba (26%) oraz niepełnosprawność (21%). W roku 2019 GOPS nie przyznał świadczeń z przyczyn: bezdomność, narkomania, potrzeby ochrony macierzyństwa.

Na terenie Gminy Nielisz znajduje się Dzienny Dom „Senior+” w miejscowości Krzak. W dniu 16 grudnia 2019 r. został otwarty Dzienny Dom „Senior+” dla osób w wieku 60+ nieaktywnych zawodowo, zamieszkujących na terenie Gminy Nielisz. Decyzje kierujące do uczestnictwa w zajęciach wydawane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nieliszu z siedzibą w Krzaku.

Placówka z liczbą 15 miejsc od stycznia 2020 roku świadczy usługi pozwalające osobom starszym, nieaktywnym zawodowo, na aktywne spędzenie czasu wolnego poprzez m.in. terapię zajęciową a także usługi socjalne, poprzez realizację szeregu działań na rzecz aktywizacji, prozdrowotnych, aktywności ruchowej jak również działania edukacyjne i kulturowo-oświatowe.

Placówka w ramach swojego działania oferuje m.in.

1. zajęcia edukacyjne oraz kulturalno-oświatowe:
  - zajęcia prozdrowotne (spotkania z przedstawicielami ochrony zdrowia, np. pielęgniarką)
  - zajęcia uświadamiające zagrożenia (spotkania z policjantem, strażakiem, itp.)
  - spotkania integracyjne z dziećmi i młodzieżą szkolną

- zajęcia klubowe (filmowe, biblioteczne, prasowe, informatyczne),
  - zajęcia na ćwiczenie pamięci (krzyżówki, łamigłówki, rebusy itp.)
  - wykłady/prelekcje światopoglądowe prowadzone przez przedstawicieli kościoła
2. zajęcia aktywizujące społecznie:
- udział w wydarzeniach lokalnych na szczeblu gminnym, min. Wspólne kolędowanie, obchody świąt narodowych i kościelnych,
  - udział w wydarzeniach powiatowych zgodnie z kalendarzem imprez,
  - udział w wydarzeniach okolicznościowych Domu m.in. imieniny, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Kobiet, Dzień Mężczyzn, Dzień Seniora,
3. zajęcia z aktywności ruchowej oraz sportowo-rekreacyjne
- codzienna gimnastyka w tym gimnastyka korekcyjna, zajęcia indywidualne i grupowe,
  - masaże relaksacyjne,
  - spacerowanie,
  - relaksacja poprzez taniec
4. warsztaty terapii zajęciowej
- zajęcia plastyczne, florystyczne, origami, wikliniarstwo papierowe,
  - zajęcia kulturalne (gotowanie, pieczenie ciast, robienie przetworów). Seniorzy wspólnie spożywają przygotowane posiłki i samodzielnie przyrządzają drobne poczęstunki dla swoich gości, jak również poczęstunki dla przybyłych gości do Domu
  - zajęcia muzyczne (słuchanie muzyki relaksacyjnej, wspólny śpiew, karaoke)
  - zajęcia ogrodnicze - wokół Dziennego Domu "Senior+" jest dużo terenu który seniorzy zagospodarują,
  - zajęcia krawieckie i hafciarskie, robótki ręczne.

3.6. Bezpieczeństwo publiczne

Procedura „Niebieska Karta” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, Oświaty i ochrony

zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Interdyscyplinarne podejście do realizacji procedury „Niebieska Karta” ma na celu zintensyfikowanie działań wszystkich służb na rzecz poprawy sytuacji osoby dotkniętej przemocą w rodzinie.

Przy GOPS funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w ramach którego powołano 3 grupy robocze na podstawie procedury „Niebieska Karta” - grupa specjalistów z różnych instytucji, łącząca swoją wiedzę, umiejętności oraz możliwości wynikające z instytucji, którą reprezentują, podejmująca współpracę i skoordynowane działania mające na celu niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie zjawisku przemocy na terenie Gminy Nielisz. Członkowie Zespołu przedstawiają na posiedzeniach diagnozę rodzin, w których stwierdzono przemoc, wymieniają się informacjami na temat członków rodzin ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci, analizują możliwości udzielenia odpowiedniego wsparcia rodzinie. Posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego odbywają się w zależności od potrzeb, jednak nie rzadziej niż raz na trzy miesiące. Z pośród członków Zespołu Interdyscyplinarnego utworzono grupy robocze w celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach. Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych wykonują powierzone zadania w ramach obowiązków służbowych i zawodowych. Prace w ramach grup roboczych prowadzone są w zależności od potrzeb. W przypadku podejrzenia w rodzinie zjawiska przemocy następuje wszczęcie procedury „Niebieska Karta”, która jest rozpoznaniem zaburzeń życia rodzinnego wywołanych nadużywaniem alkoholu i stosowaniem przemocy, ułożenie planu pomocy oraz podjęcie działań interwencyjnych⁸.

Według danych uzyskanych z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Nieliszu w latach 2016-2020 wydanych zostało 53 „Niebieskich Kart”. Najwięcej rodzin dotkniętych przemocą, które objęte były wyżej wymienioną procedurą było w roku 2018, wtedy liczba ta wyniosła 14. Szczegółowe dane z podziałem na miejscowości przedstawia tabela poniżej.

---

⁸ <http://www.gopsnielisz.naszops.pl/zespol-interdyscyplinarny>

Tabela 45. Liczba wydanych "Niebieskich Kart" na terenie Gminy Nielisz z podziałem na miejscowości w latach 2016-2020

Miejscowość	Ilość niebieskich kart
2016	
Średnie Duże	1
Krzak	1
Złojec	1
Nielisz	2
Zarudzie	2
Staw Ujazdowski	1
Staw Noakowski-Kolonia	2
Ujazdów	1
Wólka Złojcka	1
Wólka Nieliska	1
Razem	13
2017	
Krzak	1
Staw Ujazdowski-Kolonia	1
Staw Ujazdowski	1
Staw Noakowski-Kolonia	1
Średnie Duże	1
Złojec	1
Nielisz	1
Ujazdów	1
Razem	8
2018	
Gruszka Mała Druga	1
Nawóz	1
Wólka Nieliska	2
Nielisz	1
Krzak	1
Złojec	3
Ujazdów	1
Średnie Duże	1
Zarudzie	2
Średnie Małe	1
Razem	14
2019	
Średnie Duże	1
Krzak	1
Złojec	1
Wólka Nieliska	2
Nielisz	1
Staw Noakowski-Kolonia	1

Staw Ujazdowski-Kolonia	1
Razem	8
2020	
Średnie Duże	1
Nielisz	2
Staw Noakowski-Kolonia	2
Zarudzie	1
Ujazdów	1
Złojec	1
Średnie Małe	1
Ruskie Piaski	1
Razem	10

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych z GOPS

Przy GOPS funkcjonuje Centrum Integracji Społecznej (CIS). Zostało ono utworzone z dniem 01 kwietnia 2014 r. Głównym celem jednostki jest aktywizacja zawodowa i społeczna osób długotrwale bezrobotnych, zagrożonych wykluczeniem społecznym. Centrum Integracji Społecznej jest miejscem, które daje szansę na ponowne włączenie się do życia społecznego oraz prawidłowe pełnienie ról zawodowych i rodzinnych przez uczestników CIS. Podejmowane przez CIS działania z zakresu reintegracji społecznej i zawodowej dążą do usamodzielnienia uczestników i wyprowadzenia ich poza system pomocy społecznej. Podstawą prawną umożliwiającą funkcjonowanie CIS jest ustawa o zatrudnieniu socjalnym z 13 czerwca 2003 r., która określa zasady tworzenia i działalności Centrów Integracji Społecznej, definiuje pojęcie wykluczenia społecznego, określa warunki uczestnictwa. Z usług CIS skorzystać mogą w szczególności:

- bezdomni realizujący indywidualny program wychodzenia z bezdomności, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- uzależnieni od alkoholu, po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego,
- uzależnieni od narkotyków lub innych środków odurzających, po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej,
- chorzy psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,
- długotrwale bezrobotni w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- zwalniani z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,

- osoby niepełnosprawne, w rozumieniu przepisów o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁹.

W ramach zajęć dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym prowadzono następujące warsztaty:

- remontowo – porządkowy,
- kulinarno – cateringowy,
- rolno – gospodarczy,
- opiekuńczo – usługowy.

W 2020 roku w Gminie Nielisz stwierdzono szacunkowo (w oparciu o dane powiatowe) 55 przestępstw. Oznacza to, że na każdych 1000 mieszkańców odnotowano 10,16 przestępstw. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa lubelskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw dla wszystkich przestępstw ogółem w Gminie Nielisz wynosi 87,80% i jest nieznacznie większy od wskaźnika wykrywalności dla województwa lubelskiego oraz znacznie większy od wskaźnika dla całej Polski. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców Gminy Nielisz najwięcej stwierdzono przestępstw o charakterze kryminalnym – 6,14 (wykrywalność 88%) oraz przeciwko mieniu – 2,40 (wykrywalność 55%). W dalszej kolejności odnotowano przestępstwa drogowe – 1,83 (wykrywalność 99%), o charakterze gospodarczym – 1,46 (wykrywalność 65%) oraz przeciwko życiu i zdrowiu - 0,27 (wykrywalność 93%).

Wykres 31. Przestępstwa w Gminie Nielisz dane w 2020 roku

Przestępstwa ogółem (oszacowanie)	55	55
Przestępstwa o charakterze kryminalnym (oszacowanie)	33	33
Przestępstwa o charakterze gospodarczym (oszacowanie)	8	8
Przestępstwa drogowe (oszacowanie)	10	10
Przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu (oszacowanie)	1	1
Przestępstwa przeciwko mieniu (oszacowanie)	13	13

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych polska w liczbach

⁹ <http://www.gopsnielisz.naszops.pl/centrum-integracji-spoecznej-1>

Podsumowując, warto mieć na uwadze docelową pomoc ofiarom przemocy domowej. W przypadku osób, które zdecydują się na samodzielne życie bez swojego oprawcy, powinny one mieć możliwość skorzystania z programów włączających, integrujących z mieszkańcami i umożliwiających im powrót do społeczeństwa.

3.7. Działalność organizacji pozarządowych i aktywność mieszkańców

Na gminny kapitał społeczny składa się aktywność mieszkańców oraz działalność różnorodnych organizacji pozarządowych, które dzięki swojemu czynnemu udziałowi w życiu społecznym danej jednostki kreują korzystne procesy i tworzą sieć powiązań pomiędzy członkami lokalnej wspólnoty. Organizacje pozarządowe to podmioty, których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku. W I kwartale 2021 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania) na terenie Gminy Nielisz funkcjonowały następujące organizacje pozarządowe:

Tabela 46. Organizacje pozarządowe zgodnie z rejestrem KRS

Numer	Nazwa	Miejscowość	Typ rejestru	Organizacja Pożytku Publicznego
0000061385	Ochotnicza Straż Pożarna w Gruszcze Małej Pierwszej	Gruszka Mała Pierwsza	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000061398	Ochotnicza Straż Pożarna w Gruszcze Małej Drugiej	Gruszka Mała Druga	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000062105	Ochotnicza Straż Pożarna w Złójcu	Złojec	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000064399	Ochotnicza Straż Pożarna w Ujazdowie	Ujazdów	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000065210	Ochotnicza Straż Pożarna w Średnim Dużym	Średnie Duże	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000065233	Ochotnicza Straż Pożarna w Wólce Złojceckiej	Wólka Złojcecka	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000065358	Ochotnicza Straż Pożarna w Gruszcze Dużej	Gruszka Duża	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000066708	Ochotnicza Straż Pożarna w Nieliszu	Nielisz	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000069106	Ochotnicza Straż Pożarna w Krzaku	Krzak	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000070916	Stowarzyszenie na Rzecz	Ruskie Piaski	Rejestr	NIE

	Osób Wymagających Opieki Instytucjonalnej		Stowarzyszeń	
0000085015	Ochotnicza Straż Pożarna w Zarudziu	Zarudzie	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000101903	Ochotnicza Straż Pożarna w Nawoziu	Nawóz	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000231032	Ochotnicza Straż Pożarna w Ruskich Piaskach	Ruskie Piaski	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000305190	Stowarzyszenie "Delta"	Nielisz	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000307112	Stowarzyszenie Kwaterodawców i Miłośników Turystyki w Nieliszu	Nielisz	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000485696	Stowarzyszenie "Zalew Pomysłów" w Nieliszu	Nielisz	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000516147	Stowarzyszenie Przyjaciół Ostoi Nieliskiej "Nad Wielką wodą"	Nielisz	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000721873	Fundacja Aktywniopl	Nielisz	Rejestr Stowarzyszeń	NIE
0000829042	Ochotnicza Straż Pożarna w Stawie Ujazdowskim	Staw Ujazdowski	Rejestr Stowarzyszeń	NIE

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Nielisz

Tabela 47. Organizacje pozarządowe zgodnie z rejestrem ARiMR wykaz zarejestrowanych KGW

Lp.	Numer	Nazwa Koła Gospodyń Wiejskich	Miejscowość
1	0620070001	Koło Gospodyń Wiejskich w Ruskich Piaskach	Ruskie Piaski
2	0620070002	Koło Gospodyń Wiejskich w Krzaku	Krzak
3	0620070003	Koło Gospodyń Wiejskich "Stawianki" w Stawie Ujazdowskim	Staw Ujazdowski
4	0620070004	Koło Gospodyń Wiejskich w Wólce Złajeckiej	Wólka Złajecka
5	0620070005	Koło Gospodyń Wiejskich "Jezioranki" w Średnim Dużym	Średnie Duże
6	0620070006	Koło Gospodyń Wiejskich Deszkowice-Kolonia	Deszkowice-Kolonia
7	0620070007	Koło Gospodyń Wiejskich Ach Te Baby z Nawoza	Nawóz

Źródło: Dane z Urzędu Gminy Nielisz

Ponadto na terenie Gminy Nielisz funkcjonują następujące Koła Gospodyń Wiejskich:

- Koło Gospodyń Wiejskich Gruszka Duża Kolonia „Rodzina Razem” ,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Nieliszu,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Zarudziu,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Ujazdowie,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Nawoziu,

- Koło Gospodyń Wiejskich w Gruszcze-Dużej „Gruszczanki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Wólce Nieliskiej,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Złójcu I „Gosposie”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Złójcu II „Niezapominajki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Stawie Noakowskim.

Na terenie Gminy funkcjonuje mało pozarządowych organizacji profesjonalnych, zatrudniających pracowników, angażujących się w trwałe, długofalowe działania. Większość organizacji prowadzona jest przez pasjonatów, zajmujących się działalnością społeczną w czasie wolnym, prowadzącym różnorodne działania, nie zawsze ukierunkowane na uzyskanie kompleksowych efektów w długim okresie.

Od kilku lat obserwowany jest spadek aktywności społecznej oraz poziomu integracji lokalnej społeczności, wynikający z braku czasu, popularności indywidualnego stylu spędzania czasu wolnego oraz coraz większego wpływu komunikacji mobilnej i internetowej na relacje międzyludzkie.

3.8. Bezrobocie i rynek pracy

Analiza rynku pracy Gminy Nielisz dotyczy rolniczego i pozarolniczego rynku pracy. Wynika to głównie z rolniczego charakteru Gminy. Tworzenie pozarolniczych, nowych miejsc pracy jest zjawiskiem powolnym. Należy zwrócić uwagę na problem bezrobocia ukrytego, które szczególnie występuje wśród rodzin posiadających niewielkie gospodarstwa rolne. Bezrobocie na terenie Gminy jest poważnym problemem społecznym.

Zgodnie z danymi Urzędu Statystycznego w Lublinie, w 2018 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania) na terenie Gminy Nielisz zatrudnione było 235 osób, co stanowiło 2,23% wszystkich osób zatrudnionych na terenie powiatu zamojskiego.

Tabela 48. Liczba osób pracujących na terenie Gminy Nielisz i powiatu zamojskiego w 2018 roku

Wyszczególnienie	Ogółem		ogółem - według sektorów ekonomicznych (sekcje PKD 2007)			
	ogółem	w tym kobiety	A	B+C+D+E+F	G+H+I+J	K+L+M+N+O+P +Q+R+S
Województwo lubelskie	396 638	204 963	4 540	118 156	92 286	181 656
Podregion chełmsko-zamojski	88 863	46 500	1 538	26 489	18 388	88 863
Powiat zamojski	10 523	5 451	160	4 242	1 728	4 393
Nielisz	235	160	-	-	-	195

Źródło: Województwo Lubelskie. Podregiony. Powiaty. Gminy 2019

Sekcja A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

Sekcja B - górnictwo i wydobywanie

Sekcja C - przetwórstwo przemysłowe

Sekcja D - wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych

Sekcja E - dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją

Sekcja F - budownictwo

Sekcja G - handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle

Sekcja H - transport i gospodarka magazynowa

Sekcja I - działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi

Sekcja J - informacja i komunikacja

Sekcja K - działalność finansowa i ubezpieczeniowa

Sekcja L - działalność związana z obsługą rynku nieruchomości

Sekcja M - działalność profesjonalna, naukowa i techniczna

Sekcja N - działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca

Sekcja O - administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne

Sekcja P - edukacja

Sekcja Q - opieka zdrowotna i pomoc społeczna

Sekcja R - działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją

Sekcja S - pozostała działalność usługowa

Kobiety stanowią 68,09% wszystkich pracujących na terenie Gminy Nielisz (analogiczny wskaźnik dla powiatu wynosi 51,80%). Rynek pracy w Gminie Nielisz cechuje się stosunkowo niskim poziomem rozwoju miejsc pracy w usługach rynkowych oraz niskim zapotrzebowaniem na osoby o wysokich kwalifikacjach.

Powyższe dane nie obejmują rolników pracujących we własnych gospodarstwach i członków ich rodzin (którzy stanowią zdecydowaną większość osób utrzymujących się z rolnictwa), a jedynie osoby zatrudnione w rolnictwie. W powiecie i województwie

ponad jedną trzecią osób pracujących stanowią zatrudnieni w przemyśle. Podobnie jak w powiecie i województwie, sporo osób zatrudnionych jest w sektorze usług, przy czym ich udział w liczbie pracujących ogółem różni się zauważalnie. Charakterystyczną cechą jest fakt, iż wiele osób zatrudnionych jest w usługach nierynkowych (administracji publicznej, edukacji publicznej, opiece społecznej, itp.). Jest to zjawisko typowe dla obszarów wiejskich i słabo rozwiniętych gospodarczo, gdzie do głównych pracodawców należą urzędy, szkoły i inne publiczne instytucje. Znacznie zmniejsza to elastyczność rynku pracy i jego dostosowanie do sytuacji rynkowej, wpływa również niekorzystnie na funkcjonowanie całej sery gospodarczej. Kolejnym problemem lokalnego rynku pracy jest fakt, iż na terenie Gminy dominują branże tradycyjne, brakuje miejsc pracy dla osób wysoko wykwalifikowanych, co powoduje odpływ mieszkańców, w szczególności wykształconych i mobilnych.

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie, w IV kwartale 2020 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania) liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych na terenie Gminy Nielisz wynosiła 231 i była większa o 21 od liczby bezrobotnych w IV kwartał 2019 roku.

Zgodnie z zapisami sprawozdania z działalności Wojewódzkiego Urzędu Pracy w 2020, liczba bezrobotnych w całym powiecie zamojskim wzrosła w stosunku do roku 2019 o 874 osoby. W 2020 roku odnotowano we wszystkich gminach wzrost liczby bezrobotnych.

Tabela 49. Porównanie liczby bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu zamojskiego w 2019 i 2020 roku

Lp.	Gmina	IV kw. 2019	IV kw. 2020	Różnica
1	Adamów	143	192	-49
2	Grabowiec	177	215	-38
3	Komarów	196	236	-40
4	Krasnobród	269	294	-25
5	Łabunie	247	265	-18
6	Miączyn	190	231	-41
7	Nielisz	162	183	-21
8	Radecznica	122	129	-7
9	Sitno	223	271	-48
10	Skierbieszów	179	233	-54
11	Stary Zamość	220	231	-11

12	Sułów	166	179	-13
13	Szczebrzeszyn	389	461	-72
14	Zamość	685	797	-112
15	Zwierzyniec	246	248	-2

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie w IV kwartale 2020 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania) liczba bezrobotnych na terenie Gminy Nielisz znacznie wzrosła w stosunku do stanu na koniec 2019. Kobiety stanowiły 42,62% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych. W stosunku do całego powiatu zamojskiego na terenie Gminy Nielisz odnotowano jedną z niższych liczb osób uprawnionych do zasiłku.

Tabela 50. Bezrobotni na tle innych gmin powiatu zamojskiego w IV kwartale 2020 roku

LP	Powiat / Gmina	Liczba bezrobotnych		Uprawnieni do zasiłku	Bezrobotni zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	Długotrwale bezrobotni (pow. 24 miesięcy)
		Ogółem	Kobiety			
Powiat zamojski		6 924	3 466	945	178	1 790
Miasta:		2 759	1 368	374	93	737
1.	Zamość	2 759	1 368	374	93	737
Gminy:		4 165	2 098	571	85	1 053
2.	Adamów	192	91	36	6	41
3.	Grabowiec	215	108	18	5	53
4.	Komarów	236	124	32	3	66
5.	Krasnobród	294	145	44	2	69
6.	Łabunie	265	133	40	5	69
7.	Miączyn	231	132	31	2	69
8.	Nielisz	183	78	22	2	37
9.	Radecznicza	129	65	23	1	29
10.	Sitno	271	144	32	6	70
11.	Skierbieszów	233	115	20	4	71
12.	Stary Zamość	231	116	26	6	60
13.	Sułów	179	89	20	3	55
14.	Szczebrzeszyn	461	219	62	10	120
15.	Zamość	797	417	136	24	159
16.	Zwierzyniec	248	122	29	6	85

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie

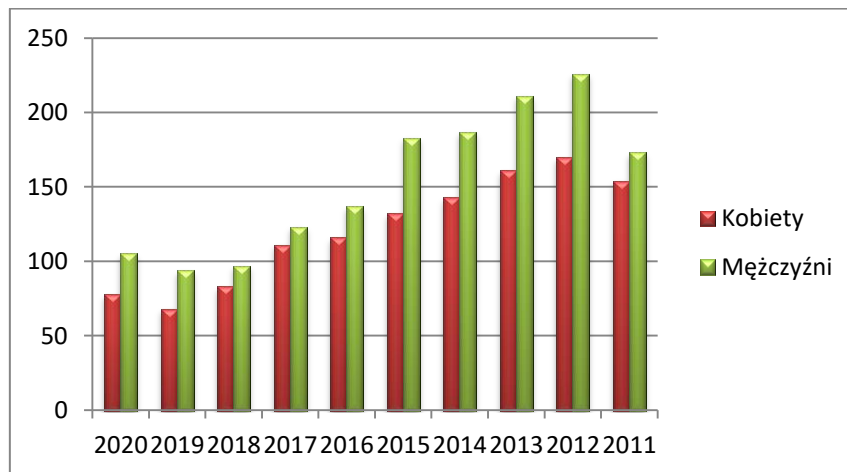

Tabela 51. Liczba osób bezrobotnych w Gminie Nielisz z podziałem na płeć w latach 2011-2020

Rok	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
2020	183	78	105
2019	162	68	94
2018	180	83	97
2017	234	111	123
2016	253	116	137
2015	315	132	183
2014	330	143	187
2013	372	161	211
2012	396	170	226
2011	327	154	173

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie

W IV kwartale 2020 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania) w Gminie Nielisz było zarejestrowanych 183 osoby bezrobotne, z czego 42,62% stanowiły kobiety i 57,38% stanowili mężczyźni. W stosunku do roku 2011 liczba bezrobotnych spadła o 144 osoby, jednakże wciąż pozostaje na wysokim poziomie.

Wykres 32. Osoby bezrobotne w Gminie Nielisz w latach 2011-2020 z podziałem na płeć

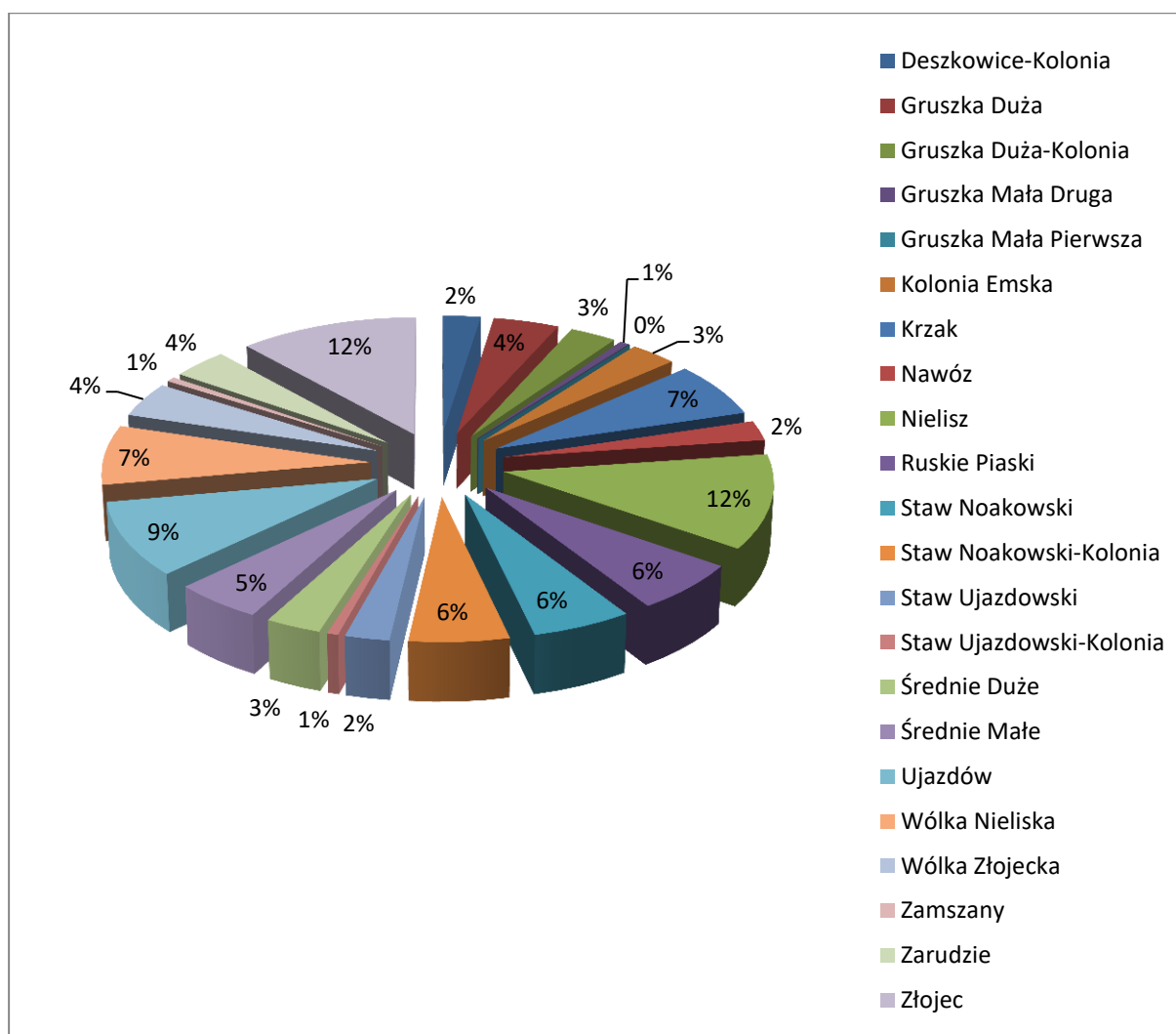
Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie

Największa liczba osób bezrobotnych odnotowana została w 2012 roku. W analizowanych latach wśród bezrobotnych przeważali mężczyźni.

Analizie poddano dane uzyskane z Urzędu Pracy za 2019 rok (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania). Z danych wynika, że najwięcej osób

bezrobotnych ogółem w stosunku do wszystkich osób bezrobotnych w Gminie Nielisz znajduje się w miejscowości Złojec (12%) oraz miejscowości Nielisz (12%). Najmniejsze bezrobocie odnotowano w miejscowości Gruszka Mała Pierwsza, gdzie nie odnotowano żadnego przypadku osób bezrobotnych. Szczegółowy rozkład przedstawia wykres poniżej.

Wykres 33. Stopień bezrobocia w miejscowościach Gminy Nielisz w 2019 roku.

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Zamościu

Ze względu na rolniczy charakter Gminy Nielisz i niewielką liczbę podmiotów gospodarczych, rynek pracy w Gminie jest niewielki. Dla wielu gospodarstw domowych głównym źródłem utrzymania jest praca na rachunek własny w rolnictwie. Źródłem

utrzymania dla wielu mieszkańców są również emerytury i renty wypłacane z budżetu państwa.

W związku z wysokim bezrobociem mieszkańcy Gminy wyjeżdżają w poszukiwaniu pracy do innych większych, ośrodków lub poza granice kraju, co przyczynia się do występowania zjawiska „eurosierot”. Problem ten dotyczy dzieci małych pozostawianych pod opieką dalszych członków rodziny z uwagi na wyjazd rodziców do pracy za granicę.

3.9. Zidentyfikowane problemy sfery społecznej

Na podstawie analizy danych dotyczących zagadnień z obszaru „Sfera społeczna” dokonano identyfikacji podstawowych problemów rozwoju Gminy Nielisz w tym zakresie:

- zmniejszanie się liczby ludności,
- postępowanie zjawiska starzenia się lokalnej społeczności,
- ujemne saldo migracji i ujemny wskaźnik przyrostu naturalnego,
- niedostateczny poziom rozwoju infrastruktury sportowej i rekreacyjnej,
- niedostateczny dostęp do specjalistycznych usług opieki zdrowotnej,
- wysokie bezrobocie,
- migracje zarobkowe,
- deficyt fachowców wielu branż,
- kłopoty związane z możliwością podjęcia zatrudnienia przez mieszkańców na obszarze Gminy,
- niskie wyniki egzaminów.

4. Sfera gospodarcza

4.1. Charakterystyka lokalnej gospodarki

Gmina Nielisz położona jest na terenie województwa lubelskiego, które charakteryzuje się szczególnie korzystnymi warunkami rozwoju przemysłu spożywczego, z uwagi na rolniczy charakter przeważającej części województwa oraz bardzo wysoką specjalizację w uprawach roślin przemysłowych oraz owoców i warzyw.

Środowisko przyrodnicze, wielokulturowość oraz walory turystyczne stwarzają znakomite warunki do rozwoju turystyki oraz rozwoju produkcji wyrobów regionalnych, w tym żywności ekologicznej.

Na terenie Gminy Nielisz działają małe zakłady produkcyjne i usługowe zatrudniające miejscową ludność. Do najbardziej znanych należą:

- gorzelnia w Ruskich Piaskach,
- kopalnia piasku w Ruskich Piaskach,
- Bank Spółdzielczy w Nieliszu z/s w Stawie Noakowskim,
- Hotel & Resort Marina w Nieliszu,
- Piekarnia Adam Ładniak,

Do głównych form działalności gospodarki gminnej należą:

- produkcja rolna,
- handel i usługi,
- oświata,
- służba zdrowia,
- obsługa komunikacji drogowej,
- obsługa ruchu turystycznego.

Okres od wejścia Polski do Unii Europejskiej jest dla rolnictwa okresem możliwości rozwoju i pozyskania dodatkowych środków na rozwój i modernizację rolnictwa. Duża część rolników skorzystała z tej szansy dokonując zakupu maszyn i urządzeń służących do efektywniejszego gospodarowania na swoim terenie, ich gospodarstwa rozwinęły się stając się bardziej konkurencyjne na rynku. Część osób pracujących do tej pory w rolnictwie wpisała się w strategię rozwoju jaką przyjęła Gmina Nielisz i zajęła się również działalnością pozarolniczą, np. otwierając kwatery agroturystyczne czy też oferując usługi z branży turystycznej.

Na terenie Gminy Nielisz działa Samorządowy Zakład Budżetowy, który powstał z dniem 1 stycznia 2015 r. Podstawowym przedmiotem działalności zakładu jest realizacja zadań Gminy Nielisz odnosząca się do: dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego, lokalnego transportu zbiorowego, zieleni gminnej

i zadrzewień, kultury fizycznej i sportu, w tym utrzymywania terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych.

1 kwietnia 2014 r. powstało w Nieliszu Centrum Integracji Społecznej, którego zadaniem jest reintegracja zawodowo-społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dzisiaj CIS w Nieliszu jest bardzo aktywną instytucją. Prowadzi działalność usługową: usługi budowlane, remontowo-wykończeniowe, usługi koparko-ładowarką, wymiana opon, mechanika samochodowa, usługi gastronomiczno-cateringowe, wynajem pracowników do prac polowych i porządkowych a także zajmuje się sprzedażą płodów rolnych. W ramach usług gastronomiczno-cateringowych CIS obsługuje imprezy okolicznościowe, tj.: komunie, wesela, chrzciny itp. Wynajmuje również salę na szkolenia i konferencje. Centrum Integracji Społecznej prowadzi również restaurację w Stawie Noakowskim.

Tabela 52. Liczba przedsiębiorstw na terenie województwa lubelskiego, powiatu zamojskiego oraz Gminy Nielisz w przeciągu ostatnich 10 lat

Rok	Województwo lubelskie	Powiat zamojski	Gmina Nielisz
2010	164 076	6 052	193
2011	162 095	5 923	189
2012	166 027	6 036	187
2013	169 762	6 214	199
2014	171 620	6 336	216
2015	173 184	6 390	222
2016	174 123	6 456	220
2017	177 365	6 625	229
2018	180 805	6 896	246
2019	185 315	7 181	266
2020	192 737	7 573	284

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Zgodnie z danymi Banku Danych Lokalnych GUS, w 2020 roku na terenie województwa lubelskiego było 192 737 podmiotów gospodarczych. Zauważalnym jest iż na terenie województwa z roku na rok jest tendencja wzrostowa w tym zakresie. Podobne tendencje są zauważalne w powiecie zamojskim, gdzie przez ostatnie 10 lat liczba podmiotów wzrosła o 1 521.

W Gminie Nielisz w 2020 roku w rejestrze REGON zarejestrowanych było 284 podmioty gospodarki narodowej, z czego 217 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 31 nowe podmioty, a 10 podmiotów zostało wyrejestrowanych.

Gmina posiada niższą aktywność gospodarczą niż średnia dla województwa i od średniej dla powiatu. Jedynie w przypadku fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców wskaźnik dla Gminy Nielisz jest wyższy niż w przypadku powiatu oraz województwa.

Tabela 53. Wskaźniki przedsiębiorczości w Gminie Nielisz, powiecie zamojskim oraz w województwie lubelskim w 2020 r.

Wyszczególnienie	Gmina Nielisz	Powiat zamojski	Województwo lubelskie
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	527	719	920
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	57	64	75
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	18	26	36
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	403	594	695
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	41	36	39

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Niska aktywność gospodarcza należy do głównych problemów sfery gospodarczej Gminy i hamuje proces jej rozwoju. Niski poziom aktywności oraz dominacja liczebna przedsiębiorstw funkcjonujących w formie indywidualnej działalności gospodarczej sprawiają, że na obszarze Gminy tworzonych jest mało nowych miejsc pracy. Szansą na podniesienie aktywności gospodarczej obszaru i zminimalizowanie niekorzystnych zjawisk gospodarczych na terenie Gminy Nielisz jest rozwijanie działalności pozarolniczej oraz rozwijanie sektora usług rynkowych, w tym także usług rolniczych, ukierunkowanych na obsługę lokalnych producentów rolnych.

Na przestrzeni lat 2010-2019 najwięcej (36) podmiotów zarejestrowano w roku 2018, a najmniej (13) w roku 2010. W tym samym okresie najwięcej (19) podmiotów

wykreślono z rejestru REGON w 2016 roku, najmniej (5) podmiotów wyrejestrowano natomiast w 2014 roku. Według danych z rejestru REGON wśród podmiotów posiadających osobowość prawną w Gminie Nielisz najwięcej (6) jest stanowiących spółki handlowe z ograniczoną odpowiedzialnością. Analizując rejestr pod kątem liczby zatrudnionych pracowników można stwierdzić, że najwięcej (258) jest mikroprzedsiębiorstw, zatrudniających 1-9 pracowników. 1,9% (5) podmiotów jako rodzaj działalności deklaruowało rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo, jako przemysł i budownictwo swój rodzaj działalności deklaruowało 21,4% (57) podmiotów, a 76,7% (204) podmiotów w rejestrze zakwalifikowana jest jako pozostała działalność.

Tabela 54. Ilość podmiotów gospodarczych w Gminie Nielisz wg klasyfikacji PKD 2007

Wyszczególnienie	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sekcja A	8	9	8	8	9	8	6	6	5	5
Sekcja C	11	11	12	12	14	13	12	13	14	16
Sekcja D	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
Sekcja E	0	1	1	1	2	2	2	2	2	2
Sekcja F	13	14	13	18	23	25	27	34	40	41
Sekcja G	75	70	75	75	65	61	69	75	75	75
Sekcja H	16	15	17	19	23	24	23	24	25	28
Sekcja I	6	7	8	9	10	8	9	9	9	10
Sekcja J	1	0	0	2	3	3	4	5	5	5
Sekcja K	11	9	9	9	9	9	7	7	8	8
Sekcja M	7	6	6	8	9	8	8	7	10	13
Sekcja N	1	2	2	2	3	4	8	7	8	10
Sekcja O	15	15	15	15	15	15	15	14	14	15
Sekcja P	4	4	6	6	6	8	6	6	7	8
Sekcja Q	5	7	8	8	8	8	8	8	9	11
Sekcja R	5	5	5	5	5	5	6	6	6	6
Sekcje S i T	11	12	14	19	18	19	19	23	28	30

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

A-rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,

C-przetwórstwo przemysłowe,

E-dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją,

F-budownictwo,

G-handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle,

H transport i gospodarka magazynowa,

I-działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi,

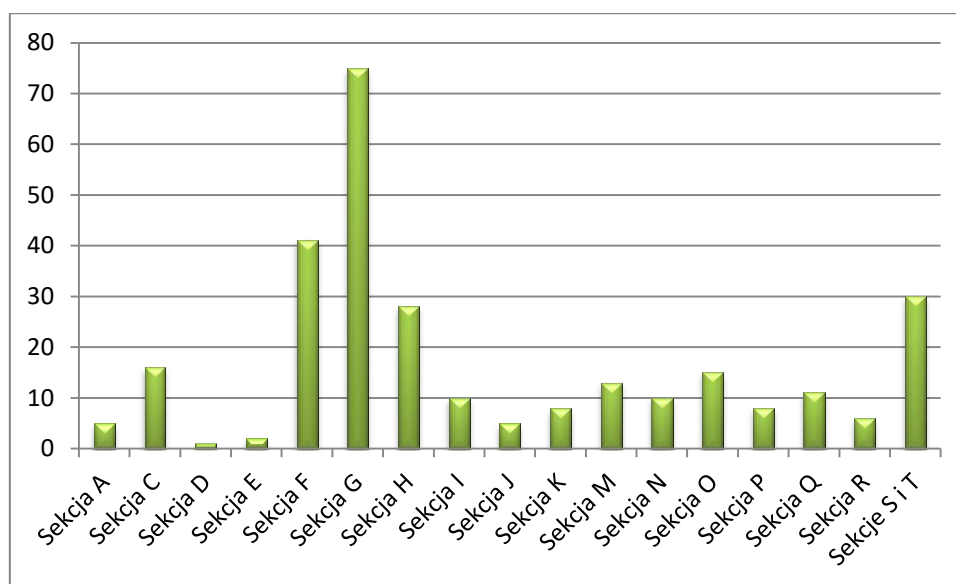
J-informacja i komunikacja,

L-działalność związana z obsługą rynku nieruchomości,

M-działalność profesjonalna, naukowa i techniczna,

*N-działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca,
 O-administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne,
 P-edukacja,
 Q-opieka zdrowotna i pomoc społeczna,
 R-działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją,
 S-pozostała działalność usługowa i T - gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników.*

Wykres 34. Ilość podmiotów gospodarczych w Gminie Nielisz wg klasyfikacji PKD 2007 w 2020 roku

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Analiza podmiotów gospodarczych według sekcji PKD 2007 pozwala stwierdzić, że pod koniec roku 2020 w Gminie Nielisz dominowały przedsiębiorstwa prowadzące działalność w zakresie handlu hurtowego i detalicznego, napraw pojazdów samochodowych, włączając motocykle-26,4%. Największa liczba podmiotów gospodarczych w tej działalności od wielu lat utrzymywała się na tym samym poziomie. Tendencje wzrostowe zauważalne są sekcjach C,E,F,J,M,N,R,S i T.

Wydaje się, że Gmina jest wystarczająco nasycona w usługi podstawowe, jednakże jest jeszcze wiele możliwości do wykorzystania w tym obszarze. Niestety rynek usług nie został do końca rozpoznany w sposób marketingowy, bowiem na przykład

występuje tu niedobór w zakresie obsługi ruchu turystycznego, a usługi ponadlokalne zaspokajane są przez obiekty zlokalizowane w Zamościu, odległym o ok 20 kilometrów.

4.2. Rolnictwo

Dominującą funkcję w strukturze gospodarki Gminy Nielisz pełni rolnictwo. Rolnictwo jest główną gałęzią gospodarki, która ma znaczący wpływ na poziom rozwoju Gminy i standard życia mieszkańców. Wynika to z typowego charakteru Gminy i znacznej odległości od większych aglomeracji miejskich. Z rolnictwa utrzymuje się ok. 80% ludności, reszta osób zajmuje się pracą zarobkową, sezonową itp. Jednak niskie dochody z rolnictwa zmuszają do szukania innych źródeł zarobkowych, co na terenie Gminy jest mało prawdopodobne, więc coraz większa liczba osób korzysta z usług GOPS.

Dużą część obszaru Gminy stanowią grunty rolnicze. Zgodnie z danymi ze Starostwa Powiatowego w Zamościu powierzchnia ogólna gruntów wynosi 11 316 ha szczegóły przedstawiają tabele poniżej. Największą powierzchnie stanowią grunty orne, najmniej z kolei tereny rekreacyjne.

Tabela 55. Grunty zabudowane i zurbanizowane na terenie Gminy Nielisz według danych na dzień 23 kwietnia 2021

Grunty zabudowane i zurbanizowane						
tereny mieszkaniowe	tereny przemysłowe	inne tereny zabudowane	tereny rekreacyjno-wypoczynkowe	drogi	koleje	inne
4	3	8	2	257	33	4

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Zamościu

Tabela 56. Grunty pod wodami na terenie Gminy Nielisz według danych na dzień 23 kwietnia 2021

Grunty pod wodami	
powierzeń, płynącymi	powierzeń, stojącymi
404	98

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Zamościu

Tabela 57. Grunty rolne na terenie Gminy Nielisz według danych na dzień 23 kwietnia 2021

Grunty rolne							
grunty orne	sady	łąki trwałe	pastwiska trwałe	grunty rolne zabudowane	grunty pod stawami	grunty pod rowami	Grunty zadrzewione i zakrzewione
6883	96	1 314	117	334	16	38	17

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych ze Starostwa Powiatowego w Zamościu

4.3. Turystyka

Gmina Nielisz przyciąga turystów pięknym położeniem. Naturalne źródła wodne oraz zbiornik retencyjno-rekreacyjny o powierzchni ponad 950 ha, pojemności 19,5 mln m³ i długości linii brzegowej 30 km, to prawdziwy raj dla wędkarzy i spragnionych aktywnego wypoczynku nad wodą. Głównie dzięki niemu Gmina stoi przed wielką szansą turystyczną. Jest to największy po wschodniej stronie Polski zbiornik wodny. Zlokalizowany w dorzeczu rzeki Wieprz i Por, otoczony pasem lasów iglastych rosnących na łagodnych zboczach, okalających zbiornik, tworzących piękny krajobraz oraz miejsce wypoczynku. Tworzone są warunki do rozwoju rekreacji i sportów wodnych. Obecnie z takich form wypoczynku korzysta dużo osób, zwłaszcza w weekendy. Ze względu na swoją powierzchnię zbiornik wodny „Nielisz” zwany jest „zamojskim morzem”. Część terenów przy zbiorniku wodnym została zagospodarowana przez Gminę Nielisz w ramach realizacji projektu pn. „Wykonanie infrastruktury turystycznej w otocze zbiornika wodnego Nielisz”, współfinansowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Lubelskiego na lata 2007–2013. W ramach projektu zostało wykonane 0,3 ha plaży oraz z 0,5 ha kąpieliska. W pobliżu plaży znalazły się 3 drewniane altanki pełniące role deszczochronów. Nieopodal usytuowane są budynki socjalno-sanitarne posiadające przebieralnie, kabiny z natryskami oraz toalety. Entuzjaści sportów wodnych mają możliwość wypożyczenia sprzętu pływającego, np. rowerków wodnych, kajaków i desek windsurfingowych. Dla łodzi i innego sprzętu pływającego udostępniana jest przystań wodna wraz ze slipem i wyciągarką. Dla miłośników wodnych zawodów sportowych na zagospodarowanym terenie jest dostępny pełnowymiarowy, sześciostanowiskowy tor wioślarski o długości ok. 2 km. Plaża, kąpielisko oraz cała towarzysząca infrastruktura jest ogólnodostępna.

Gmina Nielisz wraz ze zbiornikiem stanowi jeden z najatrakcyjniejszych elementów szlaku turystycznego Roztoczańskiego Parku Narodowego i Szczebrzeszyńskiego Parku Krajobrazowego. Zwolennicy aktywnych form rekreacji znajdą tu coś dla siebie. Rowerzyści mogą przemierzać kilometry tras rowerowych, zwolennicy pieszych wycieczek wędrują terenami atrakcyjnymi przyrodniczo poznając historię oraz zabytki Gminy. Miejscem godnym odwiedzenia są dwa zespoły dworskie w miejscowościach Ruskie Piaski (1906 r.), w którym zlokalizowany jest Dom Pomocy Społecznej i w Ujazdowie (1880 r.), który został odrestaurowany i obecnie pełni funkcję noclegowo-gastronomiczną.

Miejscem godnym odwiedzenia jest także oczko wodne „Sodoma” w miejscowości Kolonia Zamszany (w niedalekiej odległości od pałacu w Ruskich Piaskach), znajduje się ono w kompleksie leśnym, stanowi piękny widok dla miłośników przyrody, miejsce do spacerów i zbierania grzybów w pobliskim lesie.

Niewiele ponad 4 km od zapory w Nieliszu znajduje się niezwykle źródło Św. Jana w Kolonii Staw Ujazdowski. Jego historia sięga XIX wieku. Woda źródłana ma pomagać na schodzenia, zaś szczególną moc zyskuje w czasie Wielkanocy oraz 24 czerwca – w dzień, kiedy wg wiary ludzi św. Jan chrzczył wszystkie wody. Ludzie przybywający do źródła pili wodę, obmywali się nią. Pozostawili też wiele rzeczy osobistych, wierząc, że woda uleczy ich dolegliwości. Pierwsza drewniana kapliczka z figurami św. Jana Chrzciciela, obraz Matki Boże powstała tu po 1915 roku. Kapliczka była też miejscem odprawiania majowych i czerwcowych nabożeństw majowe i czerwcowe. Obecnie nieistniejącą kapliczkę ufundował w 1997 roku Mieczysław Krawczyk z Dębicy, d. mieszkaniec Kolonii. W niedzielę poprzedzającą 24 czerwca odprawiane jest w kapliczce nabożeństwo. Wierni odwiedzają też to miejsce w Wielki Piątek i Wielkanoc zabierając wodę ze źródła do domów.

Na terenie Gminy znajdują się dwa szlaki rowerowe: niebieski i zielony. Zaletami tych szlaków jest to że są oddalone od dróg wojewódzkich (na szlaku niebieskim przez drogę wojewódzką przechodzi się tylko 2 razy). Szlaki wyznaczone są przez tereny dróg polnych oraz drogi asfaltowe, na których jest mały ruch komunikacyjny. Przez Gminę

Nielisz przebiega trasa Wschodniego Szlaku Rowerowego „Green Velo”, drogi, która pozwala na rowerze przejechać przez pięć województw Polski Wschodniej.

Ciekawym obiektem jest także drewniany kościół pw. św. Wojciecha w Nieliszu, którego pochodzenie sięga połowy XVIII wieku, ale ma na swym wyposażeniu starsze elementy, pochodzące z innych świątyń. Przy kościele znajduje się kaplica z 1906 roku, która powstała z altany, w której, na granicy Ordynacji witano ordynata Maurycego Zamoyskiego wracającego od ślubu w Klemensowie.

W lipcu i sierpniu poziom obłożenia miejsc noclegowych w Gminie Nielisz sięga nawet 90% co wskazuje na stałe zainteresowanie Gminą wśród turystów. Wizyty turystów w gminie Nielisz są mocno powiązane z warunkami atmosferycznymi. Z racji tego, że główną atrakcją w Gminie jest wypoczynek nad Zalewem Nielisz, pogoda bardzo mocno wpływa na ruch turystyczny. Jednak mimo nawet kapryśnego lata, popularność zbiornika Nielisz nie słabnie, co dobrze rokuje na dalszy zrównoważony rozwój turystyki w Gminie¹⁰.

Szlak rowerowy "Nad Zalewem"

Niezwykłą atrakcją Gminy Nielisz jest część Wschodniego Szlaku Rowerowego „Green Velo” - "Nad Zalewem"-niebieski szlak rowerowy. Dystans szlaku to 25,9 km. Przeznaczony jest nie tylko dla rowerzystów zawodowych lecz również okazjonalnych. Na przejechanie szlaku rowerzysta potrzebuje ok 2:10h. Nachylenie szlaku to 0,59%. Jego najwyższy punkt znajduje się na wysokości 227 m n.p.m., najniższy z kolei 202 m n.p.n. Szlak rowerowy "Nad Zalewem" biegnie dookoła Zalewu Nielisz. Rozpoczyna się i kończy w Nieliszu, będącym centrum aktywności turystycznej nad tym zbiornikiem wodnym. Trasa biegnie po drogach asfaltowych oraz leśnymi i polnymi duktami. Po drodze można podziwiać ładne lasy i widoki na jezioro. Jest to przyjemna trasa rekreacyjna.

Szlak biegnie przez turystyczną miejscowość Nielisz w pobliżu jeziora, a następnie zagłębia się w położony na wschodnim brzegu zbiornika kompleks lasów mieszanych. Przecina następnie rolniczą dolinę Wieprza, mijając wieś Michalów. W tej miejscowości

---

¹⁰ <https://nielisz.pl/turystyka/atrakcje-turystyczne/>

godny uwagi jest piękny, niestety mocno zaniedbany, barokowy zespół pałacowo-parkowy rodu Zamojskich. Pałac ten nosi nazwę Klemensów, od imienia jednego z członków tego rodu. W tym miejscu, w roku 2013, kręcono znany polski film „Ida”. Szlak zatacza łuk, skręcając z doliny Wieprza ponownie na północ. Od tego miejsca biegnie on wspólnie z trasą Green Velo i prowadzi do wsi Kulików, ponownie nad brzegiem jeziora. Kulików jest bardzo starą wsią. Pierwsza wzmianka o niej pochodzi z 1398 roku, kiedy należała ona do włości szczebrzeskiej Dymitra z Goraja. W końcu XVI w. została ona włączona do utworzonej przez Jana Zamoyskiego Ordynacji Zamojskiej. Doliny Wieprza i Poru były miejscami osadnictwa człowieka już w pradziejach. Na zachód od grobli, na której znajduje się droga, znajduje się rozlewisko rzeki Por. Główny akwen zbiornika Nielisz znajduje się zaś po stronie zachodniej. Otoczenie grobli to podmokłe, grząskie grunty, niezauważalnie przechodzące w akwen jeziora. Wahania poziomu wody związane są z retencyjnym charakterem zbiornika, w którym zatrzymuje się wodę, potrzebną w okresie suszy. Panoramę okolicy podziwiać najlepiej z wieży widokowej, usytuowanej na grobli, wspólnie z miejscem odpoczynku rowerzystów na szlaku Green Velo. Z tego miejsca, nadal wzdłuż zbiornika, szlak wraca do Nielisza, biegnąc w ostatniej części po grobli, która przegradza dolinę Wieprza, tworząc ziemną zaporę. Rozciągają się z niej piękne widoki na ten zbiornik.

Atrakcje na szlaku:

1. Zalew Nielisz,
2. Kulików - punkt widokowy,
3. Kościół w Nieliszu,
4. Kompleks leśny na wschód od zalewu.

Szlak w całości przejezdny dla roweru z sakwami lub przyczepką rowerową. Szlak poprowadzony wyłącznie po drogach wyłączonych z ruchu pojazdów lub po drogach lokalnych o małym i bardzo małym natężeniu ruchu pojazdów, brak niebezpiecznych skrzyżowań. Szlak o charakterze rekreacyjnym¹¹.

---

¹¹ <https://greenvelo.pl/detal/1158-greenvelo-nad-zalewem-niebieski-szlak-rowerowy>

Rysunek 4. Szlak rowerowy "Nad Zalewem"

Źródło: <https://greenvelo.pl/detal/1158-greenvelo-nad-zalewem-niebieski-szlak-rowerowy>

Zielony szlak rowerowy "Nad Wieprzem"

Szlak rowerowy "Nad Wieprzem" to licząca niecałe 20 kilometrów, oznakowana kolorem zielonym trasa rowerowa, biegnąca dwoma brzegami rzeki Wieprz, poniżej zalewu w Nieliszu. Trasa jest dość urozmaicona, biegnie częściowo przez pola uprawne i wsie w dolinie Wieprza, jak i przez lasy i wzgórza na jej wschodniej krawędzi. Atrakcją szlaku są ładne widoki oraz kilka starych dworów i pałaców. Trasa rozpoczyna się w północnej części wsi Nielisz. To dziś popularna miejscowość wypoczynkowa, w której znajdują się wypożyczalnie sprzętu wodnego, domki letniskowe i kwatery noclegowe. Atrakcją wsi jest drewniany kościół z XIX wieku.

W pierwszej części trasa biegnie przez las, porastający pagórkowate tereny, otaczające od wschodu dolinę Wieprza. Po kilku kilometrach zobaczyć można między drzewami

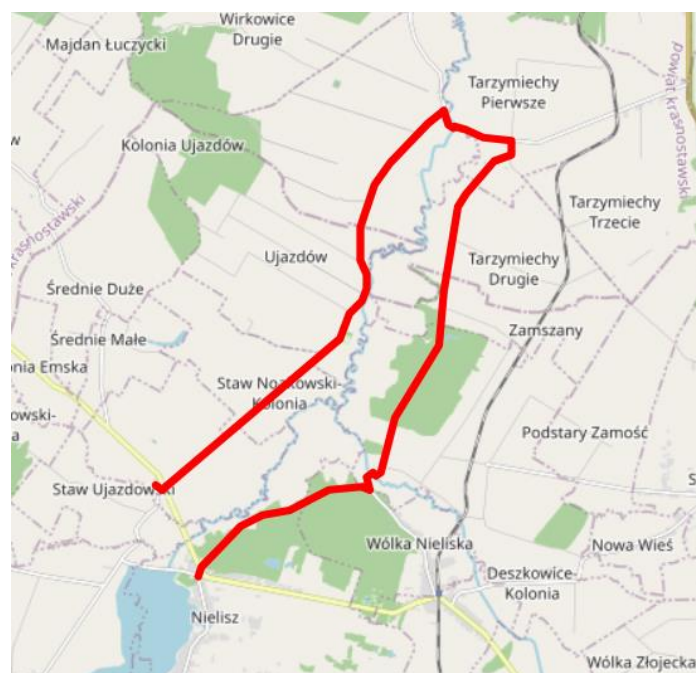
jedną z ładniejszych rezydencji szlacheckich na Lubelszczyźnie, jakim jest eklektyczny pałac w Ruskich Piaskach. Liczący ponad 100 lat obiekt, wraz z otaczającym go, pięknym parkiem został odnowiony w ostatnich latach. Mieści dom pomocy społecznej, służący rehabilitacji przewlekle chorych psychicznie. Specjalizuje się w hortiterapii, czyli leczeniu ogrodami. Służy temu otaczający go park.

Dalsza trasa prowadzi w dół rzeki Wieprz, i we wsi Wirkowice trasa przekracza rzekę i zawraca w kierunku Nielisza, napotykać znaki szlaku Green Velo. Obie trasy wspólnie biegną zachodnim brzegiem doliny do Stawu Noakowskiego, mijając po drodze kolejne, mniejsze zachowane w gorszym stanie założenia dworsko-parkowe. Trasa kończy się przy miejscu odpoczynku rowerzystów szlaku Green Velo w Stawie Noakowskim. Do miejsca startu najlepiej wrócić wzdłuż zapory na rzece - odcinek ten to niecałe 2,5 kilometra. Wycieczka szlakiem więc zamknie się w około 20 kilometrach.

Atrakcje na szlaku:

1. Staw Noakowski - dwór
2. Ruskie Piaski - pałac
3. Dolina Wieprza i lasy otaczające dolinę - ładne krajobrazy

Szlak w całości przejezdny dla roweru z sakwami / przyczepką rowerową. Szlak poprowadzony wyłącznie po drogach wyłączonych z ruchu pojazdów lub po drogach lokalnych o małym i bardzo małym natężeniu ruchu pojazdów, brak niebezpiecznych skrzyżowań. Szlak o charakterze rekreacyjnym. Szlak o szczególnych walorach przyrodniczych. Szlak o szczególnych walorach widokowych.

Rysunek 5. Szlak rowerowy "Nad Wieprzem"

Źródło: <https://greenvelo.pl/detal/1165-greenvelo-zielony-szlak-rowerowy-nad-wieprzem>

Turystyka na terenie Gminy Nielisz odgrywa obecnie znaczącą rolę w gospodarce Gminy, dzięki sprzyjającym warunków naturalnych, wynikających przede wszystkim z nieskażonego środowiska przyrodniczego, atrakcji krajobrazowych i wyjątkowego mikroklimatu. Na terenie Gminy występują gospodarstwa agroturystyczne, które oferują miejsca noclegowe.

Szerszy rozwój agroturystyki mógłby być jednym ze sposobów rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnej Gminy. Argumentem przemawiającym za jej rozwojem w Gminie jest czyste i nieskażone środowisko naturalne, produkowana zdrowa żywność jak również wiele pięknych szlaków turystycznych i krajobrazowych. Sytuacja ta ma tym istotniejsze znaczenie, iż tego typu działalność ma korzystny wpływ na zróżnicowanie lokalnej gospodarki, a także możliwość ograniczenia bezrobocia na obszarach wiejskich.

Na terenie Gminy znajdują się obiekty zabytkowe, miejsca cechujące się atrakcyjnymi warunkami przyrodniczo-krajobrazowymi oraz obszary chronione, które mogą stanowić zachętę dla odwiedzających. Warto wykorzystać posiadane przez Gminę walory tego typu do rozwoju działalności turystycznej w racjonalnej, dostosowanej do miejscowych warunków skali. W tym celu konieczne jest wyeksponowanie posiadanych przez Gminę walorów poprzez akcje promocyjne i informacyjne, ułatwienie zwiedzania

Gminy poprzez wytyczanie większej ilości szlaków i ścieżek turystycznych, uatrakcyjnianie miejsc turystycznych poprzez budowę małej architektury, umieszczanie tablic informacyjnych, map, odnową i ochroną miejsc o wysokich walorach poznawczych.

4.4. Zidentyfikowane problemy sfery gospodarczej

- niedostatecznie rozwinięty sektor usług rynkowych i działalności pozarolniczej,
- niedobór w zakresie obsługi ruchu turystycznego,
- tradycyjny sposób prowadzenia produkcji rolnej,
- uzależnienie od rolnictwa,
- niewystarczające nasycenie w usługi podstawowe.

5. Zarządzanie

5.1. Podstawy prawne

Gmina Nielisz jest jednostką samorządu terytorialnego, utworzoną na podstawie ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, która reguluje podstawowe kompetencje oraz zakres działań i obowiązków Gminy.

Gmina wykonuje zadania publiczne w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność. Posiada osobowość prawną, a jej samodzielność podlega ochronie sądowej. Do zakresu działania Gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów.

Do zadań własnych Gminy należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty.

Do najważniejszych aktów prawnych wpływających na działalność Gminy można zaliczyć:

- Ustawę o finansach publicznych,
- Ustawę Prawo zamówień publicznych,
- Ustawę o gospodarce komunalnej,

- Ustawę o gospodarce nieruchomościami,
- Ustawę o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym,
- Ustawę o utrzymaniu porządku i czystości w gminie,
- Ustawę o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i odprowadzeniu ścieków,
- Ustawę o pracownikach samorządowych,
- Ustawę o swobodzie działalności gospodarczej,
- Kodeks Postępowania Administracyjnego.

5.2. Organizacja

Podstawowym dokumentem własnym regulującym ustrój Gminy jest Statut Gminy Nielisz. Gmina Nielisz posiada osobowość prawną oraz działa na rzecz zaspakajania zbiorowych potrzeb społeczności lokalnych.

Do zakresu działania Gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Zadania Gminy określone zostały w art. 7 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z art. 7 cyt. wyżej ustawy Zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych Gminy.

W szczególności zadania własne obejmują sprawy:

- ładu przestrzennego, gospodarki nieruchomościami, ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej,
- gminnych dróg, ulic, mostów, placów oraz organizacji ruchu drogowego,
- wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię elektryczną i ciepłą oraz gaz,
- działalności w zakresie telekomunikacji,
- lokalnego transportu zbiorowego,
- ochrony zdrowia,
- pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych,
- wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- gminnego budownictwa mieszkaniowego,

- edukacji publicznej,
- kultury, w tym bibliotek gminnych i innych instytucji kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,
- kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych,
- targowisk i hal targowych,
- zieleni gminnej i zadrzewień,
- cmentarzy gminnych,
- porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego,
- utrzymania gminnych obiektów i urządzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych,
- polityki prorodzinnej, w tym zapewnienia kobietom w ciąży opieki socjalnej, medycznej i prawnej,
- wspierania i upowszechniania idei samorządowej, w tym tworzenia warunków do działania i rozwoju jednostek pomocniczych i wdrażania programów pobudzania aktywności obywatelskiej,
- promocji Gminy,
- współpracy i działalności na rzecz organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2019 r. poz. 688, 1570 i 2020 oraz z 2020 r. poz. 284),
- współpracy ze społecznościami lokalnymi i regionalnymi innych państw.

Ustawy mogą nakładać na Gminę obowiązek wykonywania zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, a także z zakresu organizacji przygotowań i przeprowadzenia wyborów powszechnych oraz referendum. Zadania z zakresu administracji rządowej Gmina może wykonywać również na podstawie porozumienia z organami tej administracji. Gmina może wykonywać zadania z zakresu właściwości powiatu oraz zadania z zakresu właściwości województwa na podstawie porozumień z tymi jednostkami samorządu terytorialnego.

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym organami gminy są Rada Gminy i Wójt. W celu wykonywania swych zadań Gmina tworzy jednostki organizacyjne. Organem stanowiącym i kontrolnym jest Rada Gminy, natomiast organem wykonawczym Wójt Gminy. Wójt wykonuje swoje zadania przy pomocy Urzędu Gminy. Pracą Urzędu kieruje Wójt przy pomocy Sekretarza, Skarbnika i pracowników merytorycznych, którzy ponoszą odpowiedzialność przed Wójtem za realizację swoich zadań. Siedzibą Urzędu Gminy jest miejscowość Nielisz.

Jednostkami pomocniczymi Gminy są następujące sołectwa:

1) Deszkowice-Kolonia,	14) Staw Ujazdowski,
2) Gruszka Duża,	15) Staw Ujazdowski-Kolonia,
3) Gruszka Duża-Kolonia,	16) Średnie Duże,
4) Gruszka Mała Druga,	17) Średnie Małe,
5) Gruszka Mała Pierwsza,	18) Ujazdów,
6) Kolonia Emska,	19) Wólka Nieliska,
7) Krzak,	20) Wólka Złojcka,
8) Nawóz,	21) Zamszany,
9) Nielisz,	22) Zarudzie „Kolonia”
10) Ruskie Piaski	23) Zarudzie „Stara Wieś”
11) Ruskie Piaski „Stara Wieś”,	24) Złojec I
12) Staw Noakowski,	25) Złojec II.
13) Staw Noakowski-Kolonia,	

W Gminie funkcjonują następujące jednostki organizacyjne:

- Biblioteka Publiczna Gminy Nielisz,
22-413 Nielisz, Krzak 91,
tel. (84) 631 34 18,
e-mail: biblioteka@nielisz.pl
www. biblioteka.nielisz.pl
- Centrum Integracji Społecznej,
22-413 Nielisz, Staw Noakowski 101,
tel. 887-793-888
e-mail: cis.krzak@wp.pl

- Centrum Usług Wspólnych w Nieliszu,
Nielisz 279, 22-413 Nielisz,
tel. (84) 631 27 27, (84) 631 27 15,
e-mail: cuwrrw@nielisz.pl
- Dzienny Dom "Seniora +",
22-413 Nielisz, Krzak 54B.
- Gminny Ośrodek Kultury,
Nielisz 199, 22-413 Nielisz,
tel. (84) 631 27 24,
e-mail: gok@nielisz.pl
www.gok.nielisz.pl
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nieliszu,
Krzak 91, 22-413 Nielisz,
tel. (84) 687 94 89, (84) 687 94 89,
e-mail: gops@nielisz.pl
<http://www.gopsnielisz.naszops.pl/kontakt>
- Samorządowy Zakład Budżetowy,
Staw Noakowski 101, 22-413 Nielisz,
e-mail: szbnielisz@onet.pl
- Szkoła Podstawowa im. Dzieci Zamojszczyzny w Złójcu,
Złojec 226, 22-413 Złojec,
tel/fax: (84) 631 34 34,
e-mail: spzlojec@op.pl
[/spzlojec.net/](http://spzlojec.net/)
- Szkoła Podstawowa im. Jana Króla w Nieliszu,
Nielisz 278, 22-413 Nielisz,
tel. (84) 631 27 03, (84) 63 129 15
e-mail: spnielisz@op.pl
spnielisz.edupage.org

5.3. Finanse

Zgodnie z danymi opublikowanymi w Banku Danych Lokalnych GUS, dochody budżetu Gminy Nielisz w 2020 roku wynosiły 29 515 475,93 zł.

Tabela 58. Dochody Gminy Nielisz w 2020 roku

Dochody majątkowe		
ogółem	zł	271 581,29
Dochody własne		
razem	zł	1 053,59
Dotacje		
dotacje ogółem		
ogółem	zł	4 460 822,42
inwestycyjne	zł	4 347 536,42
Finansowanie i współfinansowanie programów i projektów unijnych		
dochody razem	zł	4 460 822,42

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Pod względem działów klasyfikacji budżetowej, największą część dochodów stanowią dochody działu 758 - Różne rozliczenia.

Tabela 59. Dochody Gminy Nielisz w 2020 roku według działów Klasyfikacji Budżetowej

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2020
ogółem	zł	29 515 475,93
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	zł	591 720,44
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	zł	356 418,90
Dział 600 - Transport i łączność	zł	101 746,50
Dział 630 - Turystyka	zł	0,00
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	zł	445 359,35
Dział 720 - Informatyka	zł	565 421,72
Dział 750 - Administracja publiczna	zł	85 009,68
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	zł	70 462,16
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	zł	239 880,00
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	zł	3 621 614,76
Dział 758 - Różne rozliczenia	zł	11 051 987,07
Dział 801 - Oświata i wychowanie	zł	289 636,24

Dział 852 - Pomoc społeczna	zł	557 260,89
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	zł	82 217,00
Dział 855 - Rodzina	zł	7 212 586,57
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	zł	3 033 051,25
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	zł	1 211 103,40

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS

Poniższa tabela prezentuje podstawowe kategorie dochodów własnych Gminy wraz z ich udziałem w całkowitym dochodzie własnym.

Tabela 60. Główne kategorie dochodów własnych Gminy Nielisz w 2020 roku

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2020
razem	zł	5 707 287,38
dochody podatkowe - podatek rolny	zł	875 157,69
dochody podatkowe - podatek leśny	zł	58 781,64
dochody podatkowe - podatek od nieruchomości	zł	677 932,37
dochody podatkowe - podatek od środków transportowych	zł	17 176,40
dochody podatkowe - podatek od spadków i darowizn	zł	10 879,00
dochody podatkowe - podatek od czynności cywilnoprawnych	zł	175 325,40
dochody podatkowe - podatek od działalności gospodarczej osób fizycznych, opłacany w formie karty podatkowej	zł	75,00
dochody podatkowe - ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	zł	1 815 327,50
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa razem	zł	1 654 729,79
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	zł	1 652 498,00
udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	zł	2 231,79
wpływy z opłaty skarbowej	zł	20 336,00
wpływy z opłaty eksploatacyjnej	zł	43 000,40
wpływy z usług	zł	477 158,86
wpływy z opłaty targowej	zł	17 660,00
wpływy z innych lokalnych opłat pobieranych przez jednostki samorządu terytorialnego na podstawie odrębnych ustaw	zł	587 035,69
dochody z majątku	zł	271 581,29
dochody z majątku - dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych JST oraz innych umów o podobnym charakterze	zł	257 660,15
pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł - razem	zł	647 044,00
pozostałe dochody - środki na dofinansowanie własnych zadań pozyskane z innych źródeł - inwestycyjne	zł	647 044,00

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Dochód na jednego mieszkańca ogółem wynosił 5 448,68 zł. Była to wartość nieco wyższa od średniej dla gmin powiatu zamojskiego (5 038,73 zł) oraz niższa od średniej wszystkich gmin województwa lubelskiego (5 546,68 zł). Dochody własne na 1 mieszkańca wynosiły 1 053,59 zł.

Tabela 61. Dochody Gminy Nielisz na 1 mieszkańca w 2020 roku

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2020
ogółem	zł	5 448,68
dochody własne	zł	1 053,59
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób fizycznych	zł	305,06
dochody własne - udziały w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa podatek dochodowy od osób prawnych	zł	0,41
dochody własne - dochody podatkowe ustalone i pobierane na podstawie odrębnych ustaw	zł	335,12

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Wydatki budżetu Gminy Nielisz ogółem wynosiły w 2020 roku 26 986 417,37 zł i były niższe od dochodów o 2 529 058,56 zł.

Tabela 62. Wydatki Gminy Nielisz w 2020 roku

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2020
ogółem	zł	26 986 417,37
wydatki majątkowe ogółem	zł	4 480 356,51
wydatki majątkowe inwestycyjne	zł	4 480 356,51
udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem	%	16,6
wydatki bieżące ogółem	zł	22 506 060,86
wydatki bieżące na wynagrodzenia	zł	7 063 040,3
wydatki bieżące na pochodne od wynagrodzeń	zł	1 389 601,91
wydatki bieżące na zakup materiałów i usług	zł	3 496 458,34
świadczenia na rzecz osób fizycznych	zł	8 112 546,47
wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem	zł	13 070 713,62
wydatki na obsługę długu (obsługa długu publicznego bez wypłat z tytułu gwarancji i poręczeń)	zł	222 059,78

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Pod względem działów klasyfikacji budżetowej, największą część wydatków stanowiły wydatki w dziale Dział 855-Rodzina. Łącznie wydatki w tym dziale wynosiły

7 434 408,31 zł. Niewiele mniej stanowiły wydatki z działu 801-Oświata i wychowanie, którego łączna wartość wydatków wyniosła w 2020 roku 7 224 438,58 zł.

Tabela 63. Wydatki Gminy Nielisz w 2020 roku według działów Klasyfikacji Budżetowej

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2020
ogółem	zł	26 986 417,37
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	zł	728 160,60
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	zł	422 321,39
Dział 600 - Transport i łączność	zł	1 089 344,15
Dział 630 - Turystyka	zł	83 057,76
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	zł	618 641,98
Dział 710 - Działalność usługowa	zł	31 642,10
Dział 720 - Informatyka	zł	900 105,18
Dział 750 - Administracja publiczna	zł	2 501 076,79
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	zł	70 462,16
Dział 752 - Obrona narodowa	zł	250,40
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	zł	406 628,35
Dział 757 - Obsługa długu publicznego	zł	222 059,78
Dział 758 - Różne rozliczenia	zł	0,00
Dział 801 - Oświata i wychowanie	zł	7 224 438,58
Dział 851 - Ochrona zdrowia	zł	65 995,73
Dział 852 - Pomoc społeczna	zł	1 223 846,72
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	zł	299 097,28
Dział 855 - Rodzina	zł	7 434 408,31
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	zł	970 543,52
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	zł	2 581 220,11
Dział 926 - Kultura fizyczna	zł	113 116,48

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

Wydatki Gminy Nielisz na jednego mieszkańca wynosiły w 2020 roku 4 981,80 zł.

W przypadku wydatków na 1 mieszkańca, wartość ta jest wyższa od średniej dla gmin powiatu zamojskiego (4 810,04 zł), natomiast niższa od średniej województwa lubelskiego (5 339,99 zł).

Tabela 64. Wydatki na 1 mieszkańca Gminy Nielisz w 2020 roku

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2020
ogółem	zł	4 981,80
w Dziale 801- Oświata i wychowanie	zł	1 333,66
w Dziale 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	zł	476,50
wydatki w rozdziale 90005 Ochrona powietrza atmosferycznego i klimatu	zł	2,91
wydatki majątkowe	zł	827,09

Źródło: Doradztwo i Reklama Sp. z o.o. na podstawie danych Banku Danych Lokalnych GUS.

6. Konsultacje społeczne

Jednym z najważniejszych etapów w procesie opracowywania dokumentu strategicznego jest analiza opinii mieszkańców na temat jakości życia w zamieszkiwanej przez nich Gminie. W toku prac nad Strategią Rozwoju Gminy Nielisz na lata 2021-2027 przeprowadzono analizę, której celem było poznanie opinii lokalnej społeczności.

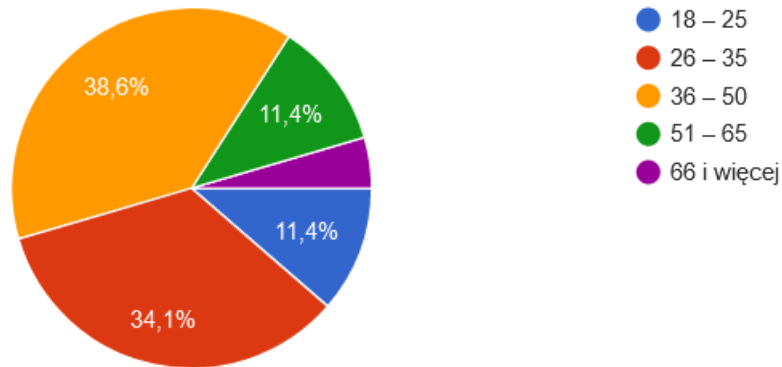
Ankieta miała na celu zapoznanie się z opinią mieszkańców Gminy na temat aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, mocnych i słabych stron, oraz szans i zagrożeń związanych z jej funkcjonowaniem a także ukaże potencjał do dalszego rozwoju. Wyniki ankietyzacji będą wykorzystane w procesie formułowania celów rozwoju i wyboru obszarów priorytetowych.

W badaniu ankietowym wszyscy mieszkańcy Gminy, poprzez odpowiednio dobraną skalę mogli określić na jakim poziomie ich zdaniem znajdują się wybrane aspekty życia społecznego, gospodarczego, środowiskowego i przestrzenno-funkcjonalnego.

Ankieta została udostępniona na stronie oraz portalach społecznościowych Gminy, jak również możliwa do pobrania w siedzibie Urzędu Gminy. Wśród ankietowanych wypełnione zostały jedynie ankietę elektroniczne (wzór ankiety w załączeniu do diagnozy).

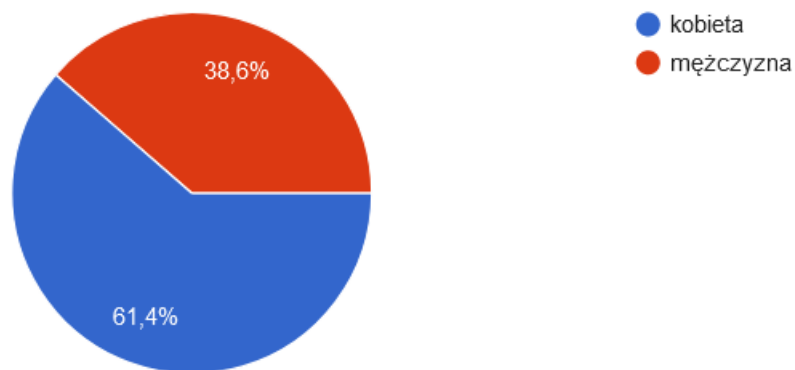
Ankieta została wypełniona przez 44 respondentów. Najwięcej z nich stanowili mieszkańcy w wieku 36-50 lat (38,6%). Wśród ankietowanych przeważały kobiety (61,4%).

Wykres 35. Wiek ankietowanych

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

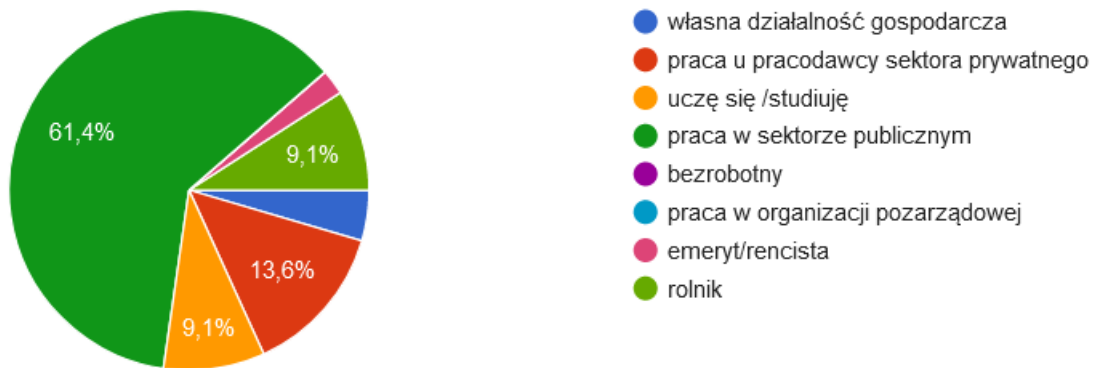
Wykres 36. Płeć ankietowanych

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

70,5% ankietowanych posiada wyższe wykształcenie a ich aktywność zawodowa to w przeważającym stopniu praca w sektorze publicznym (61,4%).

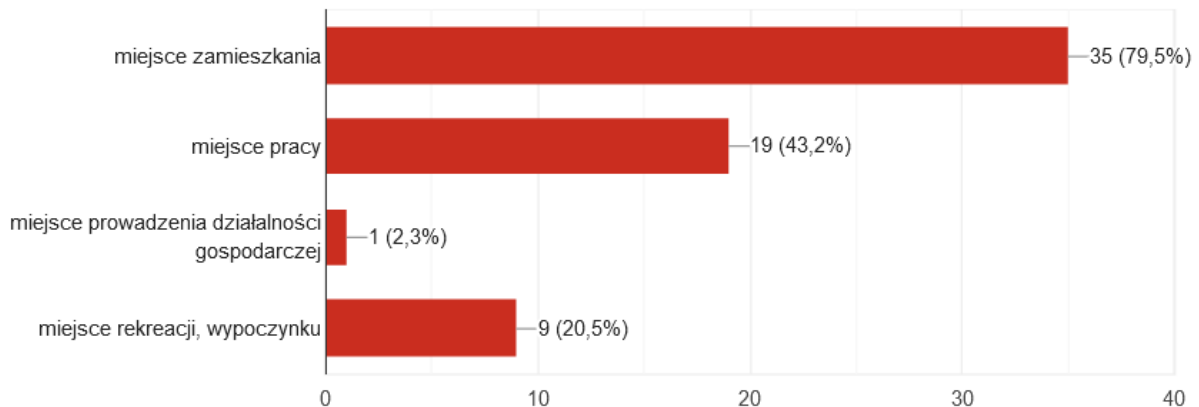
Wykres 37. Aktywność zawodowa ankietowanych

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wśród ankietowanych przeważali mieszkańcy Gminy Nielisz, jednak w dużym procencie Gmina Nielisz była dla ankietowanych miejscem pracy. 38,6% to mieszkańcy miejscowości Nielisz a czas zamieszkania w Gminie to 11 lat i więcej co sugeruje, że większość ankietowanych to dłużej mieszkający, którzy znają problemy i potrzeby Gminy na przestrzeni lat.

Wykres 38. Związek z terenem Gminy Nielisz

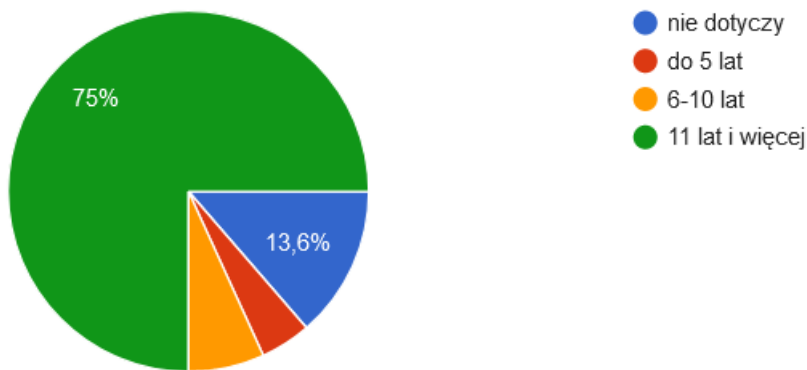
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 39. Miejsce zamieszkania ankietowanych

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

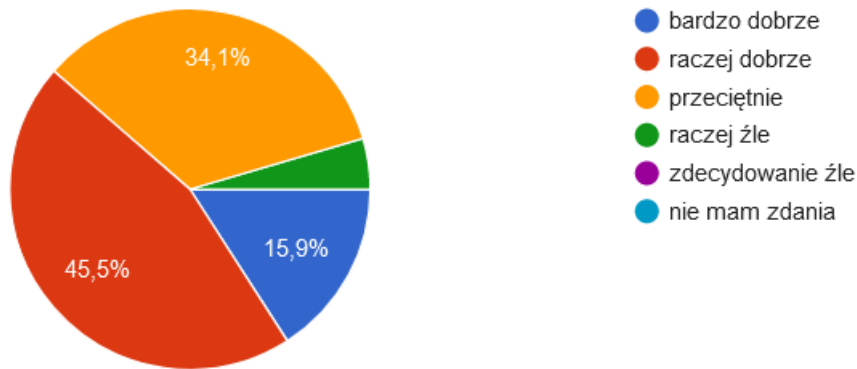
Wykres 40. Czas zamieszkania ankietowanych na terenie Gminy Nielisz

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Analizie poddano jakość i poziom życia mieszkańców na terenie Gminy Nielisz. Na pytanie „Jak ogólnie ocenia Pani/Pan poziom życia w Gminie Nielisz?” ankietowani uwzględniając sześciostopniową skalę (bardzo dobrze, raczej dobrze, przeciętnie, raczej źle, zdecydowanie źle, nie mam zdania). Ankietowani w większości głosów uznali że poziom życia na terenie Gminy Nielisz jest „raczej dobry” (45,5%).

Wykres 41. Poziom życia na terenie Gminy Nielisz

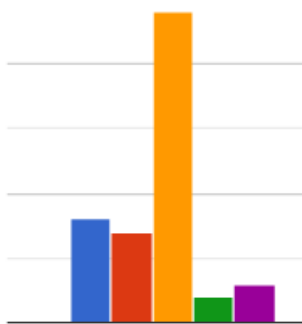

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Analizując warunki życia/działalności w poszczególnych w pięciostopniowej skali (bardzo dobrze, dobrze, średnie, źle, bardzo źle) ankietywanym odpowiedzieli następująco dla poszczególnych kategorii. Skala na wykresie została określona następującymi kolorami

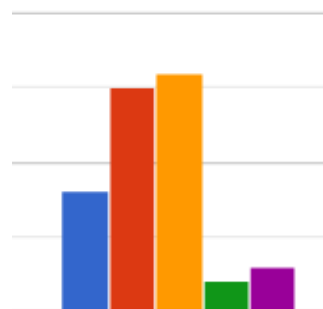
■ BARDZO DOBRE
 ■ DOBRE
 ■ ŚREDNIE
 ■ ZŁE
 ■ BARDZO ZŁE

Wykres 42. Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości

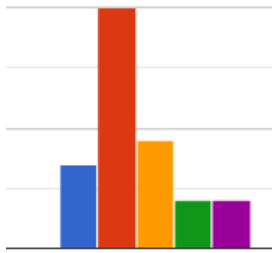
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 43. Dostęp do instytucji, placówek usługowych

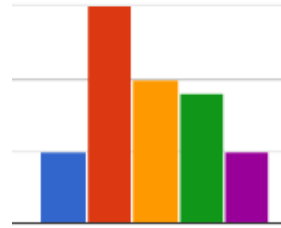
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 44. Dostęp do infrastruktury sportu i rekreacji, ciekawego spędzania czasu

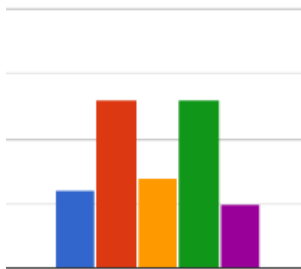
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 45. Oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci

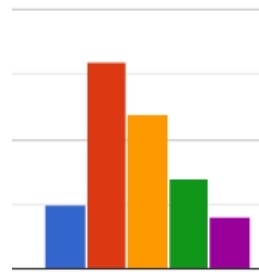
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 46. Oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży

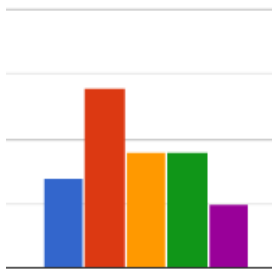
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 47. Oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 48. Dostęp do infrastruktury kultury i rozrywki

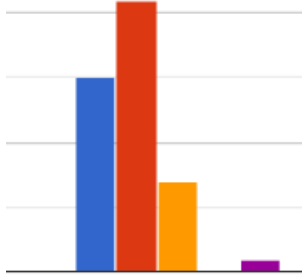
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 49. Poziom oferty i wydarzeń kulturalnych

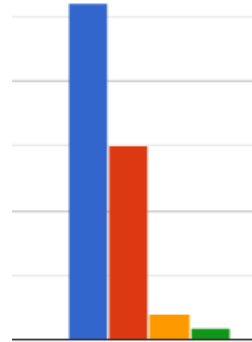
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 50. Stan środowiska naturalnego

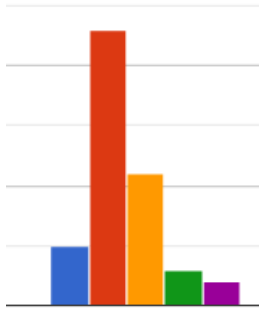
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 51. Walory krajobrazowe

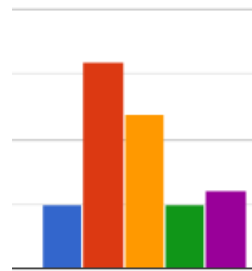
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 52. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej (place, skwery, parki)

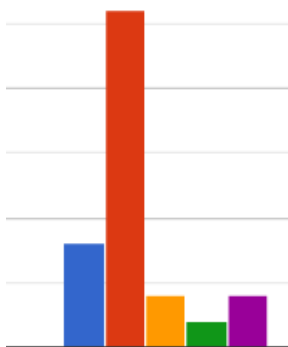
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 53. Stan i jakość dróg

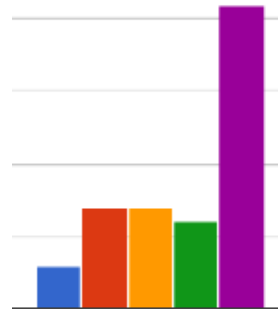
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 54. Dostęp do infrastruktury komunalnej (wodociągi)

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

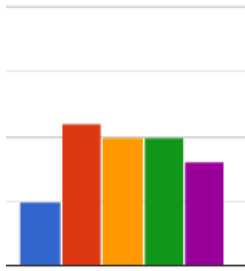
Wykres 55. Dostęp do infrastruktury komunalnej (kanalizacja)

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

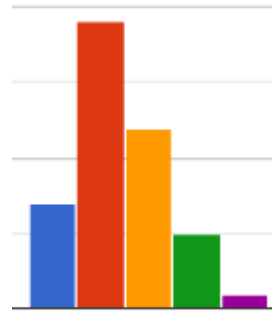

Wykres 56. Dostępność transportu publicznego

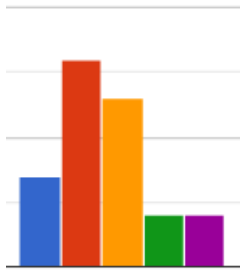
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 57. Bezpieczeństwo publiczne

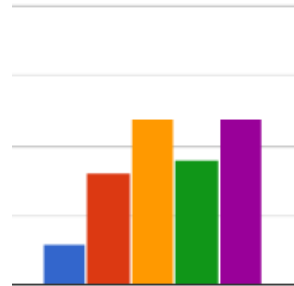
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 58. Dostępność obiektów handlowych i usługowych

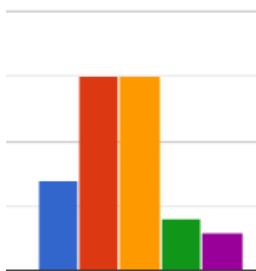
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 59. Rynek pracy (możliwość zatrudnienia)

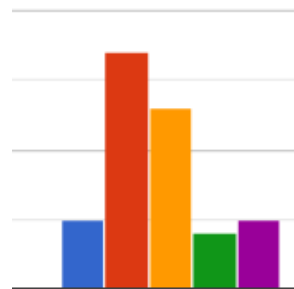
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 60. Dostępność i jakość opieki społecznej

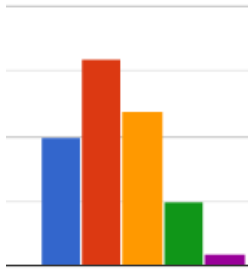
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 61. Dostępność i jakość opieki zdrowotnej

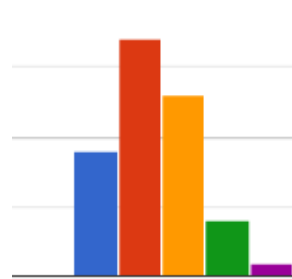
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 62. Dostępność i jakość edukacji przedszkolnej

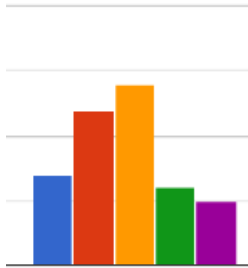
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 63. Dostępność i jakość edukacji szkolnej

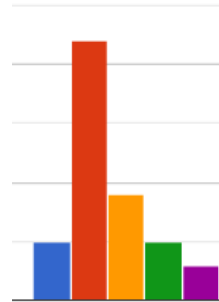
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 64. Dostępność i jakość zajęć pozalekcyjnych

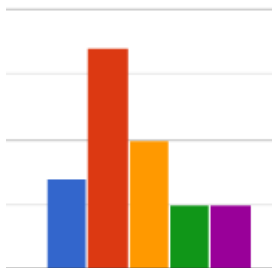
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 65. Usługi turystyczne

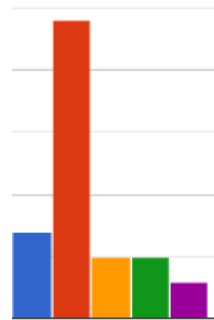
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 66. Dostępność do bazy gastronomicznej

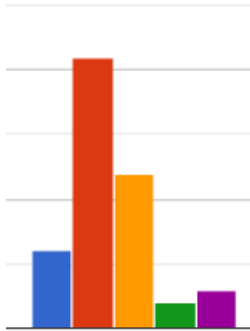
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 67. Dostępność do bazy noclegowej

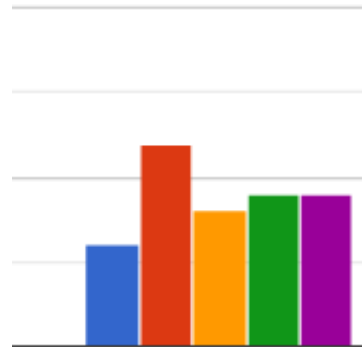
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 68. Stan zabytków i obiektów kultury

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 69. Dostęp do Internetu

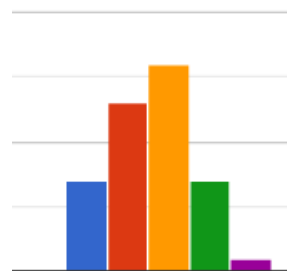
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 70. Dostępność terenów przeznaczonych pod inwestycje

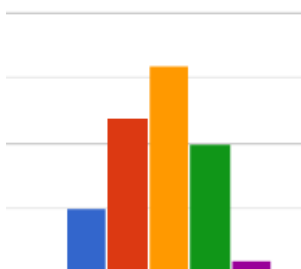
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 71. Aktywność środowisk lokalnych

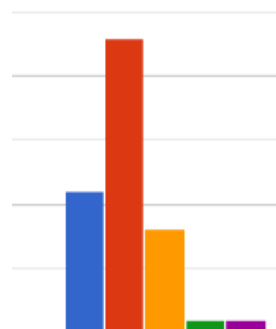
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 72. Rozwój rolnictwa i branży rolno-spożywczej

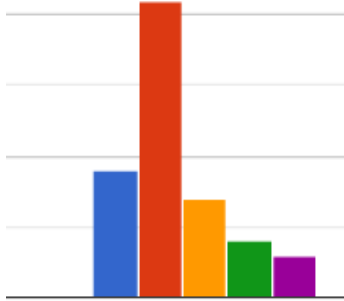
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 73. Atrakcyjność Gminy dla turystów

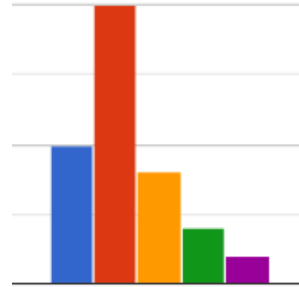
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 74. jakość rządzenia z funkcjonowania administracji publicznej w Gminie

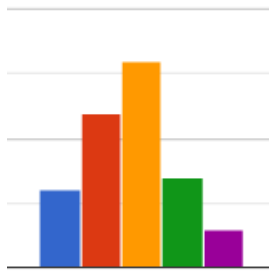
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 75. Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 76. Rozwój innowacji w przedsiębiorstwach

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

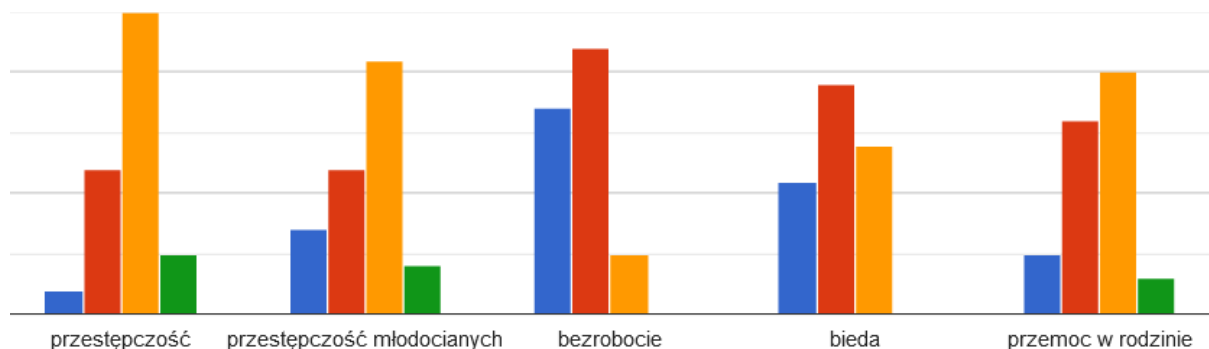
Ankietowani odpowiedzieli, że na terenie Gminy Nielisz są zdecydowanie średnie warunki dla rozwoju przedsiębiorczości jak również dostęp do instytucji i placówek usługowych jest średnio-dobry. W kategorii pytań dotyczących sportu i rekreacji jak również spędzania wolnego czasu przeważały odpowiedzi pozytywne, jedynie oferta skierowana dla młodzieży podzieliła odpowiedzi zarówno na dobre jak i złe. Według ankietowanych dostęp do infrastruktury kultury i rozrywki na terenie Gminy Nielisz jest raczej zadawalający jak również oferta, którą proponuje Gmina. Stan środowiska naturalnego na terenie Gminy jest dobry a walory krajobrazowe ocenione zostały na bardzo dobre. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej (place, skwery, parki) jest na dobrym poziomie a jakość dróg średnio-dobrym. Ankietowani przeważająco uznali,

że dostęp do infrastruktury wodociągowej jest dobry, natomiast do kanalizacyjnej bardzo zły. Dostępność obiektów handlowych i usługowych jest dobra natomiast rynek pracy, czyli możliwość zatrudnienia podzieliła odpowiedzi mieszkańców. Mimo, że dostęp do wspomnianych obiektów jest dobry, są to małe działalności zazwyczaj rodzinne, które zazwyczaj uniemożliwiają zatrudnienie osób pośrednich. Ankietowani w swoich odpowiedziach ocenili dostępność do opieki społecznej, podstawowej opieki zdrowotnej, edukacji zarówno przedszkolnej jak i szkolnej czy zajęć pozalekcyjnych, na dobry. Dostęp do internetu na terenie Gminy wzbudza podzielne spostrzeżenia, najczęściej ankietowanych uznało, że jest on dobry jednak niewiele mniej oceniło go na zły i bardzo zły. Pod względem turystycznym wszystkie odpowiedzi były pozytywnie ocenione. Mieszkańcy pozytywnie ocenili również jakość funkcjonowania administracji publicznej i organizacji pozarządowych działających na terenie Gminy.

Ocenie poddane zostały główne problemy społeczne występujące na terenie Gminy. Ocena poddana została czterostopniową skalą. W większości analizowanych pytań ankietowani uznali, iż analizowane problemy są na poziomie niskim oraz średnim. Wysokie zagrożenie problemem dostrzec można w pytaniach dotyczących bezrobocia, biedy, alkoholizmu, liczby osób starszych czy braku atrakcyjnych miejsc pracy. Nie była to odpowiedź przeważająca, lecz cechowała się dużym procentem.

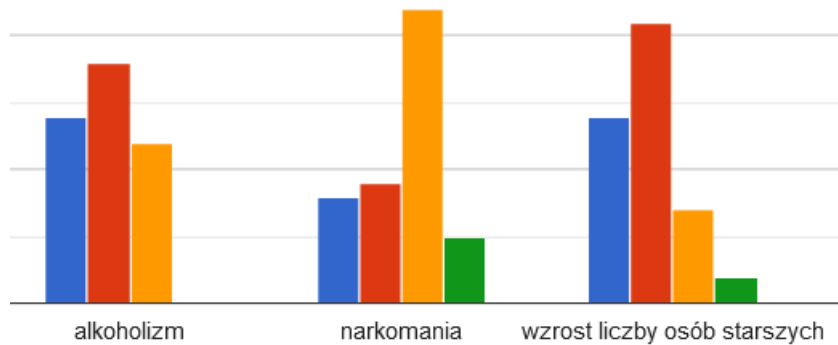

Wykres 77. Problemy społeczne na terenie Gminy (przestępczość, przestępczość młodocianych, bezrobocie, bieda, przemoc w rodzinie)

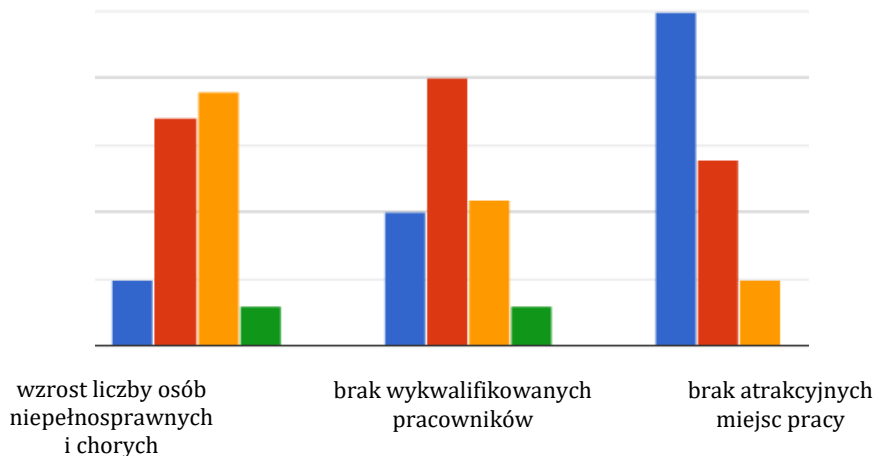
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 78. Problemy społeczne na terenie Gminy (alkoholizm, narkomania, wzrost liczby osób starszych).

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 79. Problemy społeczne na terenie Gminy (wzrost liczby osób niepełnosprawnych i chorych, brak wykwalifikowanych pracowników, brak atrakcyjnych miejsc pracy)

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

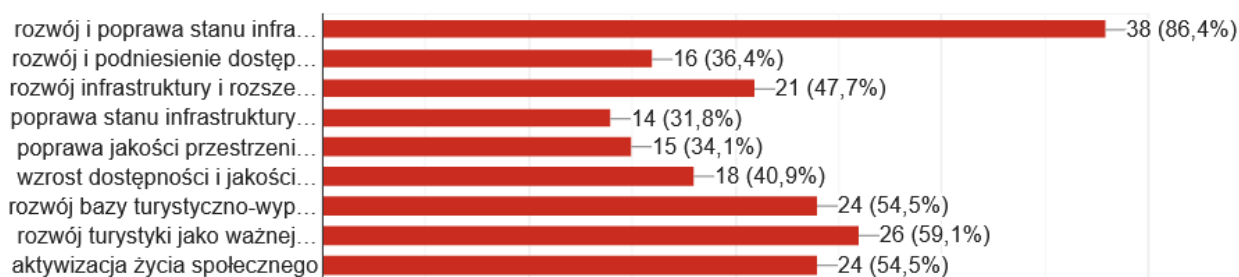
W jednym z pytań ankietowani mieli możliwość wypowiedzenia się w odpowiedzi otwartej, na temat głównego problemu na terenie Gminy-była to zła jakość dróg.

Kolejnym pytaniem było podanie kierunków działań, które mieszkańcy uznali za priorytetowe. Najwięcej odpowiedzi padło na pytanie „rozwój i poprawa stanu infrastruktury technicznej (sieć wodociągowa, kanalizacyjna, jakość dróg, itp.)”. Ta część pytania umożliwiała dokonanie odpowiedzi otwartej, w której padły odpowiedzi tj.:

- uruchomienie przedszkola publicznego powyżej 3 roku życia,
- poprawa opieki zdrowotnej,
- podłączenie światłowodu,
- remont dróg na terenie Gminy.

Szczegółowe zestawienie przedstawia wykres poniżej.

Wykres 80. Kierunki działań które powinny zostać uznane za priorytetowe w procesie rozwoju Gminy Nielisz

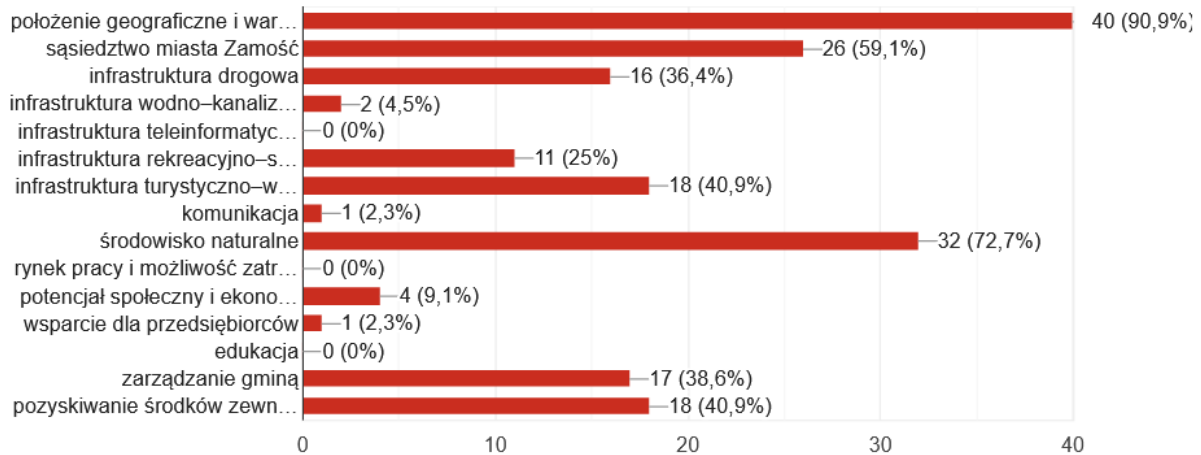
Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Kolejnym pytaniem otwartym było wskazanie inwestycji które zdaniem mieszkańców są priorytetowe:

- poprawa stanu dróg gminnych,
- budowa gazociągu, światłowodu, kanalizacji,
- kontynuacja budowy ścieżki rowerowej wokół zalewu, nowe obiekty hotelowe i nowe przedsiębiorstwa gastronomiczne, lepsze zaplecze logistyczne dla przedsiębiorców,
- budowanie, inwestowanie w miejsca pracy wielobranżowej,
- poprawa infrastruktury sportowej, stadionu, kompletny remont budynku Gminy,
- budowa przedszkola publicznego i żłobka.

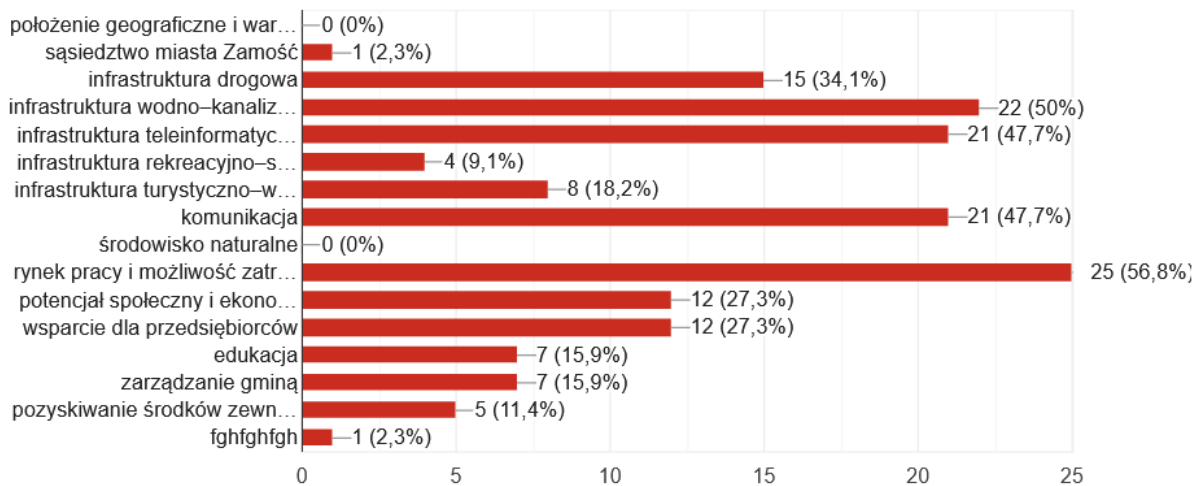
Odpowiedzi na pytania dotyczące mocnych i słabych strony Gminy przedstawiają wykresy poniżej. Do najmocniejszych stron należy położenie geograficzne i warunki przyrodnicze, natomiast najslabszą stroną jest rynek pracy i możliwość zatrudnienia.

Wykres 81. Mocne strony Gminy Nielisz, której wykorzystanie pozwoli na jej dynamiczny rozwój

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Wykres 82. Słabe strony Gminy Nielisz, która może spowolnić jej rozwój

Źródło: Ankieta internetowa Urzędu Gminy Nielisz

Ankietowani mieli za zadanie ocenić stwierdzenia dotyczące Gminy Nielisz w pięciostopniowej skali (bardzo wysoka, wysoka, średnia/przeciętna, niska, bardzo niska) pod kątem:

- atrakcyjności jako miejsce zamieszkania – wysoka,
- atrakcyjności jako miejsce do pracy - średnia/przeciętna,
- atrakcyjności jako miejsce do wypoczynku – wysoka/ bardzo wysoka,
- atrakcyjności w porównaniu do sąsiednich gminy – wysoka,
- położenia Gminy- wysokie/bardzo wysokie,

- bezpieczeństwa Gminy –wysoka,
- więzi z Gminą Nielisz – bardzo wysokie.

Należy zauważyć, że ankietowani ocenili stwierdzenia charakteryzujące Gminę Nielisz we wszystkich aspektach pozytywnie.

Zapytano ankietowanych o zaznaczenie jednej odpowiedzi z czym chcieliby aby utożsamiano Gminę w roku 2027. Wśród odpowiedzi prawie 45% ankietowanych uznało, że życzyliby sobie utożsamiać ją z Gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy a ponad 30% z Gminą atrakcyjną dla turystów.

Spis rysunków:

Rysunek 1. Schematyczna mapa województwa lubelskiego	7
Rysunek 2. Schematyczna mapa powiatu zamojskiego	8
Rysunek 3. Mapa Gminy Nielisz w podziale na miejscowości	11
Rysunek 4. Szlak rowerowy "Nad Zalewem"	118
Rysunek 5. Szlak rowerowy "Nad Wieprzem"	120

Spis tabel:

Tabela 1. Porównanie powierzchni gmin powiatu zamojskiego oraz Gminy Nielisz na tle województwa lubelskiego w 2020 roku.....	9
Tabela 2. Wykaz zabytków z terenu Gminy Nielisz wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa lubelskiego – według stanu na 23.01.2020 r.	14
Tabela 3. Obiekty wpisane do gminnej ewidencji zabytków na terenie Gminy Nielisz	14
Tabela 4. Formy użytkowania terenu w Gminie Nielisz w 2014 roku (ostatnie udostępnione dane na moment opracowania).....	18
Tabela 5. Porównanie powierzchni lasów i lesistości poszczególnych gmin powiatu zamojskiego w 2020 roku.....	19
Tabela 6. Baza azbestowa na terenie Gminy Nielisz	22
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe Gminy Nielisz w 2020 roku	30
Tabela 8. Mieszkania wyposażone w instalacje techniczno-sanitarne w Gminie Nielisz w 2019 roku	31
Tabela 9. Wskaźniki dla zasobów mieszkaniowych Gminy Nielisz, powiatu zamojskiego, województwa lubelskiego oraz gmin sąsiadujących w 2019 roku.....	32
Tabela 10. Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Nielisz	34
Tabela 11. Poziom rozwoju sieci wodociągowej w Gminie Nielisz w 2019 i 2020 roku.....	39
Tabela 12. Porównanie gęstości zaludnienia gmin powiatu zamojskiego w 2020 roku	45
Tabela 13. Gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach Gminy Nielisz w 2019 roku	46
Tabela 14. Liczba ludności poszczególnych gmin powiatu zamojskiego w 2020 roku	48
Tabela 15. Liczba ludności w poszczególnych miejscowościach Gminy Nielisz w 2019 roku	48
Tabela 16. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Nielisz w latach 2010-2020.....	50
Tabela 17. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Nielisz oraz gmin ościennych na tle powiatu zamojskiego w latach 2010-2020	50
Tabela 18. Saldo migracji w Gminie Nielisz w latach 2010-2020	51
Tabela 19. Saldo migracji na 1000 mieszkańców gmin powiatu zamojskiego sąsiadujących z Gminą Nielisz w latach 2010-2020	53
Tabela 20. Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym z podziałem na płeć w Gminie Nielisz w 2020 roku.....	55
Tabela 21. Liczba ludności według ekonomicznych grup wieku w Gminie Nielisz w latach 2010-2020	56
Tabela 22. Liczba ludności Gminy Nielisz w 2020 roku na tle województwa lubelskiego, powiatu zamojskiego oraz gmin sąsiadujących w podziale na trzy grupy wiekowe	57
Tabela 23. Liczba uczniów w klasach 1-8 w przeciągu ostatnich trzech lat szkolnych w SP w Złójcu	59
Tabela 24. Liczba 6 latków , 5 latków i dzieci młodszych w roku szkolnym od 2018/2019 do 2020/2021 w SP w Złójcu	59
Tabela 25. Liczba uczniów w klasach 1-8 w przeciągu ostatnich trzech lat szkolnych w SP w Nieliszu.....	60
Tabela 26. Liczba 6 latków, 5 latków i dzieci młodszych w roku szkolnym od 2018/2019 do 2020/2021 w SP w Nieliszu.....	61
Tabela 27. Ogólnopolskie wyniki uczniów na skali staninowej w 2019 r.	63
Tabela 28. Wyniki uczniów – parametry statystyczne w 2019 r.....	63

Tabela 29. Wyniki uczniów – parametry statystyczne w 2019 r.....	64
Tabela 30. Uczniowie rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym z języka angielskiego w 2019 r....	65
Tabela 31. Uczniowie rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym z języka rosyjskiego w 2019 r.....	66
Tabela 32. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2019 roku na terenie Gminy Nielisz	66
Tabela 33. Ogólnopolskie wyniki uczniów na skali staninowej w 2020 r.....	67
Tabela 34. Wyniki uczniów – parametry statystyczne w 2020 r.....	67
Tabela 35. Wyniki uczniów – parametry statystyczne w 2020 r.....	68
Tabela 36. Uczniowie rozwiązujący zadania w arkuszu standardowym z języka angielskiego w 2020 r....	69
Tabela 37. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2020 roku na terenie Gminy Nielisz	70
Tabela 38. Funkcjonowanie Gminnego Ośrodka Kultury w Nieliszu w 2020 roku.....	75
Tabela 39. Podstawowe dane dotyczące funkcjonowania Gminnej Biblioteki Publicznej w latach 2010-2020.....	82
Tabela 40. Podstawowe wskaźniki dla bibliotek w Gminie Nielisz, powiecie zamojskim i województwie lubelskim w 2020 roku	84
Tabela 41. Charakterystyka czytelnictwa w Gminie Nielisz w latach 2010-2020.....	84
Tabela 42. Świadczenia pomocy społecznej udzielone w Gminie Nielisz w 2020 r.....	89
Tabela 43. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności.....	91
Tabela 44. Gospodarstwa domowe korzystające z pomocy społecznej według kryterium dochodowego w Gminie Nielisz, powiecie zamojskim i województwie lubelskim w 2020 roku.....	91
Tabela 45. Liczba wydanych "Niebieskich Kart" na terenie Gminy Nielisz z podziałem na miejscowości w latach 2016-2020	96
Tabela 46. Organizacje pozarządowe zgodnie z rejestrem KRS	99
Tabela 47. Organizacje pozarządowe zgodnie z rejestrem ARiMR wykaz zarejestrowanych KGW.....	100
Tabela 48. Liczba osób pracujących na terenie Gminy Nielisz i powiatu zamojskiego w 2018 roku	102
Tabela 49. Porównanie liczby bezrobotnych w poszczególnych gminach powiatu zamojskiego w 2019 i 2020 roku	103
Tabela 50. Bezrobotni na tle innych gmin powiatu zamojskiego w IV kwartale 2020 roku.....	104
Tabela 51. Liczba osób bezrobotnych w Gminie Nielisz z podziałem na płeć w latach 2011-2020.....	105
Tabela 52. Liczba przedsiębiorstw na terenie województwa lubelskiego, powiatu zamojskiego oraz Gminy Nielisz w przeciągu ostatnich 10 lat	109
Tabela 53. Wskaźniki przedsiębiorczości w Gminie Nielisz, powiecie zamojskim oraz w województwie lubelskim w 2020 r.....	110
Tabela 54. Ilość podmiotów gospodarczych w Gminie Nielisz wg klasyfikacji PKD 2007	111
Tabela 55. Grunty zabudowane i zurbanizowane na terenie Gminy Nielisz według danych na dzień 23 kwietnia 2021	113
Tabela 56. Grunty pod wodami na terenie Gminy Nielisz według danych na dzień 23 kwietnia 2021	113
Tabela 57. Grunty rolne na terenie Gminy Nielisz według danych na dzień 23 kwietnia 2021	114
Tabela 58. Dochody Gminy Nielisz w 2020 roku.....	126
Tabela 59. Dochody Gminy Nielisz w 2020 roku według działów Klasyfikacji Budżetowej	126
Tabela 60. Główne kategorie dochodów własnych Gminy Nielisz w 2020 roku	127
Tabela 61. Dochody Gminy Nielisz na 1 mieszkańca w 2020 roku	128
Tabela 62. Wydatki Gminy Nielisz w 2020 roku.....	128
Tabela 63. Wydatki Gminy Nielisz w 2020 roku według działów Klasyfikacji Budżetowej	129
Tabela 64. Wydatki na 1 mieszkańca Gminy Nielisz w 2020 roku	130

Spis wykresów:

Wykres 1. Powierzchnia lasów gmin ościennych w 2020 roku.....	20
Wykres 2. Baza azbestowa na terenie Gminy Nielisz	23

Wykres 3. Ilość mieszkań w Gminie Nielisz w latach 2010-2020.....	30
Wykres 4. Budynki mieszkalne w Gminie Nielisz w latach 2010-2020	31
Wykres 5. Liczba mieszkańców Gminy Nielisz w latach 2010-2020.....	47
Wykres 6. Małżeństwa na 1000 ludności w roku 2019.....	49
Wykres 7. Rozwody na 1000 ludności w roku 2019.....	49
Wykres 8. Przyrost naturalny na 1000 ludności w Gminie Nielisz w latach 2010-2020	50
Wykres 9. Zgony osób w wieku do 65 lat na 1000 ludności w tej grupie wiekowej Gminy Nielisz, województwa lubelskiego oraz Polski.....	51
Wykres 10. Saldo migracji w Gminie Nielisz w latach 2010-2020	52
Wykres 11. Saldo migracji na 1000 mieszkańców gmin powiatu zamojskiego sąsiadujących z Gminą Nielisz w latach 2010-2020.....	53
Wykres 12. Procentowy rozkład ludności Gminy Nielisz wg ekonomicznych grup wieku w 2020 roku....	55
Wykres 13. Wskaźnik obciążenia demograficznego w 2020 roku dla Gminy Nielisz oraz gmin sąsiadujących.....	57
Wykres 14. Liczba uczniów w klasach 1-8 w przeciągu ostatnich trzech lat szkolnych w SP w Złójcu	59
Wykres 15. Liczba 6 latków , 5 latków i dzieci młodszych w roku szkolnym od 2018/2019 do 2020/2021 w SP w Złójcu	60
Wykres 16. Liczba uczniów w klasach 1-8 w przeciągu ostatnich trzech lat szkolnych w SP w Nieliszu ..	60
Wykres 17. Liczba 6 latków, 5 latków i dzieci młodszych w roku szkolnym od 2018/2019 do 2020/2021 w SP w Nieliszu	61
Wykres 18. Rozkład wyników uczniów w Gminie Nielisz – język polski w 2019 r.	64
Wykres 19. Rozkład wyników uczniów w Gminie Nielisz – matematyka w 2019 r.....	65
Wykres 20. Rozkład wyników uczniów w Gminie Nielisz – język polski w 2020 r.	68
Wykres 21. Rozkład wyników uczniów w Gminie Nielisz – matematyka w 2020 r.....	69
Wykres 22. Wyniki ósmoklasisty w Szkole Podstawowej w Złójcu oraz Szkole Podstawowej w Nieliszu w 2019 i 2020 roku.....	70
Wykres 23. Organizacja imprez oraz liczba uczestników na imprezach w latach 2011–2020 na terenie Gminy Nielisz	76
Wykres 24. Imprezy organizowane przez dom kultury w 2020 roku	76
Wykres 25. Koła/kluby/sekcje na terenie Gminy Nielisz w 2020 roku.....	77
Wykres 26. Grupy artystyczne w 2020 roku.....	78
Wykres 27. Rozkład procentowy księgozbiór bibliotek na 1000 ludności w 2020 roku.....	85
Wykres 28. Kwoty świadczeń rodzinnych wypłaconych w Gminie Nielisz od 2010 do 2020 roku [tys. zł]	90
Wykres 29. Świadczenia z GOPS wg przyczyn jej udzielenia w 2019 roku w podziale na miejscowości Gminy Nielisz	92
Wykres 30. Przyczyny udzielania świadczeń GOPS w 2019 roku w Gminie Nielisz	92
Wykres 31. Przestępstwa w Gminie Nielisz dane w 2020 roku.....	98
Wykres 32. Osoby bezrobotne w Gminie Nielisz w latach 2011-2020 z podziałem na płeć.....	105
Wykres 33. Stopień bezrobocia w miejscowościach Gminy Nielisz w 2019 roku.	106
Wykres 34. Ilość podmiotów gospodarczych w Gminie Nielisz wg klasyfikacji PKD 2007 w 2020 roku.	112
Wykres 35. Wiek ankietowanych	131
Wykres 36. Płeć ankietowanych	131
Wykres 37. Aktywność zawodowa ankietowanych	132
Wykres 38. Związek z terenem Gminy Nielisz.....	132
Wykres 39. Miejsce zamieszkania ankietowanych.....	133
Wykres 40. Czas zamieszkania ankietowanych na terenie Gminy Nielisz	133
Wykres 41. Poziom życia na terenie Gminy Nielisz.....	134
Wykres 42. Warunki dla rozwoju przedsiębiorczości	134

Wykres 43. Dostęp do instytucji, placówek usługowych.....	134
Wykres 44. Dostęp do infrastruktury sportu i rekreacji, ciekawego spędzania czasu.....	135
Wykres 45. Oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci.....	135
Wykres 46. Oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży.....	135
Wykres 47. Oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych.....	135
Wykres 48. Dostęp do infrastruktury kultury i rozrywki.....	135
Wykres 49. Poziom oferty i wydarzeń kulturalnych.....	135
Wykres 50. Stan środowiska naturalnego.....	136
Wykres 51. Walory krajobrazowe.....	136
Wykres 52. Zagospodarowanie przestrzeni publicznej (place, skwery, parki).....	136
Wykres 53. Stan i jakość dróg.....	136
Wykres 54. Dostęp do infrastruktury komunalnej (wodociągi).....	136
Wykres 55. Dostęp do infrastruktury komunalnej (kanalizacja).....	136
Wykres 56. Dostępność transportu publicznego.....	137
Wykres 57. Bezpieczeństwo publiczne.....	137
Wykres 58. Dostępność obiektów handlowych i usługowych.....	137
Wykres 59. Rynek pracy (możliwość zatrudnienia).....	137
Wykres 60. Dostępność i jakość opieki społecznej.....	137
Wykres 61. Dostępność i jakość opieki zdrowotnej.....	137
Wykres 62. Dostępność i jakość edukacji przedszkolnej.....	138
Wykres 63. Dostępność i jakość edukacji szkolnej.....	138
Wykres 64. Dostępność i jakość zajęć pozalekcyjnych.....	138
Wykres 65. Usługi turystyczne.....	138
Wykres 66. Dostępność do bazy gastronomicznej.....	138
Wykres 67. Dostępność do bazy noclegowej.....	138
Wykres 68. Stan zabytków i obiektów kultury.....	139
Wykres 69. Dostęp do Internetu.....	139
Wykres 70. Dostępność terenów przeznaczonych pod inwestycje.....	139
Wykres 71. Aktywność środowisk lokalnych.....	139
Wykres 72. Rozwój rolnictwa i branży rolno-spożywczej.....	139
Wykres 73. Atrakcyjność Gminy dla turystów.....	139
Wykres 74. jakość rządzenia z funkcjonowania administracji publicznej w Gminie.....	140
Wykres 75. Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami.....	140
Wykres 76. Rozwój innowacji w przedsiębiorstwach.....	140
Wykres 77. Problemy społeczne na terenie Gminy (przestępczość, przestępczość młodocianych, bezrobocie, bieda, przemoc w rodzinie).....	141
Wykres 78. Problemy społeczne na terenie Gminy (alkoholizm, narkomania, wzrost liczby osób starszych.	142
Wykres 79. Problemy społeczne na terenie Gminy (wzrost liczby osób niepełnosprawnych i chorych, brak wykwalifikowanych pracowników, brak atrakcyjnych miejsc pracy).....	142
Wykres 80. Kierunki działań które powinny zostać uznane za priorytetowe w procesie rozwoju Gminy Nielisz.....	143
Wykres 81. Mocne strony Gminy Nielisz, której wykorzystanie pozwoli na jej dynamiczny rozwój.....	144
Wykres 82. Słabe strony Gminy Nielisz, która może spowolnić jej rozwój.....	144

ANKIETA

Strategia Rozwoju Gminy Nielisz na lata 2021-2027

Szanowni Państwo

W związku z prowadzeniem prac nad opracowaniem Strategii Rozwoju Gminy Nielisz na lata 2021-2027, zwracamy się do Państwa z prośbą o wypełnienie poniższej ankiety. Ma ona na celu zapoznanie się z opinią mieszkańców Gminy na temat aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej, mocnych i słabych stron, oraz szans i zagrożeń związanych z jej funkcjonowaniem a także ukazać potencjał do dalszego rozwoju. Wyniki ankietyzacji będą wykorzystane w procesie formułowania celów rozwoju i wyboru obszarów priorytetowych.

Zależy nam, aby mieszkańcy skorzystali z szansy i okazji wypowiedzenia się w tak ważnych zagadnieniach, jakimi są kierunki rozwoju i przedsięwzięcia planowane do realizacji na terenie Gminy, służące całemu społeczeństwu. Chcielibyśmy, aby dokument planistyczny pn. Strategia Rozwoju Gminy Nielisz na lata 2021-2027 był naszym wspólnym dziełem, w którym każdy mieszkaniec ma swój udział i w którym odnajduje swoje potrzeby, a założone cele były systematycznie i skutecznie realizowane w perspektywie najbliższych lat.

Państwa opinia jest niezwykle istotna z punktu widzenia realności i skuteczności przyjętych w Strategii Rozwoju Gminy Nielisz na lata 2021-2027 celów oraz zadań, mając tym samym duży wpływ na jakość ostatecznego opracowania. **Jednocześnie pragniemy zapewnić, że ankieta jest anonimowa, a wyniki będą prezentowane wyłącznie w formie zbiorczej. Informacje zbierane są wyłącznie w celach badawczych.**

Prosimy o uzupełnienie ankiety do dnia 16 kwietnia 2021 r.

METRYCZKA

Pani/Pana wiek i płeć:

- 18 – 25
- 26 – 35
- 36 – 50
- 51 – 65
- 66 i więcej
- kobieta
- mężczyzna

Pani/Pana wykształcenie?

- podstawowe
- zawodowe
- średnie
- wyższe

Pani/Pana aktywność zawodowa?

- własna działalność gospodarcza
- praca u pracodawcy sektora prywatnego
- uczę się /studiuję
- praca w sektorze publicznym
- bezrobotny
- praca w organizacji pozarządowej
- emeryt/rencista
- rolnik

Związek z terenem Gminy Nielisz

- miejsce zamieszkania
- miejsce pracy
- miejsce prowadzenia działalności gospodarczej
- miejsce rekreacji, wypoczynku
- inne:

Czas zamieszkiwania w Gminie, w miejscowości .....

- nie dotyczy
- do 5 lat
- 6-10 lat
- 11 lat i więcej

Jak ogólnie ocenia Pani/Pan poziom życia w Gminie Nielisz?

- bardzo dobrze
- raczej dobrze
- przeciętnie
- raczej źle

- zdecydowanie źle
 nie mam zdania

Proszę ocenić warunki życia / działalności w Gminie oraz możliwości jej rozwoju – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi

JAKOŚĆ, WARUNKI ŻYCIA / OCENA	BARDZO DOBRE	DOBRE	ŚREDNIE	ZŁE	BARDZO ZŁE
warunki dla rozwoju przedsiębiorczości	☐	☐	☐	☐	☐
dostęp do instytucji, placówek usługowych	☐	☐	☐	☐	☐
dostęp do infrastruktury sportu i rekreacji, ciekawego spędzania czasu	☐	☐	☐	☐	☐
oferta spędzania wolnego czasu dla dzieci	☐	☐	☐	☐	☐
oferta spędzania wolnego czasu dla młodzieży	☐	☐	☐	☐	☐
oferta spędzania wolnego czasu dla dorosłych	☐	☐	☐	☐	☐
dostęp do infrastruktury kultury i rozrywki	☐	☐	☐	☐	☐
poziom oferty i wydarzeń kulturalnych	☐	☐	☐	☐	☐
stan środowiska naturalnego	☐	☐	☐	☐	☐
walory krajobrazowe	☐	☐	☐	☐	☐
zagospodarowanie przestrzeni publicznej (plac, skwery, parki)	☐	☐	☐	☐	☐
stan i jakość dróg	☐	☐	☐	☐	☐
dostęp do infrastruktury komunalnej (wodociągi)	☐	☐	☐	☐	☐
dostęp do infrastruktury komunalnej (kanalizacja)	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność transportu publicznego	☐	☐	☐	☐	☐
bezpieczeństwo publiczne	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność obiektów handlowych i usługowych	☐	☐	☐	☐	☐
rynek pracy (możliwość zatrudnienia)	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność i jakość opieki społecznej	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność i jakość opieki zdrowotnej	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność i jakość edukacji przedszkolnej	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność i jakość edukacji szkolnej	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność i jakość zajęć pozalekcyjnych	☐	☐	☐	☐	☐
usługi turystyczne	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność do bazy gastronomicznej	☐	☐	☐	☐	☐

dostępność do bazy noclegowej	☐	☐	☐	☐	☐
stan zabytków i obiektów kultury	☐	☐	☐	☐	☐
dostęp do Internetu	☐	☐	☐	☐	☐
dostępność terenów przeznaczonych pod inwestycje	☐	☐	☐	☐	☐
aktywność środowisk lokalnych	☐	☐	☐	☐	☐
rozwój rolnictwa i branży rolno-spożywczej	☐	☐	☐	☐	☐
atrakcyjność Gminy dla turystów	☐	☐	☐	☐	☐
jakość rządzenia z funkcjonowania administracji publicznej w Gminie	☐	☐	☐	☐	☐
współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami	☐	☐	☐	☐	☐
rozwój innowacji w przedsiębiorstwach	☐	☐	☐	☐	☐

Proszę ocenić, jakie główne problemy społeczne występują na terenie Gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi:

WYSZCZEGÓLNIENIE	WYSOKIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	ŚREDNIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	NISKIE ZAGROŻENIE PROBLEMEM	BRAK PROBLEMU
przestępczość				
przestępczość młodocianych				
bezrobocie				
bieda				
przemoc w rodzinie				
alkoholizm				
narkomania				
wzrost liczby osób starszych				
wzrost liczby osób niepełnosprawnych i chorych				
brak wykwalifikowanych pracowników				
brak atrakcyjnych miejsc pracy				
inne, jakie?				

Proszę wskazać, które kierunki działań powinny zostać uznane za priorytetowe w procesie rozwoju Gminy Nielisz (można zaznaczyć więcej niż 1 odpowiedź).

rozwój i poprawa stanu infrastruktury technicznej (sieć wodociągowa, kanalizacyjna, jakość dróg, itp.)	
rozwój i podniesienie dostępności infrastruktury rekreacyjno-sportowej (budowa i modernizacja boisk, hal sportowych, placów zabaw)	
rozwój infrastruktury i rozszerzenie oferty kulturalno-rozrywkowej	
poprawa stanu infrastruktury edukacyjnej	
poprawa jakości przestrzeni publicznej i wzrost jej funkcjonalności	
wzrost dostępności i jakości terenów inwestycyjnych	
rozwój bazy turystyczno-wypoczynkowej	
rozwój turystyki jako ważnej gałęzi lokalnej gospodarki, wykorzystanie turystycznego potencjału Gminy	
aktywizacja życia społecznego	

Proszę podać inwestycje, które uważa Pani/Pan za priorytetowe:

- a) .....
- b) .....
- c) .....
- d) .....
- e) .....
- f) .....

Co w Pani/Pana opinii jest MOCNĄ STRONĄ Gminy Nielisz, której wykorzystanie pozwoli na jej dynamiczny rozwój?

- położenie geograficzne i warunki przyrodnicze
- sąsiedztwo miasta Zamość
- infrastruktura drogowa
- infrastruktura wodno-kanalizacyjna
- infrastruktura teleinformatyczna
- infrastruktura rekreacyjno-sportowa
- infrastruktura turystyczno-wypoczynkowa i gastronomiczna

- komunikacja
- środowisko naturalne
- rynek pracy i możliwość zatrudnienia
- potencjał społeczny i ekonomiczny mieszkańców
- wsparcie dla przedsiębiorców
- edukacja
- zarządzanie gminą
- pozyskiwanie środków zewnętrznych i promocja gminy
- inne:

Co w Pani/Pana opinii jest SŁABĄ STRONĄ Gminy Nielisz, która może spowolnić jej rozwój?

- położenie geograficzne i warunki przyrodnicze
- sąsiedztwo miasta Zamość
- infrastruktura drogowa
- infrastruktura wodno – kanalizacyjna
- infrastruktura teleinformatyczna
- infrastruktura rekreacyjno – sportowa
- infrastruktura turystyczno – wypoczynkowa i gastronomiczna
- komunikacja
- środowisko naturalne
- rynek pracy i możliwość zatrudnienia
- potencjał społeczny i ekonomiczny mieszkańców
- wsparcie dla przedsiębiorców
- edukacja
- zarządzanie gminą
- pozyskiwanie środków zewnętrznych i promocja gminy
- inne:

Proszę ocenić poniższe stwierdzenia dotyczące Gminy – proszę o zaznaczenie właściwej odpowiedzi:

DZIAŁANIE / OCENA	BARDZO WYSOKA	WYSOKA	ŚREDNIA/ PRZECIĘTNA	NISKA	BARDZO NISKA
atrakcyjna jako miejsce zamieszkania	☐	☐	☐	☐	☐
atrakcyjna jako miejsce do pracy	☐	☐	☐	☐	☐
atrakcyjna jako miejsce do wypoczynku	☐	☐	☐	☐	☐
atrakcyjniejsza niż sąsiednie gminy	☐	☐	☐	☐	☐
położona w atrakcyjnym miejscu regionu	☐	☐	☐	☐	☐
to gmina, w której można czuć się bezpiecznie	☐	☐	☐	☐	☐
to gmina, z którą jestem silnie związana/y	☐	☐	☐	☐	☐

Proszę zaznaczyć jedną odpowiedź z czym chciał(a)by Pani/Pan aby utożsamiano Gminę w roku 2027?

- z gminą atrakcyjną dla turystów,
  - z gminą zapewniającą dostęp do wysokiej jakości usług społecznych,
  - z gminą przedsiębiorczą, atrakcyjną dla inwestorów i tworzącą nowe miejsca pracy,
  - z gminą ekologiczną dbającą o środowisko naturalne i estetykę otoczenia,
  - z czymś innym:
- (czym?):.....

Ankietę należy wypełnić i dostarczyć do dnia 16 kwietnia 2021. r. do Urzędu Gminy Nielisz bądź przesłać drogą elektroniczną na adres: sekretariat@nielisz.pl lub uzp@nielisz.pl.